

βεζύρη να προσκαλέση τον Χότζαν, να συμπληρωθῇ μετ' αὐτοῦ, καὶ νὰ τὸν δώσῃ ἐλπίδας ὅτι ἐμελλε νὰ τὸν μεταχειρισθῶσιν ὡς ἔργον εἰς τὴν διεξαγωγὴν σπουδαιωτάτων ὑποθέσεων. Ὁ βεζύρης ἐξεπλήρωσεν ἀμέσως τὴν διαταγὴν τοῦ κυρίου του, καὶ προσκαλέσας τὸν Χότζαν, ἐπήνεσε τὸ πνεῦμα, τὴν σοφίαν καὶ τὸν ἀκέραιον χαρακτήρα του, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μυριάς ἐλπίδας καὶ ὑποσχέσεις, τὸν ἀνόμασε Χότζαν του, καὶ διὰ νὰ μὴ μένη, ὡς εἶπεν, ὁ λύχνος ὑπὸ τὸν μόδιον, ἐξήγγησε τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ τὸν παρουσιάσῃ καὶ εἰς τὸν Σουλτάνον· ὁ Σουλτάνος τὸν ὑπέδεχθη μὲ ἰσὴν φιλοφροσύνην, καὶ ἀνέθεσεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐξέτασιν ὅλων τῶν ἐκπρεμῶν ἐγκληματακῶν ὑποθέσεων, ἀπαιτήσας νὰ συντάξῃ λεπτομερῆ περὶ αὐτῶν ἐκθεσιν, ὅπου νὰ προσδιορίζεται καὶ ἡ ποινὴ ἐκάστου ἐγκλήματος. Ὅλα ταῦτα τὰ δείγματα τῆς εὐνοίας ἀπεκοίμισαν τὸν Χότζαν· ἀλλ' ἐπὶ πέντε ἢ ἕξ μῆνας καθ' ὅσους οὗτος ὑπηρετεῖ εἰς τὰ ἀνάγκορα, οὔτε ὁ Σουλτάνος, οὔτε ὁ βεζύρης ἐδυνήθησαν νὰ ἀνακαλύψωσι τι ὡς πρὸς τὴν κλοπὴν τῶν πολυτίμων πραγμάτων.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ὁ Χότζας παρουσιάσθη εἰς τὸν Σουλτάνον κρατῶν κομβολόγιον, οὗτινος τὰ ἐνεπύκνωτα ἐννέα σφαιρίδια ἦσαν κατεσκευασμένα ἐκ κοραλλίου σπανιωτάτου. Παρατηρητέον ὅτι ὁ προσκυνητῆς εἶχε δώσει εἰς τὸν βεζύρην σημείωσιν τῶν ὄσων περιεῖχεν ὁ σάκκος του, καὶ ὅτι μεταξὺ τούτων ὑπῆρχε καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος κομβολόγιον. Ὁ Σουλτάνος, ὑποπτευθεὶς μήπως τοῦτο ἦτον τὸ τοῦ προσκυνητοῦ, ἐπροσποίηθη ὅτι ἐθαύμαζε τὴν ὠραιότητά του· ὁ δὲ Χότζας, γονυπετήσας ἀμέσως, καθικέτευσε τὴν Μεγαλειότητά του, νὰ εὐδοκήσῃ νὰ δεχθῇ αὐτό. Τοῦ Σουλτάνου ἡ ὑπόψια δὲν ἦτον ἀβάσιμος· ἀλλὰ μίαν μόνον ἀπόδειξιν δὲν ἤρκει. Μεταξὺ τῶν ἄλλων πραγμάτων τοῦ σάκκου, ὑπῆρχε καὶ δακτυλίδιον ἀρχαιοτάτης καὶ ἐξαισίας κατασκευῆς, ἐξ ἐκείνων ἅτινα φοροῦσιν οἱ Τούρκοι δασάκις ῥίπτουσι βέλη· εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ἡ τοξεία ἀποτελεῖ μίαν τῶν συνηθεστέρων διατριβῶν τῆς Ὀθωμανικῆς φυλῆς, εἰς ἣν γυμνάζονται παιδιόθεν καὶ εὐδοκίμοισιν. Ὡς δευτέρου λοιπὸν ἀπόδειξιν τῆς κλοπῆς, ὁ Ἀυτοκράτωρ ἐπιτοχάσθη νὰ σέρῃ τὸ δακτυλίδιον αὐτὸ, τὸ ὅποιον ὑπέθετεν ὅτι ἤθελε φορεῖ ὁ Χότζας ἐὰν τὸν παρελάβανε μετ' ἐαυτοῦ εἰς τὸν τόπον ὅπου ἐμελλε νὰ ταξεύσῃ. Τοῦ Σουλτάνου τὸ στρατήγημα ἐπέτυχε καὶ ἐνταῦθα· διότι, προφασισθεὶς ὅτι ἐβλάστη τὸ δακτυλίδιον του ἅμα μετὰ τὴν πρώτην βολήν, καὶ προσθεὶς ὅτι δὲν κατασκευάζονται πλέον δακτυλίδια σφεραῖα μετὰ τὸν θάνατον ὀνομαστοῦ τινος τεχνίτου, παρεκαλέσθη ἀπὸ τὸν Χότζαν νὰ δεχθῇ τὸ ὅποιον αὐτὸς ἔφερε δακτυλίδιον, ἔργον ὄν τῶν χειρῶν τοῦ τεχνίτου ἐκείνου.

Ἐπιστρέψας εἰς τὸ παλάτιον ὁ Σουλτάνος, ἐπροσκάλεσε τὸν βεζύρην καὶ τὸν προσκυνητὴν κρατῶν δὲ εἰς χεῖρας τὸ κομβολόγιον καὶ φορῶν τὸ δακτυλίδιον ἐπροσποιεῖτο ὅτι προσήγγετο. Ὁ προσκυνητῆς ἀνεγνώρισεν ἀμέσως καὶ τὸ ἐν καιρῷ ἄλλο· ὁ δὲ Σουλτάνος διατάξας νὰ παρουσιασθῇ τὴν ἐπιστολὴν ἐνόμιον του ὁ Χότζας, ὑπέβαλεν εἰς τὴν κρίσιν του ὑπόθεσιν ὁμοίαν μὲ τὴν συμβῆταν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ προσκυνητοῦ. Ὁ

Χότζας, χωρὶς δίσολου νὰ ἐνθυμηθῇ τὴν περίστασιν ἐκείνην, καὶ θέλων νὰ δείξῃ αὐστηρὰν δικαιοσύνην, ἀπεκρίθη ὅτι ὁ ἀρνηθεὶς ν' ἀποδώσῃ τὰ παρακατατεθέντα, ἦτον ἄξιος νὰ κοπανισθῇ ζωντανὸς ἐντὸς ἡμερῶν. Τότε ὁ Σουλτάνος, διατάξας νὰ μετακομισθῶσιν ἐμπροσθέν του τὰ κιβώτια τοῦ Χότζα, εὗρηκεν ἐντὸς αὐτῶν ὅλα τὰ πολυτίμα πράγματα τοῦ προσκυνητοῦ, καὶ δεικνύων σέβας πρὸς τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἰδίου τούτου Χότζα, διέταξε νὰ ἐπιβληθῇ εἰς αὐτὸν ἡ ποινὴ τὴν ὁποίαν εἶχε καταγγείλει ἄλλος του πρὸ ὀλίγου. Ἐκτάφην λοιπὸν λάκκος ἐν εἰδει ὄλλου, ὅπου ἐβρίθην καὶ ἐκοπανίσθη δλόγυμος ὁ κλέπτης. Τὸν λάκκον τοῦτον ἰδεν ἰδίως ὀφθαλμοῖς πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ὁ Ταβερνιέρος.

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ. Πρὸ εἰκοσιδύο περίπου ἐτῶν νέος τις ἐπιτηδείωτος ἀδαμαντοπόλης ἐκ Γερμανίας, Μαυρίκιος Βερλίνος ὀνομαζόμενος, μεταβὰς εἰς τὸ Λονδίνον μετήγγετο ἐκεῖ τὴν τέχνην του. Χάρις εἰς τὴν εὐφραν καὶ φιλοπονίαν του, τὸ ἔργον του εὐδοκίμησεν, αὐτὸς δὲ ἔλαβε τὴν Ἀγγλικὴν ἐθνικότητα. Μετὰ τινα ἔτη ἐγένετο καὶ τῆς Ἀδελφῆς ἀδαμαντοπόλης, καὶ ἐσχάτως ἀπέθανεν ἄτεκνος εἰς Λονδίνον, ἀφήσας περιουσίαν δύο ἑκατομμυρίων λιρῶν, ἢ 58 ἑκατομμυρίων δραχμῶν.

Οἱ πλάγιοι τοῦ συγγενεῖς, ὅλοι κατοικοῦντες εἰς Βερολίνον, παρουσιάσθησαν ζητοῦντες τὴν κληρονομίαν τὰ δικαστήρια ὁμοῦ τῆς Ἀγγλίας δὲν συγκατένευσαν, διότι ἡ περιουσία τοῦ ἀποθνήσκοντος συγκείται ἐλῆ σχεδὸν ἐξ οἰκιῶν καὶ γαιῶν, κατὰ δὲ τοὺς νόμους τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας, ξένοι δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι κτήματα ἀκίνητα ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Ἡνωμένου βασιλείου. Εἰς μάτην οἱ απαιτοῦντες τὴν κληρονομίαν, τέσσαρες ἀδελφοὶ καὶ μία ἀδελφὴ, ἐπράτεινον νὰ καταγραφῶσιν Ἀγγλοὶ ἢ πράξις τινος αὐτῆ, ἀπεκρίθησαν οἱ νομολόγοι τῆς Ἀγγλίας, ἤθελον εἶσθαι ἀνωφελεῖς, καθόσον ἦσαν ξένοι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θανάτου τοῦ ἀδελφοῦ των.

Ὅλη λοιπὸν ἡ πλουσία ἐκείνη κληρονομία μεταβαίνει, δυνάμει τῶν βρετανικῶν νόμων, εἰς τὴν βασίλισσαν, δηλαδὴ εἰς τὴν Ἐπικράτειαν· βεβαιούται ἐν τοσοῦτω ὅτι ἡ Μεγαλειότης της, κατὰ τὴν παραδεδομένην συνήθειαν καθ' ὅλας τὰς τοιαύτας περιπτώσεις, ἀπεφάσισε νὰ δοθῇ εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος, ἐπὶ λόγῳ ἀποζημιώσεως, ἰκανὴ τις ποσότης χρημάτων.

ΣΠΟΥΔΑΙΟΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑ.

Εἰς τὸ φυλλάδιον Ε' τῆς Πανδώρας συνέθη κατὰ τῶν σελίδων διάταξις, τὴν ὁποίαν παρακαλεῖται ὁ ἐπιεικὴς ἀναγνώστης νὰ διορθώσῃ, μεταβαίνων ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς στήλης τῆς 114 σελίδος. ὅχι εἰς τὴν δεξιάν τῆς αὐτῆς σελίδος, ἀλλ' εἰς τὴν ἀριστερὰν τῆς 115 μέχρι τοῦ 21 στίχου, περιλαμβανομένου καὶ τούτου· ἔπειτα ἐπανερχόμενος εἰς τὴν δεξιάν στήλην τῆς 114 σελίδος καὶ, μετὰ τὸ τέλος ταύτης, ἐξακολουθῶν τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀριστερᾶς στήλης τῆς 115 σελίδος, ἀπὸ τοῦ 22 στίχου καὶ ἐσεξῆς.

ΦΥΛΛ. 7

TOM A.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

Ο ΑΥΘΕΝΤΗΣ ΤΟΥ ΜΟΡΕΩΣ.

Διήγημα ὑπὸ Α. Ρ. Ρ.

ΚΕΦ. Α'.

Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἡ Λακεδαιμόνων ἐνεδύθη τὴν εορτάσιμόν της στολήν. Ὁ λαὸς ἀπὸ βαθείου ἔρθρου συνέβηε περὶ εὐρύχωρον κυκλικὸν οἰκοδόμημα, οὗ ἐρείπια, βυζαντινὸν ἐλέγοντα τὸν ρυθμὸν, φαίνονται μέχρι ταῦδε ἀκόμη. Ὅστις δ' ἐβλεπε τὴν μεγάλην ἐκείνην κίνησιν, τὴν σπουδὴν καὶ τὸν παραγκωνισμὸν, ἤθελεν ἐκλάβει δειτῆ Σπάρτην ἐτέλει καὶ κἀλιν τὰ ἀρχαῖά της Κέρνεια, ἢ ὅτι, ἀναλαβοῦσα τοῦ Λυκούργου τὴν πολιτείαν, συνεχρότετι ἐκκλησίαν τοῦ δήμου.

— Τύφλα! ἐκραξεν εἰς τῶν συδραμόντων, ἄ Τόμος Α.

πρωτῶν βιαιῶς ἀγροῖκον ποιμένα, ἀρνακίδας περιβλημένον, ὅστις, ἐνῶ ἐσπούδαζε νὰ κερδήσῃ ἐν βῆμα πρὸς τὰ ἔμπροσ, τῷ εἶχε πατήσῃ τὸν κόδα.

— Τόπον! εἶπεν ὁ ποιμὴν χειρονομῶν. Θίλω νὰ ἔμβω.

— Ἄν θέλῃς νὰ ἔμβῃς, πάτει εἰς τοὺς πόδας σου, καὶ ὄχι εἰς τοὺς πόδας τῶν ἄλλων.

— Πατῶ ὅπου εὐρίσκω, ἀπεκρίθη ὁ ποιμὴν, ἐπιδείξας δύο Ἡρακλείους γρόνθους, ἱκανοὺς εἰς τὸν θρασυτέρων νὰ ἐπιβάλωσι σέβας. Ἦλθα ἀπὸ μακρὰν νὰ ἰδῶ τὴν σοῦστραν (1).

— Ἄν ἦλθες ἀπὸ μακρὰν, ἐπέμεινεν ὁ πατηθεὶς ἀγροῖκων, ἡμπορεῖς νὰ ἐπιστρέψῃς μακρότερα.

— Μὴ τόσον βίαν διὰ τὴν σοῦστραν, εἶπε νέος

(1) Τσοῦστραν ἐλεγον οἱ Γραικοῦφομοιοὶ τὴν διὰ λόγους πανηγυρικὴν γυμνασίαν, ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ Γιούστρα (Joute). Ἰδιὸν χρόνῳ τῆς Πελοποννήσου.

Ἄργεῖος, ἰστάμενος πλησίον του. Ἄν δὲν ἔλθῃ ὁ Βαυ-
λης, δὲν ἀρχίζῃ ἡ ἱππομαχία.

— Ἄ! δὲν ἦλθεν ἀκόμη ὁ Μισσέρ Τζεφρές (1);
εἶπεν ὁ ποιμὴν.

— Βεβαίως δὲν ἦλθεν, ἀπήντησεν ὁ Ἄργεῖος.
Ἐκεῖνον περιμένω νὰ ἰδῶ, καὶ ὁ ἀναχωρήσω.

— Ναι, ἐκεῖνον! εἶπέ, ψαχάδελο, τὴν ἀλήθειαν,
εἶπεν ὁ πατηθεὶς Λακεδαιμόνιος, γελῶν τὴν ὄραϊαν
ἄνναν παριμένει; νὰ ἰδῆς, δχε τὸν Βιλλαρδουῖνον. Ἀπὸ
προχθές, ὅπου τὴν εἶδες, δὲν εἶσαι εἰς τὰ σύγκαλά σου.

— Δὲν τὸ ἀρνοῦμαι, εἶπεν ὁ Ἄργεῖος, εἶναι θαυ-
μα καλλονῆς εἶναι ὄραϊοτέρα ἀπὸ τὸ ἄστρον τῆς αὐ-
γῆς, τρυφερώτερα ἀπὸ τοῦ Μαΐου τὸ ἄνθος. Δὲν ἀξί-
ζει ν' ἀναβάλω μίαν ὥραν τὴν ἐπιστροφὴν μου, διὰ
νὰ τὴν ἰδῶ;

— Ποῖα εἶναι ἡ ὄραϊα Ἄννα; ἠρώτησεν ὁ ποιμὴν
τὸν Ἄργεῖον.

— Πῶς! ἀφ' οὗ εἶσαι Βλαχοποιμὴν, ἀπεκρίθη
αὐτός, εἶναι λοιπὸν συντοπιεὶς σου. Εἶναι ἡ κόρη
τοῦ δεσπότη τῆς Ἑλλάδος.

— Τοῦ δεσπότη μας Θεοδώρου! καὶ ἐδῶ τί ζητεῖ;
— Εἶν' ἐδῶ μὲ τὸν κάππον τῆς.

— Ἄ! μὲ τὸν γέροντα Πετραλεῖραν!
— Τὸν γνωρίζεις λοιπὸν;

— Πῶς νὰ μὴ τὸν γνωρίζω; Εἶμαι Βλάχος ἀπὸ
τὰ μέρη των, καὶ πολλάκις εἰς τὴν Ἄρταν εἶδα καὶ
τὸν δεσπότην καὶ τὸν πενθερόν του. Καὶ θὰ ἔλθῃ
σήμερον ὁ γέρον Πιτραλεῖρας μὲ τὸν Μισσέρ Τζε-
φρέν;

— Ἐννοεῖται ὅτι θὰ ἔλθῃ, εἶπεν ὁ Ἄργεῖος. Δὲν
εἶναι ἀλήθεια, συμπέφερε;

— Ἀναμφιβόλως, εἶπεν ὁ Λακεδαιμόνιος ὁ Γο-
δοφρεῖδος Βιλλαρδουῖνος εἶναι φιλοφρονέστατος καὶ
κερτοποικιλώτατος πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς Βλαχίας.
Τὸν ἱπτικὸν ἀγῶνα δι' αὐτὸν δίδει ὁ τοποτηρητής,
καὶ τὸν χρυσοῦν στέφανον ἡ Ἄννα θὰ δώσῃ εἰς τὸν
νικητήν.

— Ἡ Ἄννα! εἶπεν ὁ εὐαίσθητος Ἄργεῖος. Ἄ!
λοιπὸν πρέπει νὰ μείνω νὰ τὸ ἰδῶ. Βῆτυχῆς, ὅστις
θὰ τὸν λάβῃ ἀπὸ τὴν χεῖρά τῆς.

— Παλὸ εὐτυχέστερος, (ἢ δὲν νομίζεις, σταυρα-
δαλφί;) ὅστις θὰ λάβῃ αὐτὴν τὴν χεῖρα, εἶπε γελῶν
ὁ Λακεδαιμόνιος.

— Καὶ πῶς ἦλθεν ἐδῶ ὁ πενθερός τοῦ δεσπότη
μας; ἠρώτησεν ὁ ποιμὴν. Τί ζητεῖ εἰς τὸν ξένον
τόπον;

— Ξένον τόπον λέγει! ἀνέκραξεν εἰς τῶν παρε-
στώτων ἐκ Καλαμάτας. Καὶ εἷνος ἄλλου εἶναι πε-
ρισσότερον ὁ τόπος αὐτός παρ' ἐδικὸς σου;

— Τῶ ὄντι! εἶπεν ὁ ποιμὴν. Καὶ πῶς τοῦτο;

— Πῶς; ἰδοὺ πῶς, ἀπεκρίθη ὁ Μεσοήμιος. Ὁ
τῶν ἦτον εὐνοούμενος αὐλικὸς τοῦ Ἀυτοκράτορος
Ἀλεξίου, ὁ καλὸς σου Πετραλεῖρας ἐμυρίσθη μακρό-
θεν, ὅτι δὲν εὐωδιάζουν τὰ πράγματα τῆς αυτοκρα-
τορίας, ὅτι ἐξογκοῦται ἡ τρικυμία, καὶ φρονίμως
ἐξηγήρωσεν ἐν καιρῷ εἰς στρογγύλα ὑπέριπυρα (2)

(1) Χρονικὴ τῆς Πελοποννήσου.
(2) Φλορία τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς.

τὴν εὐνοίαν τοῦ κυρίου του καὶ τὰ ὑπέριπυρα, διότι
πολλάκις τὰ παραύρει καὶ αὐτὰ τὸ κύμα τῶν στά-
σεων, τὰ μετέβαλεν εἰς γῆν τοῦ Μωρέως. Οὕτως οἱ
εὐφωρότεροι ἀγροὶ τῆς Καλαμάτας καὶ τῆς Μάνης,
ὅ,τι μέρος δὲν κατέχουσιν οἱ Σλαῦοι ἢ οἱ βράχοι,
εἶν' ἐδικόν του. Διὰ τοῦτο εἶναι εἰς τὸν Μωρέαν.

— Ἴσως καὶ δι' ἄλλην ἀκόμη αἰτίαν, εἶπε νεύων
μυστηριωδῶς ὁ Λακεδαιμόνιος.

— Διὰ ποῖον ἀρά γε; ἠρώτησεν ὁ Καλαματιανός.

— Λέγουν, ἀπήντησεν ὁ Λακεδαιμόνιος, ὅτι θὰ
νυμφεῖται τὴν ἔγγονόν του μὲ τὸν Γοδοφρεῖδον, τὸν
υἱὸν τοῦ τοποτηρητοῦ.

— Ἄν τὸ λέγουν, ἀπατώνται, εἶπε Στερεοελλα-
δίτης ἐκ τῶν παρόντων. Ἡ Ἄννα θὰ νυμφεῖται τὸν
ἀνεψιὸν τοῦ Ὀθωνος.

— Ποῖος εἶναι ὁ Ὀθων; ἠρώτησεν ὁ Ἄργεῖος.

— Ὁ Ὀθων Δελαρόσης, τῶν Ἀθηναίων ὁ Μέγας
Κύρι. Διὰ τὸν αὐθέντην τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι μικρὸν
συμφέρον νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν αὐθέντην τῶν Ἀθηναίων.

— Εἶναι μεγαλύτερον ἡμῶς, ὑπέλαβεν ὁ Λακε-
δαιμόνιος, νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν αὐθέντην τῆς Πελοποννή-
σου, ὅστις εἶναι λιχίος (1) κυριάρχης τοῦ Δελαρόσου.

— Ναι, ἀπεκρίθη ὁ Στερεοελλαδίτης, ἂν ἦτον
αὐθέντης ὁ Βιλλαρδουῖνος. Εἶναι ὅμως τοποτηρη-
τῆς, Βαύλλης, καθὼς λέγετε σεις, τοῦ Καμπανίτου.

— Βαύλλης ἢ αὐθέντης! εἶπεν ὁ Λακεδαιμόνιος.
Ἦθελον νὰ ἰδῶ τὸν αὐθέντην, ὅστις εἶναι ἀνώτερός
σου! Διεδέχθη καὶ κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ κατὰ τὴν
δύναμιν τῶν θεῶν τοῦ Γοδοφρεῖδον.

— Ἄ! τῆς Ῥωμανίας λέγεις τὸν προστάτορα;
Φρόνημος καὶ ἀνδρεῖος ἱπκότης ἦτον ἐκεῖνος! εἶπεν
ὁ Ἄργεῖος.

— Οἱ αὐτοκράτορες καὶ οἱ δῶο, ὁ Βαλδουῖνος
πρῶτον καὶ ὁ Ἐβρίκος ἔπειτα, τὸν εἶχον εἰς μεγί-
στην ὑπόληψιν, ἐπρόσθεσε τῆς Σπάρτης ὁ κάτοικος.
Πρὸς χάριν του ἐπρόσφερον εἰς τὸν Βαύλλον μας ὁ
Ἐβρίκος νὰ ἐκλέξῃ ὁποιανὴν ἐπαρχίαν θέλῃ.

— Καὶ ἐξήγησε τὸν Μωρέαν, εἶπεν ὁ ποιμὴν.

— Καὶ δὲν ἐξήγησε τίποτε, ἀπεκρίθη ὁ Καλα-
ματιανός. Ἀπεκρίθη ὅτι τὸ ξίφος του θὰ ἐκλέξῃ
καὶ ἔγινεν ἀνθρωπος ἄλλιος τοῦ Καμπανίτου.

— Δηλαδή, ὑπέλαβεν ὁ Λακεδαιμόνιος, ἀναγνω-
ρίσας τὸν φίλον του Σαμπλίτην ὡς κυριάρχην του,
ἠνώθη μετ' αὐτοῦ, καὶ τὰ ξίφη των, ἠνωμένα, τοῖς
ἔδωκαν ὅλην τὴν Πελοπόννησον.

— Ὅχι δὰ ὅλην, εἶπεν ὁ Ἄργεῖος κομφευόμενος;
ἐξάφισσον, παρακαλῶ, τὸ Ἄργος, τὸ Ναύπλιον,
τὴν Κόρινθον καὶ τὴν Μονεμβασίαν.

— Τὰς ἐξαιρῶ διὰ σήμερον, ἀπεκρίθη πονηρῶς
ὁ Λακεδαιμόνιος. Νὰ ἰδῶμεν καὶ αὔριον.

— Βλέπετε τόσα ἐτῆ τώρα, ἀπήντησε Ὀριαμ-
θεῦν ὁ Ἄργεῖος. Ἐγόμεν τείχη στερεά. Ὁ βίος
Ἀυτοκράτορ τὰ προσέβαλε χωρὶς νὰ τὰ κλονήσῃ.
Καὶ πρὸς τοῦτοίς τὰ τείχη μας περιέχουν τὸν Λέ-
οντα Σιγούρον.

(1) Ὁδὸς διορίζουσι τῆς Βουλγαρίας οἱ συγγραφεῖς τὸν ὄνομα
Γάλλον λεγόμενον Λίβου, ἀνδρόμυρον τοῦ γασαῖ, καὶ τὸν ἐξηγοῦσι,
ὁ δούλος Ἰελεδάουλος.

— Αἱ γείτον! εἶπεν ὁ Σπαρτιάτης, τείχη ἀσβε-
στόκτιστα εἶχον καὶ ἡμεῖς, καὶ περιέχον τὸν
Λέοντα Χαμάρετον καὶ αὐτά. Ἄν ἐπολεμήσαμεν πέν-
τε ἡμέρας (καὶ πῶς ἐπολεμήσαμεν, τὸ ἤξεύρετε) εἰς τί
μᾶς ὠφέλησεν; Ὅταν καταπέπτισαν οἱ Φράγκοι τὸν
τόπον, σεις ἐλπίζετε μόνον νὰ ἐπιπλεύσετε;

— Ἐλπίζομεν κἄν, ἀπήντησε μετὰ τινος καυχῆ-
σεως ὁ Ἄργεῖος καὶ ἡ ἐλπίς εἶναι τὸ ἥμισυ τῆς ἐ-
πιτυχίας.

— Ὅτι ἡμῶς ἐκυριεύτην ὁ Βιλλαρδουῖνος, ἀνῆκε
εἰς τὸν λιχίον αὐθέντην του, ἢ δχε; ἠρώτησεν ὁ
ποιμὴν δειλῶς.

— Ὁ Σαμπλίτης δι' ἡμᾶς ὀλίγον φρονίζει, εἶ-
πεν ὁ Καλαματιανός. Ἐκεῖνος ἔχει αὐθεντεῖαν εἰς
τὴν Φραγκίαν, καὶ λέγουν ὅτι δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ
ποτέ.

— Ναι, ὅμως ἡμπορεῖ νὰ στείλῃ εἰς τὸν τόπον
τοῦ ἄλλου, παρετήρησεν ὁ Ἄργεῖος.

— Αἱ! ἡμπορεῖ! ὑπέλαβεν ὁ Καλαματιανός. Νὰ
ἰδῶμεν ὅμως τί λέγομεν καὶ ἡμεῖς. Ὁ Βιλλαρ-
δουῖνος εἶναι καλὸς αὐθέντης. Πρόβατα δὲν εἴμεθα
νὰ μᾶς μοιραζῶνται καὶ νὰ μᾶς πωλῶσι.

— Ἄφες αὐτὰ, συμπέφερε, εἶπεν ὁ Λακεδαιμό-
νιος. Δὲν εἶναι καλὰ ὄμιλια. Ὁ Σαμπλίτης εἶναι
αὐθέντης μας ὅα κἄν ὅπως ὁ θεὸς τὸν φωτίσῃ. Ἄς
προχωρήσωμεν τώρα ἔγινεν ὀλίγος τόπος. Κύριε
Βλάχε, δρίστατε.

— Ἡ συνοδία τοῦ Βαύλλου ἀπ' ἐδῶ θὰ διέλθῃ;
ἠρώτησεν ὁ Βλαχοποιμὴν.

— Ἄ π' ἐδῶ, ἐννοεῖται, εἶπεν ὁ Μεσοήμιος. Ἄς
προχωρῶμεν. Περιπάτετε ἐμπρός.

— Προχωρήσατε, ἂν θέλετε, εἶπεν ὁ ποιμὴν.
Ἐγὼ θὰ μείνω.

Καὶ σταυρώσας τὰς χεῖρας, τοὺς πόδας δὲ εἰς τὴν
γῆν στηρίξας, ἀφήκε τοὺς ἄλλους νὰ παρέλθωσιν ἐμ-
πρός του, καὶ ἐστηλώθη ὡς βράχος, ἐφ' οὗ ἐθραύετο
τὸ βῆμα τοῦ προβαίνοντος ὄχλου.

ΚΕΦ. Β΄.

Συγχρόνως δὲ μεγάλη ἐπεκράτει κίνησις καὶ εἰς
τοῦ Βαύλλου τοὺς οἴκους. Ἰππῶται σιδηροποροῦντες
ἀνέβαινον καὶ κατέβαινον, αἱ αἰθουσαι ἀντήχουν ἀπὸ
ἔργων κλαγγῆν, οἱ ἵπποι, ὡς εἰς μάχην ἐσταλμένοι,
ἐχρεμέτιζον, περιέργοι εἰς τὴν αὐλὴν ὑπὸ τῶν ἱπ-
ποκόμων, πολλοὶ τῶν κατακτητῶν τῆς Πελοπον-
νήσου Βαρόνων, τινὲς τῶν ἐγγχωρίων ἀρχόντων αὐ-
τῆς, εἰς οὓς οἱ κατακτηταὶ εἶχον παραχωρήσει πολ-
λὰς τιμὰς καὶ ὀλίγα προνόμια, πολλοὶ τίλους ἐκα-
τέρων γυναῖκες, ὅλοι ἐμπρέπουσαι εἰς κάλλος καὶ
κόσμον, ἐπλήρουν τὴν μεγάλην αἰθουσαν, καὶ μόνον
περιμένετο ἀκόμη ὁ Τοποτηρητής.

Τέλος δ' ἠγέρθη πορφυροῦν χρυσοσάρφον παρα-
κέτασμα, διαίρουν τὸν κοιτῶνα αὐτοῦ ἀπὸ τὴν αἰ-
θουσαν, καὶ ὁ Βιλλαρδουῖνος, ἀνὴρ ὀπίμου μὲν ἡλι-
κίας, νεώτερος ὅμως φαινόμενος ἑαυτοῦ, διότι εἶχεν
ὕψηλόν καὶ ἐδῶ τὸ ἀνάστημα, νευρώδῃ δὲ τὸν σχη-
ματισμὸν τῶν μελῶν, εἰσῆλθε, καὶ διευθυνθεὶς πρὸς

τὰς κυρίας, τὰς ἱχαίρετισε μὲ μέγιστην εὐγένειαν.
Μετὰ ταῦτα δὲ, ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς περιε-
στώτας,

— Καιρὸς, νομίζω, εἶπε, ν' ἀπέλωμεν.
Ἄλλὰ, ἐνῶ ἠτοιμάζοντο ὅλοι νὰ ἐγερθῶσιν, ὑπρέ-
της εἰσελθὼν ἀνήγγειλεν, ὅτι εἰς τὸν προθάλαμον πα-
ριέμενον ἱερεὺς, ζητῶν νὰ ἰδῇ τὸν Βαύλλον.

— Τὸ ἑσπέρας νὰ ἐπιστρέψῃ, εἶπεν ὁ Βιλλαρ-
δουῖνος ἄρα δὲν ἡμπορῶ. Ὁ ὑπηρετῆς, λαβὼν τὴν
διαταγὴν ταύτην, ἐξῆλθεν, ἀλλ' ἀμείσως κάλιν ἐπέ-
στρεψε, λέγων, ὅτι ὁ ἱερεὺς ἐπιμένει.

— Πῶς! ἐπιμένει! ἀνέκραξεν ὁ Βιλλαρδουῖνος,
ὅταν δὲν θέλω νὰ τὸν δεγθῶ! Πολλὴ εἶναι τῶν
κυρίων τούτων ἡ υπερψία! Θέλουσι νὰ κυβερνώσιν
ἐντὸς τῆς οἰκίας μου! Τοῦτο δὲν θέλω τὸ ἐπιτρέ-
ψαι. Εἶπέ τον, ὅτι δὲν τὸν δέχομαι.

— Ὁ Θεὸς διαφυλάττει τὴν ὀμιέταν ἐξοχότητα!
εἶπεν ὁ μοναχὸς, ἀφῆκε παραστῆς ἐπὶ τῆς φιλίας τῆς
αἰθούσης, χωρὶς νὰ περιμεῖνῃ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ
φρόντος τὴν αὐστηρὰν ἐκείνην ἀπόκρισιν.

— Δὲν ἔχω καιρὸν, ὑπάγετε, πανοσιώτατε! ὑ-
πάγετε, ἅγιε πάτερ! ἀνέκραξεν, ὀργιζόμενος εἰς
τὴν θείαν ταύτην ὁ Τοποτηρητής.

— Ὁ Θεὸς διαφυλάττει τὴν ὀμιέταν ἐξοχότη-
τα, ἐπανέλαβεν ὁ μοναχὸς, κλίνων εὐδαιμόνως, ἀλλὰ
χωρὶς νὰ κινηθῇ ἀπὸ τὴν θέσιν του.

Ὅσοι ἐγνωρίζον τὸν σιδηροῦν χαρακτήρα τοῦ

Τοποτηρητοῦ, ἔτρεμον μὴ τὸν ἰδῶσι κινούμενον εἰς βίαιαν τινὰ πρᾶξιν κατὰ τοῦ ἐπιμόνου μοναχοῦ, καὶ εἶκασαν τὰ χεῖριστα ὅταν εἶδαν τὸ πρόσωπόν του αἰφνιδίως ἀλλοιωθέν. Διὰ καὶ μεγάλως ἐξεπλάγησαν, ὅταν τὸν ἤκουσαν πλησιάζοντα εἰς τὸν ἱερέα, νὰ τῷ εἰπῇ·

— Πανοσιώτατε, ἦλθετε εἰς στιγμὴν ἀκατάλληλον. Τὸν καιρὸν μου δοεῖλω εἰς τὰς κυρίας. Ἄλλὰ ποτὲ δὲν θέλει ρηθῆ ὅτι μ' ἐπεκαλέσθη ἡ μήτηρ ἐκκλησία καὶ δὲν τὴν ἤκουσα. Ὅ,τι ἔχετε νὰ μ' εἰπῆτε, εἰπέτετο ταχέως. Εἰσέλθετε.

Καὶ τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸν κοιτῶνά του. Οἱ πληροῦντες τὴν αἴθουσαν εἶδαν μετὰ δυσαρκειᾶς τὴν ἀναβολὴν ταύτην. Ἄλλ' ἀφ' οὗ περιέμιναν ὀλίγας στιγμὰς ἐπὶ ματαίῳ ὅτι ὁ ἀνοικθῆν ἐκ νέου τὸ παραπέτασμα, αἱ συνδιαλέξεις ἤρχισαν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς αἴθουσας.

Ἐἰς μίαν αὐτῆς γωνίαν νέος εὐειδής, μελανόφθαλμος, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου ἔκφρασαν ἔχων ἐμβριθείας πραιμοῦ, ὁ υἱὸς τοῦ Βιλλαρδουίνου, Γοδοφρείδος, ὡς καὶ ὁ πατήρ του, καλούμενος, συνωμίλει μετὰ τοῦ σεβασμιωτάτου Βενεδίκτου, τοῦ καθολικοῦ ἀρχιερέως Ὀλένης, ἐνὸς τῶν ἑξ ἐπισκόπων, οἵτινες ἐξηρτῶντο ἀπὸ τοῦ Μητροπολίτου Πατρῶν, καὶ εἰς οὓς κατενεμήθη ἐκκλησιαστικῶς ἡ Πελοπόννησος, ὡς εἰς τοὺς δώδεκα Βαρόνους πολιτικῶς.

Ὁ ἐπίσκοπος ἦτον περίπου ὀμῆλιξ τοῦ Γοδοφρείδου, καὶ εἶχε συνανατραφῆ μετ' αὐτοῦ, εἰς τὴν περιστασίαν ἰσως ὥρσειε τὴν ποιμαντικὴν βᾶδρον του. Ἐπιστρέψας δὲ τὴν προτεραίαν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου τὸν εἶχε πέμψει ὁ Τοποτηρητῆς Βιλλαρδουίνος διὰ τινος, ὡς εἶπεν, ὑποθέσεις τῆς ἐκκλησίας, περιέγραψεν εἰς τὸν φίλον του μετὰ θερμῶν εἰκόνων τὸ ἀπαράμιλλον αὐτῆς κάλλος, καὶ ἰδίως ἐκορυφῶτο ὁ ἐνθουσιασμός του καὶ ἐλάμβανε χροιάν ὀκωσοῦν βέβηλον, ὅταν ἐζωγράφε τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς αυτοκρατορικῆς αὐλῆς, τὴν λαμπρότητα τῶν ἵπποτων, οἵτινες τὴν ἐπλήρουν, τὸ κάλλος τῶν γυναικῶν, οἵτινες τὴν ἐκόσμου.

— Ὡ! Σεβασμιώτατε, εἶπεν ὁ Γοδοφρείδος, πᾶλλα καλά! Ἄλλὰ διὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο, ἀν ἤμην ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν, ἤθελον, πολὺ φοβοῦμαι, σὰς καθαιρέσει.

— Καὶ ἤθελες πρᾶξι μεγίστην ἀχαριστίαν, Γοδοφρεῖδε φίλτατε.

— Ἀχαριστίαν; Διὰ τί ἀρά γε.

— Διότι, ἐν ᾧ μετὰ θάμβους περιέφερον τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τοὺς ἀστέρας ἐκείνου τοῦ αυτοκρατορικῶν οὐρανοῦ, κατὰ νοῦν σὲ μάλιστα εἶχον.

— Ἢμέ! ὁ τῆς χριστιανικῆς σου αὐταπαρηγόρευσι! Ἄλλὰ πῶς τοῦτο;

— Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ διαστέρου στερεώματος ἔλαμπε μία νέα ὡς ἥλιος, καὶ ταύτην κατὰ νοῦν προσδιώριζον διὰ σέ.

— Ὡ! μὲ ἐνόμφευες ἐν ἀπουσίᾳ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ μου! Αὐταὶ ἦσαν αἱ ἐμβριθεῖς σου ἐργασίαι εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

— Διατί ὄχι; ἀπεκρίθη ὁ ἐπίσκοπος, μέρας ἀγειουμένους, μέρας σπουδαίων. Τί ἔχεις νὰ παραπονεθῆς, ὅταν σ' εἰπῶ, ὅτι ἡ νύμφη, ἣν ἐπεθύμουν νὰ σοὶ προσφέρω, εἶναι τὸ ὠραιότερον πλάσμα, ἀφ' ὅσας ποτὲ ἔθεσαν ὁ θεὸς ἐπὶ γῆς, ὅπως εὐφραίνῃ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ὀφθαλμούς;

— Σεβασμιώτατε, ὁ ἐνθουσιασμός σου σὲ παρασύρει, εἶπεν ὁ Γοδοφρείδος. Στρέψον τοὺς ὀφθαλμοὺς σου ἐκεῖ καὶ ἰδέ τὴν νέαν, ἣτις κᾶθηται πλησίον τῆς μητρὸς μου. Τοῦ μᾶς νὰ εἰπῆς ὅτι εἶναι ἡ ἐπίδοξος νύμφη σου ὠραιότερα ἀπὸ αὐτήν;

— Ὡ! τίς εἶναι ἡ νέα ἐκείνη! ἀνέκραξεν ὁ ἱερεὺς, ὅστις κατὰ πρόωτον ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς ὃ μέρος διεύθυνεν αὐτοῦ; ὁ λόγος τοῦ Γοδοφρείδου.

— Ἦν ὄντι, καθὼς ὀρεῖσαι, εἶπεν οὗτος γελῶν, δὲν εἶται ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Δὲν γνωρίζεις τὴν Ἄνναν, τὴν θυγατέρα τοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος;

— Ἄ! αὕτη εἶναι ἡ Ἄννα! εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος σηρίζων ἐπ' αὐτῆς ἐστατικώτερα βλέμματα. Καὶ ὁ νέος ἐκείνος, ὅστις μετὰ τινος οἰκειότητος ὀμιλεῖ μετ' αὐτῆς, ποῖος εἶναι;

— Εἶναι ὁ ἱππότης Γωλιτιέρος, ὅστις μᾶς ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν. Ὑποπιτύω ὅτι τὸν ἐλεμψεν ὁ Μέγας Κύρ Ὀθων νὰ ζητήσῃ τὴν Ἄνναν διὰ τὸν ἀνεψιὸν καὶ διαδοχὸν του Γούνη. Ὑποπιτύω ὅμως συγχρόνως ὅτι διὰ τὰ συμφέροντα τοῦ ἀνεψιοῦ του κακῆν ἔκαμπε πρέσβευς ἐκλογῆν.

— Ἄ! αὕτη εἶναι ἡ θυγάτηρ τοῦ Θεοδώρου! εἶπεν ὁ ἱερεὺς. Εἰς Κωνσταντινούπολιν ἤκουσα πολλά περὶ τῆς ἀνδρείας τοῦ πατρὸς, καὶ ἐνί πλείονα περὶ τοῦ κάλλους τῆς θυγατρὸς, καὶ ὀμολογῶ ὅτι τὸ εὐρισκώ ἀνώτερον ἀφ' ὅτι ἤκουσα. Καὶ οὗτος ὅμως ἐπιμένει ὑπὲρ τῆς ὑποψηφίου μου. Ἄν δὲν ἦναι ἰσως ὠραιότερα τῆς Ἄννης, εἶναι ὅμως εὐγενεστέρα τῆς καὶ πλησιεστέρα εἰς τὸν θρόνον τοῦ Ἀυτοκράτορος.

— Ὡ! ποῖος εἶναι οὗτος ὁ φοιητῆς, δὲν μοι τὸ λέγετε; ἠρώτησεν ὁ Γοδοφρείδος ἤδη περιεργότερος.

— Εἶναι, φίλτατε, ἡ Ἀγνή Κουρτεναία.

— Τοῦ Ἀυτοκράτορος ἡ ἀνεψιά;

— Ναι, ἡ θυγάτηρ τῆς ἀδελφῆς του Ἰολάνδης.

— Δὲν μοι λέγετε, εἶπεν ὁ Γοδοφρείδος, ἔγκραται λείψας τὸν τόνον τῆς ἀπειθότητος, ὁ Ἀυτοκράτωρ Ἰβρίκος τέκνα δὲν ἔχει;

— Εἶναι ἀτεκνος, ἀπεκρίθη ὁ ἐπίσκοπος, καὶ μετὰ θάνατόν του ὁ θρόνος θέλει περιέλθει εἰς τὸν Πέτρον Κουρτεναῖον, τῆς Ἀγνῆς τὸν πατέρα, καὶ εἰς τὴν φρόνιμον Ἰολάνδην, ἣτις καὶ σήμερον κυβερνᾷ τὸν κυβερνῶντα τὸν θρόνον.

— Ἄλλὰ, ὅταν τόσοι πλησίον ἵσταται εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀντέταξεν ὁ Γοδοφρείδος, πόσοι ἀρά γε μνηστῆρες δὲν πρέπει νὰ ἐποφθαλμιῶσιν εἰς αὐτήν!

— Ἐννοεῖται, ἀπήντησεν ὁ Βενεδίκτος, ὅτι ἀπονὸν δὲν σοὶ προτείνω κατακτήσιν. Καὶ ἐσταμμένα κεφαλαὶ ἀκρόμη . . .

Ἄλλ' ὁ Γοδοφρείδος τὸν ἔλαβεν ἐκ τοῦ βραχίονος, καὶ δεικνύων αὐτῷ δι' ἄκρου τοῦ ὀφθαλμοῦ βραδείως προσερχόμενον πρὸς αὐτοὺς γέροντα, πολυτελῶς ἐνδε-

δυμένον, βραχύσωμον, κεκυφότα, λευκοπόγωνα, καὶ, ὑπὸ προκυπτούσας ὀφρυς, κλοπιμαία, ἀλλὰ ζωηρὰ τοξεύοντα βλέμματα.

— Πρόσεξε, τῷ εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Ὁ Πετραλεῖφας ἔχει ὀξείαν τὴν ἀκοήν, καὶ ἀνάγκη δὲν εἶναι νὰ τὸν ἔχωμεν ἐκ τρίτου εἰς τοῦτο τῆς συνδιαλέξεώς μας τὸ κείμενον.

Ὁ Πετραλεῖφας, προσελθὼν, ἐχαιρέτισε τὸν ἐπίσκοπον, καὶ τὸν ἠρώτησεν ἂν ἀνεπαύθη ἀπὸ τὴν ἐπιπόνου του ὀδοπορίας.

— Ὑπὸ φιλικὴν στέγην ὁ κάματος τῆς ὀδοπορίας λησμονεῖται ταχέως, ἀπήντησεν ὁ ἀρχιερεὺς.

— Ὅχι ὅμως αἱ ἐντυπώσεις αὐτῆς, εἶπεν ὁ Γοδοφρείδος. Ἡ Σεβασμιότης του, εἶναι ἀνεξάντηλος εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν θαυμάτων τῆς αυτοκρατορικῆς αὐλῆς.

— Ἡ ἐνδοξότης του ἄς εἰπῇ, ὑπέλαβεν ὁ ἐπίσκοπος, ἂν ἔχω ἀδικον, ἂν ἡ Κωνσταντινούπολις δὲν ἦναι ἡ βασιλεὺς τῶν πόλεων. Τὰ Παρίσια μας εἶναι ἔμπρὸς τῆς σφαιρῆς κλυθῶν πυγμομένων εἰς τὴν ὀμίχλην καὶ εἰς τὴν βόρρορον.

— Ἐγὼ, εἶπεν ὁ Πετραλεῖφας, ἴσως δὲν κριθῶ ἀμερόληπτος μάρτυς. Ἀλλὰ νομίζω, ὅτι ἂν ἀπητηδίποτε νὰ ἔχη ἡ γῆ μίαν μόνην πρωτεύουσαν, ἡ Κωνσταντινούπολις ἔπρεπε νὰ ἦναι ἡ πρωτεύουσα αὐτή.

— Πόσον ἐξίπτετε τὴν ἐπιθυμίαν μου νὰ ἰδῶ τὴν περίφημον ταύτην πόλιν, εἶπεν ὁ Γοδοφρείδος.

— Καὶ πρέπει νὰ τὴν ἰδῆτε, ἐκλαμπρότατε, ὑπέλαβεν ὁ ἀρχιερεὺς. Εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ἔαρος θὰ ἐπιστρέψωμεν αἱ αυτοκρατορικαὶ πτῆρεις, αἵτινες παρεχόμενα εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἰδοὺ ἀξιόλογος εὐκαιρία!

— Εἰς ταύτην τὴν πρότασιν δὲν θὰ μ' ἔχετε σύμμαχον, σεβασμιώτατε, εἶπεν ὁ Πετραλεῖφας. Ἡ ἐκλαμπρότης του μᾶς ὀπεσθῆν νὰ μᾶς συνοδεύσῃ τὴν ἀνοίξιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Δὲν εἶναι βεβαίως ἡ Ἄρτα Κωνσταντινούπολις. Κατοικεῖται ὅμως ἀπὸ καλὸν γείτονα, ὅστις θέλει δεχθῆ μὲ ἀνοικτὰς ἀγκάλας τὸν υἱὸν τοῦ μεγάλου Βιλλαρδουίνου.

— Ἡ ἐπιθυμία μου εἶναι μεγίστη, εἶπεν ὁ Γοδοφρείδος, νὰ ἰδῶ τὴν ἀπαύσιον καὶ νὰ προσκυνήσω τὸν δεσπότην τῆς Ἑλλάδος, οὗ ἀκούω φημιζομένην τὴν ἀνδρείαν, καθὼς καὶ τὴν φρόνησιν.

— Πόση εἶναι τοῦ γαμβροῦ μου ἡ προθυμία νὰ συσφίξῃ τὰς φιλικὰς σχέσεις μετὰ σοῦ ἐνδόξου πατρὸς σας, τὸ βλέπετε προφανῶς, εἶπεν ὁ γέρον. Μὴ νηθεῖς νὰ ἔλθῃ ὁ ἴδιος, ἐπέτρεψε νὰ μὲ συνοδεύσῃ ἑπιπρόσωπος αὐτοῦ, ἡ θυγάτηρ του. Ἡ πρόθεσίς του ὡν νὰ πέμψῃ εὐχάριστον πρέσβην.

— Συνήθως, ἀπεκρίθη εὐγενῶς ὁ Γοδοφρείδος, πατὴν ὑπερτάτην ἀνδρείαν θάλλει τὸ ὑπερτάτον ὄρος.

— Δὲ Ἄννα, περὶ ἧς ἐνεαυθῶ ἐγένετο λόγος, ἐκάεις τὴν ἀντιπέραν γωνίαν, πλησίον τῆς Ἰσαγυναϊκῆς τοῦ Τοποτηρητοῦ, καὶ μετὰ τῶν ὑπέρων γυναικῶν καὶ Βαρόνων, ὑπερέχουσα τὰ κάλλος καὶ χεῖριν, καὶ ἀξία τοῦ θαυμασμοῦ ὀρακτικῆς ἣτις τῇ ἐδαψιλεύσατο. Τὸ ἰνδύμα

τῆς ἦν κυανοῦν, ἔχον ἀργυροῦς ἀστέρας ἐπειρηγχομένους εἰς τὸν τραχηλὸν ἔφερε περιδέραιον ἀδαμάντινον, καὶ ἀδαμάντινον διάδημα εἰς τὴν μέλαιναν κόμην

τῆς, ἣν ἐσκίαζον πτερά κυανᾶ. Ἐκαστον κίημα τῆς ἦν ἀρμονία, ἕκαστον βλέμμα τῆς ἦν μειδίαμα. Ἄν αἱ κλασικαὶ ἀναμνήσεις δὲν εἶχον πρὸ πολλοῦ σθεσθῆ εἰς τὴν Σπάρτην, ἡ Σπάρτη ἤθελε τὴν ἀσπασθῆ ὡς τὴν Θεάν, ἣτις ἀνέδου ἐκ τῶν κυμάτων τῆς ἀπέναντι νήσου Κυθήρας.

Ὅπισθον τῆς ἵστατο ὁ Γωλιτιέρος, νέος ἱππότης, ξανθός, εὐειδής, χαρίεις καὶ εὐθυμος. Εἰς τὸ ὕψηλόν δὲ καὶ περίγυρον ἔρεισμα τῆς καθέδρας τῆς τηριζόμενος, συνωμίλει μετὰ τῆς Ἄννης, ἣτις, διὰ νὰ τῷ ἀποκρίνηται, ὑπέκλα ἠρέμα τὸν κύκλιον τραχηλόν τῆς.

— Εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς γενικῆς εὐθυμίας, ἔλεγεν ὁ Γωλιτιέρος, γνωρίζω τινὰ ὅστις βαθείως βέλαι λυπηθῆ διότι δὲν εἶναι παρῶν.

— Τῷ ὅτι; εἶπεν ἡ Ἄννα.

— Ὡ! πόσην ἀδιαφορίαν ἐκφράζει τὸ τῷ ὄντι τοῦτο! Τοῦ μῶ νὰ ἐρευνησῶ διατί; ἠρώτησεν ὁ νέος ἱππότης.

— Διότι, ἀπεκρίθη ἡ Ἄννα, δύνασθε νὰ τὸν γνωρίζετε, ἀλλ' ἐγὼ δὲν τὸν γνωρίζω.

— Καὶ ἂν τὰς εἰπῶ ὅτι εἶναι ὁ Γουλιέλμος Δελαρόσης αὐτός;

— Τότε τί ἄλλο ἔχω νὰ σὰς εἰπῶ, εἰμὴ νὰ σὰς ἐπαναλάβω, ὅτι δὲν τὸν γνωρίζω;

— Ἐννοῶ, εἶπεν ὁ Γωλιτιέρος, ὅτι ἡ πρεσβεία μου διατρέχει κίνδυνον, καὶ φοβοῦμαι ὅτι κακῆν ἔκαμει ἐμοῦ ἐκλογῆν ὁ Μέγας Κύρ, ὁ αὐθέντης μου.

— Νομίζετε; εἶπε μειδίῶσα ἡ θυγάτηρ τοῦ Θεοδώρου. Δι' ὄντινα λόγον καὶ ἂν τὸ φρονήτε, ἂν τύχῃ ἀνάγκη, ἢ μπορῶ νὰ μαρτυρηθῶ ὑπὲρ ἡμῶν, ὅτι οὗτε ὁ ζῆλος σὰς ἐπέλιπεν, οὔτε ἡ εὐγλωττία. Εἶμαι βεβαία, δι' ὅτι σὰς ζητήσω νὰ μὲ περιγράψετε τὸν ἐντολέα σας, ὃ μὲ εἰπῆτε, ὅτι δὲν ἐσταυροφόρος ποτὲ ἀνδρείότητός του ἱππότης, ὅτι εἰς τὸν αὐμανὸν δὲν ὑπάρχει ἄγγελος ὠραιότερός του.

— Εἰς τοιαύτας ὑπερβολὰς ὁ ζῆλος μου δὲν θὰ μὲ παρασῆ, εἶπεν ὁ Γωλιτιέρος γελῶν. Ἐκτιμηθῆς τοῦ ἀνδρικοῦ κάλλους δὲν εἶμαι, ἤξεύρω δὲ μόνον ὅτι ὁ Γουλιέλμος οὔτε γωλὸς εἶναι, οὔτε τυρολὸς ὡς πρὸς τὴν ἀνδρείαν δὲ γίγαντα δὲν τὸν λέγω οὔτε ἀνθρωποπάγον, ἀλλ' εἶναι ἱππότης, γνωρίζων τὰ χρέη του, καὶ ποτὲ μὴ πράξας χαμέρπειαν, οὔτε ἀγενῆ πρᾶξιν.

— Μεγάλως μοι λέγετε ἀρετὰς, ἀπεκρίθη ἡ Ἄννα. Ἀλλὰ τὰς, εἰπέτε εἰς τὸν ἐντολέα σας, ὅτι καὶ ὁ μετριώτερος ἱππότης τὰς ἔχει.

— Ὡ! βεβαίως, ἀπεκρίθη ὁ Γωλιτιέρος. Ἄλλ' ὁ Γουλιέλμος εἶναι ἀνεψιὸς καὶ διαδοχὸς τοῦ Αὐθέντου τῶν Ἀθηνῶν· ταύτην τὴν ἀρετὴν πολλοὶ ἱππῶται δὲν τὴν ἔχουσι. Καὶ νομίζω ὅτι μικρὰ δὲν εἶναι.

— Τῷ ὄντι; ἐπανέλαβεν ἡ Ἄννα μετὰ τὸν αὐτὸν τόνον, ὡς πρὶν.

— Εὐδαίμων, εἶπεν ὁ νέος ἱππότης, εὐδαίμων ὁ Γουλιέλμος ὅτι δὲν εἶναι παρῶν.

— Καὶ διατί ἄρα; ἠρώτησεν ἡ νεάνις.

— Καὶ διατί ἄρα; ἠρώτησεν ἡ νεάνις.

— Διδότι γνωρίζω δύο ὄφθαλμούς, οἵτινες, όταν ἀτενίσωσιν εὐμῶνως, φέρουσι τὴν ἀνοιξὴν μὲ τὰ ἀνήθη της, ἀνοίγουν τὸν οὐρανὸν μὲ τὰς δόξας του· όταν ὁμως στρέφονται ἀδιάφοροι, φέρουσι τοὺς παγετοὺς τοῦ χειμῶνος, φέρουσι τοῦ ἄδου τὰ σκότη. Γνωρίζω δύο χεῖλη, ζωὴν δίδοντα εἰς τοὺς λεκροὺς, όταν μετὰ διῶσι, φονεύοντα τοὺς ζῶντας, όταν λέγωσι τὸ ἐπαράτον τῷ ὄντι;

— Ὡ! πόσα πράγματα γνωρίζετε, εἶπεν ἡ Ἄννα, ἄγνωστα εἰς ἐμέ! Γνωρίζετε ἀράγε νὰ μὲ εἰπῆτε καὶ τίς θὰ κερδήσῃ τὸ ἄλλον σήμερον;

— Ἄν ἐπρόκειτο περὶ τοῦ ἄλλου τῆς καλλονῆς, ἀπεκρίθη ὁ Γωλιθέρος, καὶ ἐμελλον ἐγὼ νὰ τὸ δώσω, δὲν ἤθελον διατάσει νὰ σᾶς τὸ εἶπω.

— Καλῶς, εἶπεν ἡ Ἄννα, ἀλλὰ, βλέπετε, πρόκειται περὶ τοῦ ἄλλου τῆς ἀνδρείας καὶ μέλλω νὰ τὸ δώσω ἐγώ. Τί λέγετε;

— Τὸ μόνον, ὅπερ δύναμαι νὰ εἰπῶ, χωρὶς μεγάλου προφητικῆς προτερήματος, εἶπεν ὁ νέος ἱππότης, εἶναι, ὅτι ἐπιθύμουν νὰ τὸ κερδήσω ἐγώ. Θέλετε νὰ σᾶς εἰπῶ διατί;

— Ἄς λείψῃ τὸ διατί. Εἰπέτε με μᾶλλον τί θὰ τὸ κάμειτε, ἀφ' οὗ τὸ κερδήσετε.

— Ἐννοεῖται, εἶπεν ὁ Γωλιθέρος, ἐπίσημον ἔκφρασιν δίδων εἰς τὸ πρόσωπόν του, ὅτι ὀφείλω νὰ τὸ παραδώσω εἰς τὸν αὐθέντην καὶ κύριόν μου, εἰς τὸν Γουλιέλμον Δελαρόστην, ὅστις μ' ἐπεμψεν.

— Ὡ! τὸν αἰώνιον αὐτὸν Γουλιέλμον! ἀνέκραξεν ἡ νεάνις, ὡς ἀγανακτοῦσα, προσέξατε μὴ μὲ κάμειτε μέχρι τέλους νὰ τὸν μισήσω.

Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν ὁ ἐπὶ τῶν ὄπλων κήρυξ προσεκάλεσε τοὺς ἱππότες, ὅσοι ἐμελλον ἀγωνισθῆναι, ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὸ ἱπποδρόμιον καὶ νὰ προπαρασκευασθῶσιν. Ἐν ᾧ δὲ ὁ Γωλιθέρος τὴν ἐχαιρέτα διὰ τὰ μακρονύχην.

— Ὅστις θέλει στέφανον, ἐξηκολούθησεν ἡ Ἄννα, τὸν κερδαίνει μόνος του, καὶ ὅστις τὸν κερδήσῃ, δὲν τὸν δίδει εἰς ἄλλον.

Καὶ τὰς λέξεις ταύτας ἐπισφραγίσασα διὰ μετὰ διόμματος, εἰς ὃ ἐπέλαμπεν ἀπεριγραπτός χάρις, ἐσφραγίσεν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἄλλο μέρος, καὶ ἔβηκε τὸν Γωλιθέρον ν' ἀναχωρήσῃ, δάκνων τὰ χεῖλη του.

Εἰς τὸ μέρος δὲ, πρὸς ὃ ἔστρεψεν ἡ Ἄννα τὴν κεφαλὴν, ἀπήντησαν ἐπ' αὐτῆς ἐστηρίγμένους τοὺς δύο μεγάλους καὶ μέλανας ὄφθαλμούς νεανίου, ὅστις, ἄοπλος καὶ λιτὸν φέρων χιτῶνα, ἤρειδετο εἰς τοῦ παραθύρου τὴν προέχουσαν παραστάδα. Τοῦ σώματος του ἡ πλαστικὴ καλλονὴ εἶχε τι ὑπερήφανον, ἀλλ' ἡ κεφαλὴ του ἐκλίνε πρὸς τὴν γῆν οἱ μέλανες βόστρυχοί του περιελάμβανον τὸ πρόσωπόν του ὡς χροὸν καὶ τὰ χεῖλη του διαστέλλοντο εἰς τικρίας ἐκφρασιν. Ὁ νεανίας οὗτος ἦτον ὁ Λέων Χαμάρετος, περὶ οὗ ἠκούσαμεν διαλεγόμενον τὸν ἔχλον ἐμπρὸς τοῦ ἱπποδρόμιου. Εἰς τὴν τέφραν τῆς Σπάρτης, τὸν ἔσχατον σπινθήρα τῆς ἀρχαίας ἀρετῆς ἀναζωοπύησας ὁ Λέων, ἤλπισεν ν' ἀντιστῆ εἰς τῶν Φράγκων τὸν χείμαρρον, καὶ τὴν πολιτικὴν αὐτῶν ἀπέκρουσε μετὰ μεγάλης ἀδρείας ἐπὶ πέντε ἡμέρας· ἀλλ' οὐχ

ἤττον ἡ Σπάρτη ἔπεσε τὴν τελευταίαν τῆς πτώσιν, καὶ τὸ ξίφος τοῦ Χαμάρετου ἐθραύσθη εἰς τὴν οἰδηρὰν πανοπλίαν τῶν ἱπποτῶν. Ὁ Βιλλαρδουίνος ὁμως, τὴν ἐμφρονα πολιτικὴν, ἣν εἶχε παραδεχθῆ διόλας τὰς κατακτῆσεις του, καὶ εἰς ταύτην ἐφαρμόζων τὴν κόλιν, παρεχώρησεν εἰς τοὺς κατοίκους πολλὰ τῶν ἀστυκῶν προνομίων των, καὶ, ἀφ' οὗτου ὁ Πετραλεῖφας ἐπαδέμει περ' αὐτῶν, ἐνίοτε, εἰς ἐκτάκτους δηλαδὴ περιστάσεις ὡς τὴν παρούσαν, εἰς αὐτὸν χαρίζομενος, περιελάμβανεν εἰς τὰς προσκλήσεις του καὶ τοὺς προϋχόντας τῆς πόλεως, ἐν ᾗ διέτριβε. Μεταξὺ δὲ τῶν οὕτω προσκεκλημένων κατηριθμεῖτο ἀναγκαίως καὶ ὁ Χαμάρετος, οὐ μόνον διότι αὐτὸς ἦν εἰς τῶν ἐπισημοτέρων ἀνδρῶν τῆς Λακεδαιμόνου, ἀλλὰ καὶ διότι, διατριψάς ἄλλοτε εἰς τὴν αὐλήν τοῦ Δισπότη τῆς Ἑλλάδος, ἦν ἀρχαῖος γνώριμος τοῦ Πετραλεῖφου, ὅστις, εὐκρινῶς ἢ μὴ, ἐπεδείκνυε πρὸς αὐτὸν μεγάλην ὑπόληψιν καὶ συμπάθειαν.

Ὅταν λοιπὸν στρέψασα τὴν κεφαλὴν, εἶδεν ἡ Ἄννα τὸν Χαμάρετον πλησίον τοῦ παραθύρου, ἐκλίνε τὸ βλέμμα ἐμπρὸς τοῦ ἐπιμόνου καὶ μελαγχολικοῦ βλέμματός του, καὶ τὸν ἐχαιρέτισε μετὰ τινος παραχῆς. Ἐκεῖνος δὲ, ἀποδίδων τὸν χαιρετισμὸν, ἐπροχώρησε πρὸς αὐτὴν ἐν βῆμα.

— Μόνον θεατῆς; Κύριε Χαμάρετε, τῷ εἶπεν ἡ κόρη, ζητοῦσα ἀδιάφορον τινα λόγον νὰ τῷ ἀποτεινῇ.

— Καὶ τοῦτο, εἶπε πικρῶς ὁ Χαμάρετος, εἶναι τιμὴ μεγάλη εἰς δούλους; Ὅταν οἱ κύριοί μας μᾶς εἰσαγάσωσιν εἰς τὴν παρουσίαν των, δὲν πρέπει νὰ εἰμεθα βαθίως εὐγνωμόνες;

— Ἦχετε ἀδικον λέγων ταῦτα, ἀπεκρίθη ἡ Ἄννα. Ἄν εἰσῆγεσθε εἰς τὸ στάδιον, οὐδεὶς εἶχε τὸ δικαίωμα, καὶ εἶμαι βεβαία, οὐδεὶς τὴν θέλησιν νὰ σᾶς ἐμποδίσῃ.

— Τὸ δικαίωμα; Κυρία, εἶπεν ὁ Λέων, κινῶν τὴν κεφαλὴν. Τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς χρόνους τούτους εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸ ἄκρον τῆς λόγχης, . . . καὶ ἡ ἐδική μας λόγχη ἐθραύσθη! Θελήσῃς δὲ ὑπάρχει μία τουλάχιστον βεβαίως, ἣτις μὲ ἐμποδίζει.

— Ὑπάρχει, νομίζετε; Ποία;

— Ἡ ἐδική μου ἄκρασία.

— Κατ' ἐθνικὴν πρόληψιν, εἶπεν ἡ Ἄννα, πρόσληψιν γεννήσεως καὶ ἀνατροφῆς, ἀλλὰ, ὁμολογήσατε, ὀλίγον ἰδιοτελῆ.

— Ἰδιοτελῆ! ἐπανελάβεν ὁ Λέων μὲ φωνὴν, ἣν ἀπεδείκνυεν ἐνδόμυχον θλίψιν.

— Δὲν ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγίονας τούτους, εἰς ὃ εἶναι ἀναμφισβήτητος τῶν ἱπποτῶν ἡ ὑπεροχὴ. Ἀνὴν ἠπίσθεν ἀνατρέφονται εἰς τὰ ὄπλα, καὶ ἀντιζῆσθαι δὲν ἔχουσιν εἰς αὐτῶν τὴν ἀτκήσιν. Οἱ συμπαταί μας δὲν δύνανται νὰ μετρηθῶσι μετ' αὐτῶν.

— Δὲν εἶθε φιλοκράσιμος ὑπὲρ τῶν σπτριωτῶν σας, εἶπεν ὁ Χαμάρετος, ἐρυθροῖν ἰσχύ. Ἀλλὰ μήπως ἔχετε ἀδικον; Οἱ ἠττηθέντες πόλης κρίσεως εἰσὶν ἀξιοί;

— Δὲν κρίνω καὶ πρὸ πάντων δὲν κρίνω τὸ ἔθνος μου. Ἄν οἱ Φράγκοι ἔχωσι κληρῆμα τὴν ἀνδρείαν, ἔχει ἄλλας τὸ ἔθνος μας ἀδὲν

ὁμολογεῖται ὅμως ὅτι ἡ θέα τῆς ἀνδρείας κινεῖ τὴν καρδίαν καὶ ἐξάπτει τὴν φαντασίαν; Καὶ τί λαμπρότερον τῶν εὐγενῶν ἱπποτῶν, οἵτινες, τὸ μέτωπον ὑψηλόν, ἀτρομοὶ καὶ ἀμεμπτοί, προκαλοῦσι τὴν οἰκουμένην, κηρύττουσιν ὅτι οὐδένα φοβούνται καὶ εἰς οὐδένα ἐνδίδουσι, καὶ ὅ,τι κηρύττουσι τὸ κυροῦσι διὰ τῆς λόγχης των; Εἰς αὐτοὺς δὲν πρέπει τῶν ἀνδρῶν αἱ εὐφημιαί, τῶν γυναικῶν αἱ χειροκροτήσεις; Ἢ; αὐτοὺς δὲν πρέπει νὰ ἀρχώσι; . . .

— Καὶ εἰς ἡμᾶς νὰ δουλεύωμεν! ἀνέκραξεν ὁ Χαμάρετος, γινόμενος ὀχρότερος νεκροῦ. Ὡ! Ἄννα! διατί δὲν ἐτάφην ὑπὸ τῆς τεῖχης τὰς Λακεδαίμονος!

Τὴν Ἄνναν ὁμως διέκοψεν οὐχὶ τὸ ἐπιφώνημα τοῦτο, ἀλλ' ἡ γυνὴ ἐν τῇ αἰθούσῃ κίνησιν, προσελθούσα ἐκ τοῦ ὅτι τὸ περίχρυσον παραπέτασμα, πρὸς ὃ πολλοὶ, καὶ μάλιστα ὁ Πετραλεῖφας, ἐστρέφον συνεχῶς περίσῳρα ἢ ἀνοπόμενα βλέμματα, ἠγέρθη ἐκ νέου καὶ προῆλθεν ὁ Τοποτηρητής, παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ἱερέως.

Ἄρτι δ' ἐξεργόμενος ὁ Βιλλαρδουίνος, ἐγράφη πρὸς τὸν ἱερέα μὲ τόνον φωνῆς ἠρεσιζόμενος.

— Ὑπάγετε, τῷ εἶπε, πάτερ, πρὸς τὸν ἠγούμενον σας. Εἰπέτε τῷ τὰ συμφέροντα τῆς ἐκκλησίας δὲν εἶναι εἰς χεῖρας αἰρετικῶν ἢ ἀπίστων. Θὰ συγκαλέσω σύνοδον ἐπισκόπων. Ἐκεῖνοι ἄς κρίνωσι μεταξὺ ἐμοῦ καὶ ὑμῶν. Ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ.

Ὁ μοναχὸς ἐκλίνε μὲχρις ἐδάφους καὶ, χωρὶς νὰ τολμήσῃ νὰ εἰπῇ λέξιν, ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης. Ὁ δὲ Τοποτηρητής, προσελθὼν πρὸς τὸν Πετραλεῖφον, ἰστάμενον εἰσέτι μεταξὺ τοῦ υἱοῦ του καὶ τοῦ ἐπισκόπου Ὀλένης,

— Αὐτοὶ, εἶπεν, οἱ μοναχοὶ θέλουσιν ἐτοίμησιν τὴν τράπεζαν εἰς τὸν κότμον ταῦτον, καθὼς τὴν ἐλπίζουσιν εἰς τὸν μέλλοντα. Ἰοῖς ἔδοξα τὰ πλουσιώτερα κτήματα, καὶ ὅταν ταῖς ζητῶ ἐν θανάριον διὰ τὴν κοινὴν ὑπεράσπισιν, στέλλουν νὰ μ' ἀπειλήσωσιν μετὰ τοῦ Βατικάνου τοὺς κερανοὺς καὶ μὲ τὸ πῦρ τὸ ἐξώτατον. Ἔχω ἀδικον νὰ ζητῶ τῶν μοναστηρίων τὸν φόρον; ἠρώτησεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Πετραλεῖφον.

— Τῷ Καίσαρι τὰ τοῦ Καίσαρος, εἶπεν αὐτὸς μὲ χαιρετισμὸν καὶ μετὰ ἀμείλιχον ἀδλικαῦ.

— Ὅτι συγκαλέσω ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος. Ἄλλ' αἱ κυριαὶ καὶ οἱ ἱππότες ἀνοπομονοῦσιν. Ἄς ὑπάγωμεν.

Καὶ, λαθὼν τὸν Πετραλεῖφον ἐκ τῆς χειρὸς, ἐπροπορεύθη ἠκολούθησεν δὲ ἄλλον τὸ πλῆθος τὸ πληροῦν τὴν αἰθούσαν.

ΚΒΦ, Γ'.

Ἀλλὰ, ἂν τὰ δημόσια συμφέροντα ἀπῆλθον νὰ μείνῃ τὸ παραπέτασμα κλειστὸν ἐπὶ τῆς συνδιαλέξεως μεταξὺ τοῦ Τοποτηρητοῦ καὶ τοῦ μοναχοῦ, δι' ἡμᾶς ὁμως οὐδὲν τοιοῦτο συμφέρον ὑπάρχει· ἐξ ἐναντίας μάλιστα ἴσως θέλει συντείνει καὶ πρὸς ἐντελετέραν κατάληψιν τῆς δηγήσεως ἡμῶν καὶ πρὸς ἀκριβεστέραν ἐκτίμησιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Βιλλαρ-

δουίνου, ἂν, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι προχωροῦσιν ἐν ἧχῳ σαλπικῶν πρὸς τὸ ἱπποδρόμιον, ὀπισθοδρομήσαντες ἐπὶ μίαν στιγμὴν, ἀκούσωμεν τί ἱρρέθη ὀπίσω τοῦ χρυσοπαρῦφου ἐκεῖνου παραπετάσματος, πρὸς ὃ ὁ Πετραλεῖφας ἔχε τοξοῦται τότε δέξια καὶ κλοπιμαῖα βλέμματα.

Ἄμα ὁ Βιλλαρδουίνος εἰσήγαγε τὸν ἱερέα εἰς τὸν κοιτῶνά του καὶ τὸ παραπέτασμα ἔπεσον ἐπ' ἀμφοτέρων, ὁ ἱερεὺς ἠπλώθη εἰς τὸ ἀνακλιτήριον, καὶ, τείνας τὰ μέλη του, ἀνεψύχησε βαθύως.

— Ὄψ! εἶπε, τί δρόμος! Καὶ τὰ κριτελογημένα ῥάσσα αὐτά. Θαιμάσια ἴσως διὰ τὴν ἔδδον τοῦ Παραδείσου, διὰ τοὺς βράχους ὅμως τῆς Μεσσαρίας (Ἀρκαδίας) τίποτε δὲν ἀξίζουσιν. Ὀλίγον εὐλειψὲς νὰ τὰ ῥίψω εἰς τὰς τριβόλους. Προτιμῶ νὸ περπατῶ μὲ δλόκληρον σιδηρὰν πανοπλίαν.

— Ἄν ἀνέπνευσας, φίλε Ραιμόνδε, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος, ἐξήγησέ μοι τί σημαίνει ἡ παρουσία σου, καὶ τί ἐννοεῖ τὸ σχῆμά σου; Τί φέρεις;

— Στοιχηματίζω ὅτι τὸ ὑποπτεύεις, ἀπεκρίθη ὁ Ραιμόνδος.

— Ὁ Κόμης Σαμπλίτης παρατεῖται τῆς κυριαρχίας του ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου ὑπὲρ ἐμοῦ.

— Εἰς τὸ πρῶτον ἐπέτυχες, εἰς τὸ δεύτερον ὄχι.

— Πῶς; πῶς; τί ἐννοεῖς;

— Ἐννοῶ ὅτι ὁ Κόμης Σαμπλίτης παρατεῖται τῆς κυριαρχίας του ἐπὶ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλ' ὄχι ὑπὲρ τῆς ἐξουσιότητός σου.

— Ἄ! Ὑπὲρ τίνος λοιπὸν;

— Ὑπὲρ τοῦ ἀνεψιῦ του Ροβέρτου τοῦ Σαμπλίτου.

— Τῷ ὄντι; εἶσαι βέβαιος;

— Ἄν δὲν ἦμην βέβαιος, πιστεύσει ὅτι δὲν θὰ ἔκαμνα τὸν κόπον νὰ ἔλθω ἀπὸ τῆς Καμπανίας καὶ νὰ σῶω καὶ αὐτὰς ἀκρόν τὰς ποδιάς.

— Ἰδοὺ τῶν ἠγεμόνων ἡ εὐγνωμοσύνη! ἀνέκραξεν ὁ Βιλλαρδουίνος, ὑψῶν τοὺς ὄφθαλμούς πρὸς τὸν οὐρανόν. Τῷ κατέκρησε τὴν Πελοπόννησον πόλιν πρὸς πόλιν, ἐν ᾧ ἐδυνάμην νὰ τὴν κρατήσω ὡς κτήμα τοῦ ξίφους μου, ὡς τιμὴν τοῦ αἱματός μου, ἔγινα ἀπὸ φίλιαν καὶ ἀρσίσωσιν ἐδικὸς του ἀνθρώπου ἄλλως, καὶ ἤδη χαρίζε εἰς ἄλλον τὰς κατακτῆσεις μου καὶ θέλει ἐμπρὸς εἰς τὸ πρῶτον παιδάριον, διότι φέρε τὸ ὄνομά του, νὰ κλίνω τὴν γηραιάν κεφαλὴν μου, ἣτις εἶχε τὸ δικαίωμα ἐμπρὸς οὐδένος νὰ μὴ κλίνη, πλην μόνου τοῦ Βασιλέως. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν εἶδον ἦλθες νὰ μὲ φέρῃς μὲ τὸν κόπον;

— Αὐτὴν βεβαίως. Ἡ φρονεῖς ὅτι τὸν κόπον δὲν τὸν ἀξίζει;

— Καὶ περιμένεις τὰρα τὸ ποδοκόκιον καὶ τὸ βραβίον τῆς ἐπιδεξιότητός σου;

— Ἄν μοὶ τὸ δώσης τουλάχιστον, εἶπεν ὁ Ραιμόνδος, ἠμπορεῖς νὰ ἔχῃς πεποιθῆσιν ὅτι δὲν σοὶ τὸ ἔκλεψα.

— Σὲ συμβουλεύω, φίλε μου, ἀπεκρίθη ὁ Βιλλαρδουίνος, νὰ περιμένῃς τὸν ὑψηλότερον Μιστέρ Ροβέρτον, τὸν Αὐθέντην τῆς Πελοποννήσου. Ἐκεῖνος νὰ σοὶ τὸ δώσῃ.

Ο Ραιμόνδος έκέραιεν οίνον ἀπὸ κρυσταλλίνης φιάλης, στίλβουσαν ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ, πίνων αὐτὸν βραδέως.

— Εἰς τὴν ὑγείαν λοιπὸν, εἶπε, τῆς Ὑψηλότητος σου. Ὡς ἔλεγες, ἐξοχώτατε, ἰδοὺ τῶν ἡγεμόνων ἢ εὐγνωμοσύνη! Διατρέχω μὲ πτηνοῦ ταχύτητα τῆς ὑψηλότητος τοῦ ἡμῶν, γίνομαι αὐτῆς πρὸς χάριν σου, γίνομαι, ὁ Θεὸς νὰ μοὶ τὸ συγχωρήσῃ, ὑπηρετῆς τῆς ἐκκλησίας, κινδυνεύω ὑπὸ τὰ βάρσα ταῦτα νὰ μεταβληθῶ εἰς θρύσιον, ὡς βράχος τοῦ Μωυσέως, καὶ ἀντὶ νὰ θαυμάσῃς τὴν ἐπιδεικτικότητά μου, ἐξοχώτατε, μὲ γλευκίζεις!

— Τὴν ἐπιδεικτικότητά σου, φίλτατε Ραιμόνδε, μὲ τὴν ἀρίστην θέλησιν μὲ εἶναι δύσκολον νὰ θαυμάσω. — Διὰ τὸν τόσον δύσκολον;

— Διότι, ἀγαπητέ, θταν ἀνεχώρησεν ὁ κόμης Σαμπλίτης ἀπὸ τὴν Πελοπόννητον, τὸν συνώδευσεν ὄχι διὰ νὰ ἐλθῆς νὰ μ' ἀναγγείλῃς τὸν διορισμὸν τοῦ διαδόχου μου, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν προλάβῃς.

— Ὁ κόμης Σαμπλίτης, θταν ἀνεχώρησεν, ἐξοχώτατε, καὶ ὑπεσχέθη, ἢ ὄχι, ὅτι ἂν μετὰ ἐν ἑτοῦς καὶ μίαν ἡμέραν δὲν ἐπιστρέψῃ ὁ ἴδιος καὶ δὲν πέμψῃ κἀνενα διάδοχόν σου, θὰ μείνῃ εἰς τὴν ἐξοχώτητά σου ἢ Αὐθεντεία τῆς Πελοποννήτου; Τὸ ἐνθυμῆσαι;

— Μάλιστα, εἶπε μετὰ τινος ἀνυπομονητικῆς ὁ Βιλλαρδουίνος· ἐνθυμοῦμαι δὲ προσέτι ὅτι ἀπλήθεως μετ' αὐτοῦ, διὰ νὰ κατορθώσῃς οὐτὲ νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ ἴδιος, οὐτὲ νὰ πέμψῃ κἀνενα διάδοχόν σου. Μήπως ὀρθῶς δὲν ἀπονημονεύω;

— Ὄρθότατα. Καὶ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Σαμπλίτου τὴν ἐνθυμῆσαι;

— Πιθανόν, εἶπε μειδιῶν ὁ Τοποτηρητής. Ἦτον, νομίζω ἢ δωδεκάτῃ Μαρτίου.

— Καὶ σήμερον ἔχομεν;

— Τριάκοντα Σεπτεμβρίου. Τί πρὸς τοῦτο;

— Τριάκοντα, μάλιστα. Καὶ νομίζει ἢ ἐξοχότης σου τόσον ἀνοήσιον τὸ πλακοῦντιον τῆς Πελοποννήσου, ὥστε πρὸ ἐπτὰ μηνῶν νὰ κρυώνῃ ἐγκαταλειμμένον καὶ νὰ μὴ εὐρίσκηται τίς νὰ τὸ καταπῆ; Χωρὶς τῆς παραγνωρισμένης αὐτῆς ἐπιδεικτικότητός μου, πρὸ πολλοῦ ἢ Πελοποννήσου θὰ εἶχε προσκυνήσει τὸν νεόν αὐθέντην τῆς.

— Τόσον ἀνυπόμονος ἦτον ὁ Σαμπλίτης! ἀνεφώνησεν ὁ Βιλλαρδουίνος. Ἐφοβέιτο μὴ βάλω εἰς τὸν κόλπον μου τὸν Μωρέαν;

— Μόλις εἶχομεν φθάσει εἰς Καμπανίαν, ἤρχισε διηγούμενος ὁ Ραιμόνδος, ἀφ' οὗ ἐβρόφησε καὶ δεύτερον ποτήριον τοῦ ξανθοῦ Καμπανίτου, καὶ συμπτώματά τινα ἤρχισαν νὰ μὲ ἀνηυχοῦν. Τοῦ ἀνεψιοῦ αἱ ὑπερβολικαὶ περιποιήσεις πρὸς τὸν θεῖόν σου, τοῦ θεῖου ἢ ὑπερβολικῆ ἀγάπῃ πρὸς τὸν ἀνεψιόν, μοὶ ἐφάνησαν προσέμια ὑποπτα. Ὅταν δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἤκουσα τὸν Σαμπλίτην ἐρωτῶντα τὸν Ροβέρτον ἂν ἐδοκίματε ποτὲ γλωφὰ σῦκα, ἐκρίνα τὸν κίνδυνον ἐγγύς, καὶ κατέπεισα τὸν κόμητα ὅτι, πρὶν ἐνεργήσῃ πρᾶξιν κυριαρχίας, χρέος εἶχε καὶ πρᾶγον ἦτον νὰ μεταβῇ εἰς Παρίσιον, εἰς προσκύνησιν

τοῦ Βασιλέως καὶ λιζίου αὐθέντου του. Δύο μῆνες εἶχον παρέλθει ἀπὸ τῆς δωδεκάτης Μαρτίου. Ἄλλον ἕνα ἐδαπάνησεν εἰς προπαρασκευὰς ἢ κενοδοξία τοῦ κόμητος, ἢν ἐμετάλλευον. Ὁ Ροβέρτος ἤθελε νὰ συνοδεύσῃ τὸν θεῖόν σου· ἀλλὰ, πλήρης ἐθουσιασμοῦ διὰ τοῦ νέου τὴν ἰκανότητα, ἔπειτα ἐγὼ τὸν Κόμητα νὰ τὸν ἀφήσῃ προσωρινὸν τοποτηρητὴν του εἰς Καμπανίαν. Ἐν Παρίσιαις τὸ ἔργον μου ἐχώρει ἀφ' ἑαυτοῦ· εἶχον συμμάχους τῆς αὐτῆς τὰ θέλητρα καὶ τοῦ Κόμητος τὴν καταπροσσύνην, καὶ αἱ ἡμέραι παρήρχοντο ὡς ὑπόπτεροι. Μίαν ἡμέραν τὸν εἶδα χατμώμενον. Ὀλέθριον σύμπτωμα! Ὁ Κόμης ἐχάρυνετο. Ἐδύνατο ἴσως νὰ ἐνθυμηθῇ τὰς ὑποθέσεις, καὶ μεταξὺ ἄλλων τόσῳ φυσικώτερον τὴν τῆς Πελοποννήσου, καθ' ὅσον αἱ γλυκεῖαι ἐπιστολαὶ τοῦ ἀνεψιοῦ ἦσαν καθημεριναί. Ἐχρησάξεντο δραστήριον ἀντιφάρμακον. Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Βασιλέως Φιλίππου Αὐγούστου ἐλαμπον δύο, ὀφθαλμοὶ γλαυκοὶ, ὡς ὁ οὐρανὸς τῆς Πελοποννήτου. Εἰς αὐτοὺς ἐνεπιστεύθη τὴν θεραπείαν τοῦ Κόμητος καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀποστολῆς μου· καὶ οὕτοι ἀντήμειψαν λαμπρῶς τὴν προσδοκίαν μου. Ὁ κόμης ἔπαυσε νὰ χατμᾶται, καὶ ἐγὼ νὰ φοβῶμαι.

— Ἄ! ἕως ἐδῶ σ' ἀναγνωρίζω. Λοιπὸν ἔπειτα!

— Ἐπειτα, ἐν ᾧ ἐνόμιζον ὅτι τὸ πλοῖον εὐθυδρομεῖ, ἀφῆκε τὸ θέλω μίαν ἡμέραν εἰς τὴν πλευράν! Τί τρέχει; ἐρωτῶ· τίθεν πνεῖς ὁ ἀνεμὸς; ποῦ κρύπτεται ἢ ὕραλος; καὶ μέχρι τέλους τὴν ἀνακαλύπτω εἰς τὰ πάθη τῶν αὐλικῶν ἀντιβαλάμων, ὑπὸ τὸ σχῆμα ξένου Γραικοῦ ἐξ Ἄρτης, ὡς ἐμαθον, καλουμένου Ἰωάννου Νόννου. Γινέε τὸν ἔλεγον ἀπλοῦν περιγητήν. Ἄλλοι ὑπόπτευον μὴ ἦναι μυστικός τις ἀπεσταλμένος τοῦ Δεσπότη τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸν Βασιλέα τῆς Γαλλίας. Ἦν γένει ὁμοῦς ἦτον ἀφανῆς καὶ ὀλίγον γνωστός· ἀλλὰ τόσον παραδοξότερον μοὶ ἐφάνη ὅτι ὁ κόμης εἶχεν ὑπὲρ τὸ δέον συνεχῆς μετ' αὐτοῦ ὀμιλίαν, καὶ ἐπρόσειξα. Προσέειξα δὲ, ἀνεκάλυφα ὅτι ἐκεῖ ὁ σκερπίτις ἐκάθευδεν.

— Ἐκεῖ; καὶ τί σκερπίν...

— Ἴσως ἢ ὑμετέρα ἐξοχότης δύναται περὶ τούτου νὰ μὲ φωτίσῃ.

— Πῶς ἐγώ;

— Δὲν διατρέβει ἐδῶ ὁ Πετραλεῖφας, ὁ πενθιρὸς τοῦ Δεσπότη τῆς Ἑλλάδος;

— Ναί, πρὸ ἐνός μηνός. Τί ἐξάγεις ἐκ τούτου;

— Ἴσως ὅτι ἢ ἐπίσκεψίς σου δὲν εἶναι ξένη πρὸς τὴν ἀποστολὴν τοῦ Νόννου, καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Κόμητος τῆς Καμπανίας.

— Νὰ μ' ἀφαιρέσῃ τὴν αὐθεντείαν τοῦ Μωρέως; Νομίζω ὅτι ἀπατάσαι.

— Πῶς; Εἶναι λοιπὸν γνωστὸν εἰς τὴν ἐξοχότητά σου διὰ τὴν ἄλλαν ὁ Πετραλεῖφας εἰς τὴν Πελοπόννησον;

— Κατ' ἐκεῖνον, ἦλθε νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ κτήματά του, ἀπεκρίθη ὁ Βιλλαρδουίνος· κατ' ἐμὲ ἦλθε νὰ πραγματευθῇ συζυγίαν τῆς ἐγγόνου του, ἦτις τὸν συνοδεύει, μὲ τὸν υἱόν μου Γοδοφρεῖδον. Βλέπεις ὅτι τῷ συμφέρει νὰ μὲ στηρίξῃ, ὄχι νὰ μὲ πολεμήσῃ.

— Ἐξήγησε λοιπὸν τὸν Γοδοφρεῖδον διὰ τὴν ἐγγονὸν σου; ἠρώτησε σκεπτικῶς ὁ Ραιμόνδος.

— ῤητῶς ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ Βιλλαρδουίνος· ἀλλ' οἱ τρόποι του εἰσι διαφανεῖς ἐκ προθέσεως.

— Ἄ! Τότε ὅλα μοὶ ἐξηγοῦνται, ἀνεκράξεν ὁ Ραιμόνδος.

— Τί σ' ἐξηγεῖται λοιπὸν;

— Ὅτι ὁ Πετραλεῖφας εἶναι ἢ δολιωτέρα ἀλώπηξ, ἀφ' ὅσας ἐθρεψέ ποτε ἢ αὐλὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

— Τοῦτο δὲν εἶναι ἀνακάλυψις νέα, εἶπε μειδιῶν ὁ Τοποτηρητής. Ἀλλὰ πόθεν τὸ συμπεραίνει;

— Ὁ Δεσπότης τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι, φαίνεται, ἀνθρώπος ν' ἀλιεύῃ εἰς θαλά ὕδατα. Ὅταν βίπτῃ τὴν ὀρμίαν του, θέλει νὰ ἤξερῃ τί ἔχθον ὁ ἀναύρη; διὰ τοῦτο, πρὶν κηρυχθῆ, ἐπέμψεν τὸν πενθερόν του νὰ βοιωδοσκοπήσῃ ἐντέχνως.

— Τόση περισκεψίς, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος, δὲν τῷ ἐχρηιάζετο. Ἡ συγγενικὴ σχέσις μετ' ἐμοῦ ὠφελεῖ μεγάλως τὸ συμφέροντα τοῦ Θεοδώρου. Οἱ δύο Αὐθένται ὁμοῦ εἰσὶν ἰσόσταθοι ἐνὸς αὐτοκράτορος.

— Ἀναμφιβόλως, ἀπεκρίθη ὁ Ραιμόνδος· ἀλλ' εἰς τῶν δύο δὲν εἶναι αὐθέντης ἀνάμνη. Διὰ τοῦτο, ἐν ᾧ ἐπέμψεν ἐδῶ τὸν πενθερόν του νὰ προκαταλάβῃ τὴν θέσιν διὰ τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἢ Ἐξοχότης σου ἤθελες ἐπικυρωθῆ αὐθέντης, ἐπέμψεν τὸν Νόννον πρὸς τὸν Σαμπλίτην, διὰ νὰ πληροφορηθῇ ἂν θὰ ἐπικυρωθῆς.

— Τὸ πιστεύω, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος· εἶναι ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀνθρώπου. Πρὶν πατήσῃ, δοκιμάζει τὸ ἔδαφος ἀκροποδητή.

— Ὁ Νόννος λοιπὸν ἤρχισε νὰ ἐξιχνιάζῃ, νὰ ἐρευνᾷ, νὰ ἐρωτᾷ, νὰ πολυπραγμονῇ, ὥστε, ὅτι μάλιστα ἤθελα ν' ἀποφύγω, ἀνεπὸλησε τὴν Πελοπόννησον εἰς τὸν Κόμητα. Ἄλλ' ὁ Νόννος αὐτὸς δὲν εἶναι ἀδέξιος ἀνθρώπος, καὶ ταχέως ἠσθάνθη τὸν ἀνεμὸν πνέοντα πρὸς τὸν Ροβέρτον· καὶ ἀμέσως ἔκρινεν, ὅτι εὐκολώτερον καὶ ἀσφαλέτερον εἶναι νὰ στρέψῃ κατὰ τὸν ἀνεμὸν τὰ ἰστία παρὰ νὰ παλαίσῃ πρὸς αὐτόν. Ἐκτοτε ἐνόησα ὅτι ἐνικήθημεν, καὶ ἐπροσπάθησα μὲν ἀκόμη νὰ κερδήσω καιρὸν· ἀλλ' εἶδα ὅτι διὰ τούτου μόνον ὑποπτος ἐγενόμην· ἔστρεψα λοιπὸν καὶ ἐγὼ τὸ φύλλον, καὶ ἤρχισα νὰ ἤμαι θερμοὺς ὑπὲρ τοῦ Ροβέρτου. Ἄμα ἰδὼν τὸ πρᾶγμα ἀναπόφευκτον, ἔγραφα πρὸς αὐτόν καὶ τῷ ἀνήγγειλα τὰς προσπάθειάς καὶ τὰς ἐλπίδας μου, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας ὑπέγραψα ὡς μάρτυς τὸ δίπλωμά του ὡς αὐθέντου τοῦ Μωρέως.

— Ὑπέγραψας!

— Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ τὸ δίπλωμά του ἀνέλαβον νὰ φέρω ὁ ἴδιος πρὸς αὐτόν, εἰς Σαμπλίτην εἰς Βουργωνίας, ἔπου κατοικεῖ. Καὶ τῷ ἔφερον προσέτι καὶ τὰς ἰδιαιτέρας ἐπιστολάς καὶ ὀδηγίας τοῦ θεῖου του.

— Ὅπου τὸν εἰδοποιεῖ βεβαίως περὶ τῆς πρὸς ἐμὲ ὑποσχέσεώς σου.

— Ὡ! αὐτὴν, ὄχι! τὴν ἐλησημόνησα! διότι ἐγὼ ἔγραψα τὰς ἐπιστολάς.

— Καὶ τί τὸ ἄρελος; ὑπέλαβεν ὁ Βιλλαρδουίνος. Μὴ δὲν τὴν ἔμαθεν ἔπειτα ὁ Ροβέρτος ἀπὸ τὸν θεῖόν σου, ἢ καὶ ἀπὸ τὸν Νόννον;

— Ἀπὸ τὸν θεῖόν σου ὄχι, διότι ὁ Σαμπλίτης ἀνεχώρησεν εἰς Ἰταλίαν, καθ' ἣν ἡμέραν ἐγὼ ἀνεχώρησα εἰς Βουργωνίαν. Καὶ ἀπὸ τὸν Νόννον δὲ ὄχι, διότι ὁ Νόννος δὲν τὴν ἤξευρε, καὶ, διὰ νὰ μὴ γεμίτῃ τὴν κεφαλὴν του μὲ περιττὰς γνώσεις, τῷ ἐπρότεινα νὰ μὲ συνοδεύσῃ πλησίον τοῦ Ροβέρτου, ὅπερ ἤθελε πρᾶξαι καὶ ἂν δὲν τὸ ἐπρότεινα.

— Ὁ Ροβέρτος πρέπει νὰ σ' ἦτον εὐγνωμοσύναιος!

— Πῶς ὄχι; Κατέστην ὁ πρῶτος μυρτικισυμβουλός σου· καὶ ἀπόδειξις, ὅτι δύο δὲν παρήλθον ἡμέραι καὶ μ' ἐνεπιστεύθη τὴν πρότασιν, ἦτις τῷ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Νόννου ἐν ὀνόματι τοῦ Αὐθέντου τῆς Ἑλλάδος. Ἐξέουρες ποῖα;

— Νὰ νυμφεθῇ ἴσως ὁ Ροβέρτος τοῦ Αὐθέντου τὴν θυγατέρα;

— Νὰ νυμφεθῇ ὁ Ροβέρτος τοῦ Αὐθέντου τὴν θυγατέρα.

— Καὶ ὁ Ροβέρτος;

— Ἐδέχθη.

— Ἐδέχθη, λέγεις;

— Ἐννεύεται ὅτι ἐδέχθη, ἀλλ' ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ τῷ ἀρέσῃ ἢ ὡμψῃ.

— Ὡ! ἂν μόνον τοῦτο ἐλλείπῃ, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος, τὸ ἐγγυῶμαι εἰς αὐτόν.

— Ἄν ἦναι τόσον βέβαιον ὅτι θὰ τῷ ἀρέσῃ, ὑπέλαβεν ὁ Ραιμόνδος, τόσῳ τὸ χειρότερον δι' αὐτόν.

— Διὰ τί;

— Διότι ἢ θυγάτηρ τοῦ Αὐθέντου τῆς Βλαχίας πρέπει νὰ γίνῃ σύζυγος τοῦ Γοδοφρεῖδου.

— Ἄ! φίλε Ραιμόνδε, εἶπεν ὁ Βιλλαρδουίνος μετ' ἀφελούς μειδιήματος, ἡμεῖς θὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Καμπανίαν μας, νὰ καλλιερῶμεν τὰ λάχανα τοῦ πατρικοῦ κήπου μας! Τίς θὰ θελήσῃ νὰ ἐυθεθῇ μεθ' ἡμῶν;

— Θυμῆσαι! Τότε θὰ σοὶ ζητήσω, ἐξοχώτατε, νὰ μὲ δεχθῆς κηπουρὸν σου! Ἀλλὰ, ἂν κατὰ τίνα περίστασιν ἤθελες μείνῃ αὐθέντης τοῦ Μωρέως...

— Τότε ὡς τότε, εἶπεν Βιλλαρδουίνος. Ἦ Ἄνα τότε θὰ ἦν ἐπιθυμητὴ νύμφη διὰ τὸν Γοδοφρεῖδον, ἂν ἄλλα τινὰ σχέδια... Ἀλλὰ τί νὰ ματαιολογῶμεν; Μέχρι τῆς 12 Μαρτίου ἔχομεν, νομίζω, ἀκόμη πέντε μῆνας καὶ δώδεκα ἡμέρας, δηλαδὴ πεντάκις τὸν καιρὸν νὰ ἐλθῇ ὁ Ροβέρτος καὶ νὰ λάβῃ τὴν κληρονομίαν του.

— Ἄ! πέντε μῆνες! εἶπεν ὁ Ραιμόνδος, δὲν εἶναι τέλος πάντων πέντε αἰῶνες! Θὰ ἰδῶμεν. Ἐν τούτοις, ἐξοχώτατε, σ' αἰνῶ ὑγείαν.

— Πῶς! Ἀναχωρεῖς; ποῦ ὑπάγεις;

— Πῶς, ποῦ ὑπάγω; Ὅπου τὰ χρέη μου μὲ καλοῦσιν. Βεῖ τὸν Αὐθέντην τοῦ Μωρέως. Πρέπει νὰ τὸν συνοδεύσω, θταν θὰ ἐλθῇ νὰ λάβῃ τὴν κληρονομίαν του.

— Κατευόδιον, φίλτατε. Τοῦλάχιστον θὰ μὲ εἰδοποιήσῃς ἐν καιρῷ, ὥστε νὰ ἐτοιμασθῶ νὰ τὸν δεχθῶ κατ' ἀξίαν;

— Χωρίς ἀμειβλίαν. Ἄλλ᾽... νὰ μὴ ληρω-
νῆται τὸ σπουδαιότερον. Πρέπει νὰ μοι μετρήσῃς ὁ-
κτὼ χιλιάδας χρυσᾶ ὑπέρπυρα.
— Πρέπει, φρονεῖς; Διὰ τί τοῦτο;
— Δι' ἐξοδὸν τῆς ὁδοιπορίας τῆς; Αὐτοῦ Ὑψηλό-
τητος τοῦ Αὐθέντου.
— Ὁ! τῷ δὲ τι! ἐν τῇ ὑψηλῇ σου φρονήσει ἐκρι-
νας ὅτι πρέπει ἐγὼ νὰ προμηθεύω τὰ ἐξοδα τῆς ὁ-
δοιπορίας σου;
— Καὶ οὕτω θὰ κρίνῃ καὶ ἡ Ὑμετέρα ἐξαχότης.
ἂν ἀκούσῃ τὸ τέλος τῆς ἱστορίας μου.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΒΛΗΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΗΣ

τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος.

Οἱ ἱστοριογράφοι τοῦ Σοσιαλισμοῦ περιέβλεψαν,
νομίζομεν, νὰ ἀνοίξωσιν ἐνα τῶν πρακτικωτέρων
αὐτοῦ ὁραδῶν, τὸ Γεμιστὸν Πλήθων, ὅστις, δια-
τελέσας, ἐν ἀρχῇ τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταε-
τηρίδος, οὐμβουλὸς τοῦ δεσπότη τοῦ Πελοποννήσου
Θεοδώρου, πρότεινεν εἰς αὐτὸν σχέδιον οἰκονομικῆς
καὶ κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως, στηριζόμενον βεβαίως
ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ἀφύσεως, ἧς σήμερον γαρᾶττει
τὴν δυτικὴν Κιῶρῶν, προϋποθέτον, ὁρλαδῆ, τὴν κα-
τάργησιν, μέχρι τινὸς τοῦλάχιστον, πάσης ἀκινήτου
κτῆσεως. Τὸ σχέδιον τοῦτο εἶαι μάλιστα λόγου
ἄξιον κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν προέκυψε κάποτε, ἀλλὰ
ἄνωθεν ἐν ἄλλαις λέξεσι, δὲν ἐκσυρρήθη εἰς τὸν ἐγ-
κέφαλον ἀνθρώπων φιλοδόξων, ὅστινες ζήρῳτι νὰ ἀρ-
κᾶσαι τὴν ἀρχὴν, θεραπεύοντες τὰ κτηνωδέστα
ρα τοῦ θύλου καθ' ἑνὲν ἐγκησόμενοι ὡς σημαία
ἀνθρώπων πεναλίαν, ὁρμῶντων ἐπὶ τὸν σφετε-
ρισμὸν τῆς περιουσίας, συμπολιτῶν ἐργατικωτέρων
ἢ εὐτυχεστέρων ἢ ἀλλ' ἐπενοήθη ὑπὸ ἀρχόντος ἐπὶ
διώκοντος εὐκρινῶς τὴν ἀναμόρφωσιν κοινωνίας κα-
κῶς παγῶσης, καὶ ἀκατωμένου μὲν περὶ τὰς σκέ-
ψεις αὐτοῦ, πεπεσμένου ὅμως, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ
ἐπιτηδεύων τῆς σωτηρίας αὐτῆς τρόπος. Προς-
τοῦτοις, τὸ βούλευμα ἐκεῖνο ἐπιμαρτυρεῖ τὴν μεγάλ-
ην ταύτην ἀλήθειαν, ὅτι αἱ ἀποτρόπαιαι αἰταὶ δε-
ξασίαι δὲν ἀναρῶνται εἰς τὴν κοινωνίαν νοσῶσαν, καὶ
ἠμιθαρβάρους, οὐδέποτε δὲ εἰς ἀδικίας, ἢ καὶ ἀπλῶς
δίκως ἐν πεπολιτισμέναις, διότι, ὡς θέλομεν εἶσαι, προϋ-
ποθέτει πολιτείαν συγκατεμένη ἀπὸ μόνων γεωργῶν
καὶ ποιμένων, παντάπασι δ' ἀπεστερημένη ἀνωτέ-
ρας βιομηχανίας, γραμμῶν, τεχνῶν, ἐπιστημῶν.
Ἀφ' ἑτέρου τὸ σχέδιον τοῦ Γεμιστοῦ Πλήθωνος δια-
φέρει κατὰ τοῦτο τῶν πλείστων ἄλλων σοσιαλιστι-
κῶν σχεδίων, ὅτι δὲν στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀνοπήρ-
του καὶ ἀδυνατοῦ ἰσότητος τῆς εὐφύης καὶ φιλερ-
γίας τῶν ἀνθρώπων, οὐδ' ἐπὶ τῆς ἀδικιωτάτης ἰσῆς
διανομῆς τῶν ὠρελημάτων, ἀλλ' ἐξεναντίας ἀφίγει
στάδιον ἐλεύθερον εἰς τὴν ἐρασησιότητα, καὶ ἐπιτρέπει
εἰς τοὺς δραστηριωτέρους μίζονα πλεονεκτήματα.
Ἐἶναι γνωστὸν, ὅτι εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς δεκάτης

πέμπτης ἑκατονταετηρίδος, οἱ Βυζαντινοὶ δὲν κατεῖχαν
ἄπασαν τὴν Πελοπόννησον. Τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια,
τὸ Ναύπλιον καὶ τὸ Ἄργος ἦσαν εἰς χεῖρας τῶν Ἑνε-
τῶν. Αἱ Πάτραι ἦσαν κτῆμα τοῦ Λατίνου αὐτῶν μη-
τροπολίτου, ἢ μάλλον τοῦ προεξάρχοντος αὐτοῦ Πάπα.
Ὁ ἰσχυρὸς ἐκ Βενεβάντου τῆς Νεαπόλεως οἶκος τῶν
Γόγκων, ὅστις ἤρξε τῆς δυτικῆς Στερεῆς Ἑλ-
λάδος, ἐδέξτο καὶ τοῦ βορειωτέρου μέρους τῆς Ἠ-
λείας, ἢ δὲ μεσημβρινῆς Ἠλείας ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τοῦ
Γενουαίου Ἀσάνη Ζαχαρία Κεντυριώνας. Ἡ Βυζαν-
τινὴ λοιπὴν κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἡγεμονία δὲν
περιελάμβανεν εἰμὴ τὴν μετογαίαν, τὴν βόρειον πα-
ραλίαν καὶ μέρος τῆς μεσημβρινῆς. Ἦτο δὲ εἰς ὀλε-
θρίαν κατὰστασις, διότι ἐπαθε μὲν καὶ ἐπασχε τὰ
πάνθεν ἀπὸ τοῦ τῶν γειτόνων Φράγκων καὶ τῶν ἰ-
θίων ἀρχόντων, ἐκινδύνεσε δὲ ἐπιφοβερώτερον κίν-
δυνον ἀπὸ τῶν Τούρκων, οἵτινες εἶχον ἤδη κατα-
λάβει τὰ πλείστον τῆς ἐκτὸς τοῦ Ἰσθμοῦ Ἑλλάδος.
Ταύτης τῆς ἡγεμονίας δεσπότην διώρισεν, ἐν ἔτει
1407, ὁ προκαταλελυταῖος Βυζαντινὸς αυτοκρά-
τωρ Μανουὴλ τὸν δευτέρου ἀδελφὸν υἱὸν Θεοδώρου.
Καὶ εἰς τοῦτον τὸν Θεόδωρον καθυπέβαλε τὸ τολ-
μηρὸν αὐτοῦ σχέδιον ὁ Γεμιστὸς Πλήθων.
Ὁρμήθη δὲ ἐπὶ τὴν μεταρρυθμίσειν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν
ἀκολουθῶν σκέψεων. Ἡ κυριωτέρα ἐνασχόλησις τῶν
Πελοποννησίων εἶναι, λέγει, ἡ γεωργία καὶ ἡ κτη-
νοτροφία, ἀφ' ὧν ἐπηρεάζονται εἰς τρεῖς ἀνάγκας, τὴν
συντήρησιν τοῦ οἴκου, τὴν φορολογίαν, τὴν στρατιω-
τικὴν ὑπηρεσίαν. Ἀλλὰ καὶ ἡ φορολογία καὶ ἡ στρα-
τιωτικὴ ὑπηρεσία εἶναι ἀθλίως ὀργανισμέναι. Οἱ
φόροι, ἂν καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἦναι μικροί, εἶναι ὅμως
ποικίλοι, συλλέγονται ὑπὸ πολλῶν εἰσπρακτῶρων,
καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς νομισμάτα, ἔχει εἶδη
ἢ δὲ ποικιλία αὕτη τῶν φόρων καὶ τῶν εἰσπρακτῶ-
ρων εἶναι καταθλιπτικωτάτη, καὶ ἡ εἰς χεῖματα
κατσβολὴ τοῦ φόρου ἐπιζημία εἰς τε τοὺς φορολο-
γουμένους καὶ εἰς τὴν κυβέρνησιν, διότι τὰ κυκλο-
ροῦντα ξένα νομισμάτα εἶναι κακῆς ποιότητος.
Ἀφ' ἑτέρου στρατεύουσι ἀπὸ πολλῶν ὀλίγοι, καὶ ἐκ
τούτων οἱ πλείστοι ἀσπλοὶ, ἅπαντες δὲ ἀμειβοὶ
ἔχον λειποτακτοῦσι συνεχῶς, ἐπανερχόμενοι εἰς τὰς
ἐργασίας αὐτῶν, δι' ὧν τρέφουσιν ἐκυτοῦς καὶ τοὺς
περὶ αὐτοῦς, ἔτι δὲ συντελοῦσιν εἰς τὰς χρείας τοῦ
ἠμοσίου. Ἄλλ' εἶναι πρόδηλον, ὅτι στρατὸς τοιοῦ-
τος δὲν δύναται νὰ ὀργανωθῇ στρατός. Τινὲς πρό-
τειναν νὰ ἐπιβληθῇ, εἰς πᾶσαν οἰκογένειαν, νέος εἰδι-
κὸς διὰ τὸν πόλεμον φόρος καὶ δι' αὐτοῦ νὰ συγκεν-
τρηθῇ δύναμις ἀποχρῶσα ξένων μισθοφόρων ἄλλὰ ἡ
πρότασις αὕτη εἶναι ἀτοπωτάτη, διότι ἡ αὐξήσις
τῶν φόρων δὲν δύναται εἰμὴ νὰ ἐπαγγίῃ τὴν ἐντε-
λῆ τῶν κατοικῶν καταστροφῆν καὶ ἐπειτα, ἐπειδὴ
ὁ ξηνολογηθεὶς ἐκεῖνος στρατὸς δὲν δύναται νὰ ἐ-
παρκεῖται μὸς εἰς τὴν ἀμυναν τῆς χώρας, ἡ Κυ-
βερνησις θέλει πάλιν ἀναγκασθῆ νὰ στρατολογήσῃ
καὶ ἐκ τῶν ἐγγυρῶν, ὥστε ἡ νομιζομένη ἐκείνη
διόρθωσις τῶν πραγμάτων οὐδὲν θέλει διορθῶσαι,
ἀλλὰ μόνον, θέλει προσθέσει νέα βάρη εἰς τὸν καὶ
ἄλλως τοσοῦτον κάστονα λαόν.

Ὅθεν ὁ Πλήθων προτείνει νὰ διαιρεθῇ ἅπαν τὸ
ἐργατικὸν τῆς Πελοποννήσου πλῆθος εἰς δύο τάξεις,
πρῶτον, τοὺς στρατιωτικῶς ὑπηρετούντας, δεύτερον,
τοὺς γεωργούς ἅμα καὶ φορολογουμένους. Ἐκαστος
δὲ Πελοποννήσιος νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην
εἰς ἣν φύσει εἶναι ἐπιτηδεύων. Πρὸς τοῦτοις οἱ
ποικίλοι ἐκεῖνοι φόροι καὶ εἰσπρακτορες νὰ καταρ-
γηθῶσιν, ἀντὶ δὲ πάντων αὐτῶν νὰ εἰσαχθῇ εἰς κτῆ-
μόνος ἐτήσιος φόρος, ἀποχρῶν ὡς πρὸς τὰς κοινὰς
χρείας, ἐπιεικῆς ὡς πρὸς τὸν φορολογουμένον, ὑπὸ
ἐνὸς εἰσπρακτορος συλλεγόμενος, καὶ καταβαλλόμενος
εἰς εἶδη. Περὶ δὲ τῆς χρήσεως τῶν εἰσπραξίων τού-
των, ὁ Πλήθων γνωματεύει ὡς ἀκολουθεῖ.
Τρεῖς ἀνθρώπων τάξεις ἔχουσι δικαίωμα νὰ ἀπο-
λαύωσι τῶν καρπῶν τοῦ ἐργαζομένου πλῆθους: οἱ
παραγωγοὶ αὐτοὶ, οἱ κεφαλαιούχοι, οἱ ἐπιμελούμενοι
τὴν κοινὴν ἀσφάλειαν, εὐημερίαν καὶ εὐταξίαν. Πα-
ραγωγοὶ εἶναι οἱ γεωργοὶ, οἱ ἀμπελοφυτοὶ, οἱ ποιμέ-
νες, κεφάλαια εἶναι τὰ ποσειμνικὰ καὶ ἄλλα κτῆμα,
οἱ ἀγροὶ, αἱ ἀμπελοὶ τὴν δὲ τρίτην τάξιν ἀποτε-
λοῦσιν οἱ στρατιῶται, οἱ παντοῦ εἶδους ἀρχόντες
καὶ ἰδίως ὁ ὑπέρτατος τῆς πολιτείας κυβερνήτης.
Ὅθεν ἅπαντα τὰ προϊόντα τῆς χώρας, ἔλαιον, οἶ-
νος, ὄπτος, βαμβίκιον, νιογνὰ τῶν ποιμνίων, γάλα,
κελλίων κ. τ. κ. διανεμῶνται, κατὰ τὸ εἶδος τοῦ Πλή-
θωνος, εἰς τρεῖς μερίδια, καὶ, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ
σπόρου καὶ τῶν γενῶντων ζώων, ἐν μὲν μερίδιον κα-
ταλείπεται εἰς τὸν παραγωγόν, ἐν δὲ δίδεται εἰς τὸν
κεφαλαιούχον, καὶ ἐν ἀνάγκῃ εἰς τὸν δημοσίον ἔνοοι
ται ὅτι ὁ παραγωγὸς, ὁ δι' ἑῶν κεφαλῶν ἐργαζό-
μενος, λαμβάνει τὰ δύο τρίτα τοῦ προϊόντος.
Σύμματα ἡ τάξις τῶν ἐργατῶν ὀνομάζονται Ἐκ-
λωτες, διότι ἐργάζονται μόνον καὶ φορολογοῦνται,
στρατιωτικῆς δὲ ὑπηρεσίας δὲν τελοῦσιν ὡς ἐκ τού-
του ὅμως δὲν ἐπιτρέπεται μήτε νὰ περιφρονῶνται,
μήτε ν' ἀδικῶνται, μήτε ἄλλως νὰ καταπιέζωνται.
Εἰς ἕκαστον περὶ τοῦ μόνιμου στρατοῦ, εἰς τοῦ ὁ-
κοῦ τὴν συγχρότησιν κυρίως ἀπέβλεπεν ὁ Πλήθων,
παραγωγῆται, πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ καὶ διατροφῆν,
μία ἑλωτικὴ οἰκογένεια εἰς δὲ τὸν ἰσπὲξ ἐπιτρέ-
πονται δύο, ὥστε ὁ στρατιώτης, ἀμέριμος αὐτῶ
γενόμενος ὡς πρὸς τὰς χρείας ἐαυτοῦ καὶ τῶν περὶ
αὐτόν, ὑπηρετεῖ τὴν πατρίδα οὐ μόνον ἐν κινήσῃ τοῦ
κινδύνου, ἀλλὰ καὶ ἀδιαλείπτως διατελεῖ, ἐν στρα-
τοπέδοις καὶ θυρωμασίαι, γυμναζόμενος περὶ τὰ ὁ-
πλα. Ὁ αυτοκράτωρ θέλει προσδιορίσει πόνοι ἑλω-
τικαὶ οἰκογένειαι πρέπει νὰ παραχωρηθῶσιν εἰς
τοὺς ἀνωτέρους καὶ κατωτέρους ἀξιωματικούς τοῦ
στρατοῦ, εἰς τοὺς πολιτικούς ἀρχόντας πάσης τά-
ξεως, εἰς τὸν ἀνώτερον καὶ κατώτερον κληρὸν, τα-
λευταῖον εἰς τὴν οὐλήν τοῦ δεσπότητος.
Ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ αὕτη μεταρρυθμίσις
προϋποθέτει, φυσικῶ τῷ λόγῳ, τὴν ἄλλειψιν πάσης
ἀκινήτου κτῆσεως. Ὁ δραστήσιος, ὁ βιομηχανικός
ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐκχερῶσῃ, νὰ γεωργήσῃ, νὰ
κτελεῖσῃ ὅσον μέρος τῆς Πελοποννήσου θέλη καὶ δύνα-
ται πᾶσα τῆς χειρὸς τοῦ γῶρος, ὑπὸ ἄλλου μὴ
καλλιέργουμένη, εἶναι εἰς τὴν διαθέσιν αὐτοῦ. Ἄδι-

κος ἀφαίρεσις προηγουμένης κτῆσεως δὲν προκῆ-
πτει, ὡς ἐκ τούτου, κατὰ τὸν Γεμιστὸν Πλήθων
διότι, ἐνότω ὁ κατέχων καλλιερῆ, ἢ γῆ εἶναι ἀνα-
ραίρετον αὐτοῦ κτῆμα ἅμα ὅμως παύσῃ τοῦ νὰ
καθιστᾷ αὐτὴν χρήσιμον, τὸ κτῆμα, γινόμενον εἰς
αὐτὸν μὲν ἀνωφελές, εἰς δὲ τὸν δημοσίον ἐπιζήμιον,
μεταβαίνει εἰς τὴν κοινὴν κτῆσιν καὶ προσκαλεῖ ἕτε-
ρον δραστηριώτερον κάστονα.
Νομισμάτος χρεῖαν ἡ Πελοπόννητος, κυρίως εἰ-
πεῖν, δὲν ἔχει, διότι τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα κατα-
βάλλονται εἰς εἶδη, ἀπὸ δὲ τῆς ἀλλοδαπῆς ἢ χώρας
δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ λαμβάνῃ εἰμὴ σίδηρον καὶ ὁ-
πλα, τὰ ὅποια εἰς χερσὶς δύναται νὰ πληρώσῃ μὲ βαμ-
βάκιον, μὲ μαλλίον, μὲ λίνον, μὲ μέταλλα, προϊόντα
ἐν ὀφθαλμῷ ὑπὸ τῆς Χερσονήσου παραγόμενα. Ἄλλ-
λ' ὁ Πλήθων δὲν καταργεῖ πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἐμπορίαν
χρησίων εἰδῶν ἐπιτρέπει τὴν ἀφορολόγητον εἰσα-
γωγὴν, εἰς τε τοὺς πολίτας καὶ εἰς τοὺς ξένους ἕξεναν-
τίας ὅμως ἐπιβάλλει φόρον βαζῶν εἰς τὴν ἐξαγωγήν εἰ-
δῶν, τὰ ὅποια δύναται ἐπωφελέστερον νὰ διαπανθῶσιν
ἐν τῇ ἡμεδαπῇ, καὶ διὰ νὰ ἀσφαλίσῃ ἢ προμήθειαν
τῆς χώρας, καὶ διὰ νὰ πληρωθῇ τὸ δημοσίον ταμεῖον,
δυναμίον, ἀπὸ τῶν χρημάτων τούτων, νὰ ἐπαρκεῖ
εἰς προβείαι καὶ ἄλλας ἐκτάκτους δαπάνας. Ἄλλὰ
ταῦτα δὲν θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ Πλήθωνος εἰμὴ ὡς
δευτέρου λόγου ἀξία ἀντικείμενα ἢ ἡ πολιτεία δὲν
πρέπει νὰ ἐλπίσῃ τὴν συντήρησιν καὶ σωτηρίαν αὐτῆς
εἰμὴ ἀπὸ τοῦ προεκτεθέντος συστήματος τῆς φορο-
λογίας καὶ στρατολογίας.
Ὁ Πλήθων ἐπέστησε τὴν προσοχὴν καὶ εἰς τὴν
ποιικὴν δικαιοσύνην. Κακουργήματα, λέγει, συμβαί-
νουσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον κατ' ἕκαστην, ὡς καὶ
ἄλλαχού ἔπαρε δὲ, κατὰ τοὺς καιμένους νόμους,
νὰ τιμωρῶνται μὲ θάνατον. Ἀλλὰ καρπομίαι μὲν
οὐδέποτε ἤδη ἐνεργοῦνται οἱ δὲ κακούρησι ἢ ἀκρο-
τηρίαζονται, ἢ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀτιμωρῶνται κα-
ταλείπονται. Τὸ μὲν εἶναι βάρβαρον, τὸ δὲ, ἀνόητον
καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἀσφάλειαν ἐπιβλαβέστατον. Οἱ
ἠρωτηριασμένοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι κινδοῖσι τὴν ἀσφάλειαν
τῆς κοινωνίας καὶ κατανατῶσι βάρος δι' αὐτὴν, ὥστε
ἢ τιμωρία αὐτῶν αὐτε διδακτικὴ, εὔτε χρεῖσιμος ἀπο-
βαίνει. Εἶναι δὲ πολὺ ἐπωφελέστερον νὰ μεταχει-
ρίζονται τοὺς καταδικάτους, δεσμίους ὄντας, εἰς δημόσια
ἔργα, εἰς τὴν βελτίωσιν λ. χ. τῶν θυρωματίων τοῦ
Ἰσθμοῦ, ἐλαττοῦντες αὐτῶ τὰς τε ἐργασίας τῶν
στρατιωτῶν καὶ τὰ βάρη τοῦ ταμείου.
Τοιοῦτον ὑπῆρξεν, ἐν συνόψει, τὸ κυβερνητικὸν
ἐκεῖνο σχέδιον τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετη-
ρίδος. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τὸ σχέδιον τοῦτο οὐδέπα-
τε ἐξετελέσθη, διότι μετ' ὀλίγον καὶ τὰ βουλευμά-
τα τοῦ Πλήθωνος, καὶ ὁ δεσπότης ὅστις ἐμελλε νὰ
βάλλῃ αὐτὰ εἰς πρᾶξιν, καὶ ὁ λαὸς ἐπὶ τοῦ ὀποιοῦ
ἔμελλον νὰ ἐφαρμοσθῶσι, καὶ ἡ χώρα ὑπὲρ τῆς σω-
τηρίας τῆς ὁποίας ἐπεινήθησαν, τὰ πάντα, ἐπὶ λό-
γῳ, κατεποντίσθησαν ἐν τὸς αἰματηροῦ κατα-
κλισμοῦ, δι' οὗ ἐκαλύφθη τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν
Ἑλλάδα σύμπασαν ἡ Ὀθωμανικὴ ἀπάθη.

Η ΔΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ.

ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΕΩΤΑΤΗΣ ΑΙΓΑΪΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ. ΤΟΥ ΜΑΚΩΛΑΙΟΥΣ.

Υπό Κ. Π.

(Τέλος. Ίδε τὰ φυλλάδια Β^ο και ΣΤ^ο.)

Και ἤρξατο λοιπὸν ἡ δικαστικὴ ἐκείνη διαδικασία, ἥτις μέχρι τῆς σήμερον ἀκόμη, ὅτε, μετὰ παρέλευσιν 150 καὶ ἐπεκεινα ἐνιαυτῶν, θεωροῦμεν αὐτὴν ἀταράχως, συγκινεῖ ὡς δράμα τὰς καρδίας ἡμῶν. Οἱ ἐκατέρωθεν ἀντιπαρταχθέντες ῥήτορες ἠγωνίσθησαν μετὰ δριμύτητος καὶ σφοδρότητος ἀλλοτρίως εἰς τοιαύτας συζητήσεις: οἱ ἀκροαταὶ ἐκαρδόμενοι μετὰ τσαούτης περιωδονίας, ὡστε ἐνόμιζες, ὅτι διὰ τῆς ἐτυμολογίας ἐκείνης πρόκειται νὰ ἀποφασισθῇ ἡ λύγη ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν· αἱ δὲ τροπαὶ τῆς διαμάχης αὐτῆς ὑπῆρξαν τοσοῦτον αἰφνίδια καὶ καταπληκτικαί, ὡστε τὸ πλῆθος πολλακίς εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν στιγμήν μετέβη ἀπὸ ἀγωνίας εἰς εὐφροσύνην καὶ τανάπαυιν ἀπὸ εὐφροσύνης εἰς ἐπιδεινότεραν ἀγωνίαν.

Ἡ εἰσαγγελία κατηγοροῦσε τοὺς ἐπισκόπους, ὅτι ἔγραψαν, ἢ ἐδημοσίευσαν ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς Μιδδλεσεξίας (*) λίβελλον ψευδολόγον, κακόβουλον καὶ στασιαστικόν· ἐζήτησε δὲ πρὸ πάντων ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ἔγραψαν τὸν λίβελλον, καὶ ἐκάλεσεν ἐπὶ τούτῳ πολλοὺς, διὰ νὰ βεβαιώσωσι τὸν χαρακτήρα τῆς χειρὸς τῶν ἐπισκόπων. Ἄλλ' οἱ μάρτυρες ἦσαν τοσοῦτον ἀπρόθυμοι, ὡστε οὐδὲ κἂν μίαν σαρῆς ἀπάντησις κωπορήθη νὰ ἐξαχθῇ παρ' οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν. Ὁ Περμβέρτων, ὁ Πολλεξφίνιος καὶ ὁ Λεϊνίνιος ἰσχυρίσθησαν, ὅτι δὲν προέκυψεν ἀποδείξις ἀποκρῶσα διὰ τὰ ὑποβληθῆ εἰς τοὺς ἐνόρκους· δύο δ' ἐκ τῶν δικαστῶν, ὁ Ὀλλοούαις καὶ ὁ Ποουέλλος, ἀπεφάνησαν τὴν αὐτὴν γνώμην, καὶ αἱ ἐλπιδες τοῦ ἀκροατηρίου ἐπήρθησαν σφόδρα, ὅτε αἰφνης ἡ εἰσαγγελία ἀνήγγελεν, ὅτι δι' ἄλλης θέλει βαδίζει ὁδὸν, καὶ ὁ Πόουίς, εἰ καὶ μὴ δυνάμενος νὰ κρύψῃ τὴν ἀισχύνην καὶ τὴν δυσἀρέσκειαν αὐτοῦ, προσήγαγεν ἐπὶ μαρτυρίᾳ τὸν Βλαθουάτιον (Blathwayt), ἕνα τῶν γραμματέων τοῦ μυστικοῦ συμβουλίου, ὅστις ἦτο παρὼν ὅτε ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἐπερωτήσει τοὺς ἐπισκόπους. Ὁ Βλαθουάτιος ὤμωσεν, ὅτι ἤκουσεν αὐτοὺς ἀναγνωρίζοντας τὴν ὑπογραφὴν ἢ δὲ μαρτυρίαν αὐτῆ ἦτο κρίσιμος. « Διὰ τί λοιπὸν », εἶπεν ὁ δικαστῆς Ὀλλοούαις πρὸς τὸν εἰσαγγελέα, « ἔχοντες αὐτοὺς τοιαύτην μαρτυρίαν, δὲν προσηγάγετε αὐτὴν ἐκ

(*) Τὸ μέγιστον μέρος τοῦ Λονδίνου, παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ταμείου κείμενον, ὑπάγεται εἰς τὴν κομητείαν τῆς Μιδδλεσεξίας· τὸ δὲ παρὰ τὴν δεξιὰν, ἐν ᾧ καὶ τὸ τοῦ Λαμβέθου προάστειον, ἀνήκει εἰς τὴν κομητείαν Σαξφίης. Μετ' ὀλίγον θέλομεν ἰδεῖ πόσον σπουδαία εἶναι ἡ διακρίσις αὐτῆ.

πρώτης ἀφετηρίας, ἀνευ τσαούτης χρονοτριβῆς; » Τὸ διὰ τί ἡ εἰσαγγελία δὲν ἐπεθύμει νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ μέσον τοῦτο τῆς ἀποδείξεως, ἀνευ ἐσχάτης ἀνάγκης, ἐφάνη μετ' ὀλίγον. Ὁ Περμβέρτων, καταλαβὼν τὸν Βλαθουάτιον, καθυπέβαλεν αὐτὸν εἰς ἔντονον ἀντεξέτασιν καὶ ἐπέμεινεν ὡστε ὁ μάρτυρ νὰ ἀναφέρῃ ἐντελῶς πάντα τὰ μεταξὺ τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν κατηγορουμένων διατρέξαντα. « Νόστιμον τοῦτο », εἶπεν ὁ Πόουίς, « ὅτι ἐπιτρέπεται ὑμῖν νὰ ἀποταίνετε εἰς τὸν μάρτυρα μας πᾶσαν ἀτοπον ἐρώτησιν, ἥτις δύναται νὰ καταβῇ εἰς τὴν κεφαλὴν σας; » Ἄλλ' οἱ συνήγοροι τῶν ἐπισκόπων δὲν ἦσαν ἄνθρωποι τῶν ὁποίων ἠδύνατό τις νὰ ἀπαλλαγῇ τοιοῦτοτρόπως. « Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ὤμωσεν », εἶπεν ὁ Πολλεξφίνιος, « ὅτι θέλει εἶπε τὴν ἀλήθειαν καὶ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, θέλομεν λοιπὸν καὶ πρέπει νὰ μᾶς ἀπαντήσῃ. » Ὁ μάρτυρ εἰστάσας, ἐλάλησε μὲ τρόπον διαφοροῦμενον, προσεποιήθη ὅτι δὲν ἐνοεῖ τὰς ἐρωτήσεις, ἐπεκαλέσατο τὴν προστασίαν τοῦ δικαστηρίου ἦτον ὁμοῦς εἰς χεῖρας ἀπὸ τῶν ὁποίων δὲν ἦτον εὐχολογὸν νὰ διαφύγῃ. Τελευταίου παρενέβη αὐθις ὁ εἰσαγγελεὺς. « Ἐὰν ἐπιμένετε », εἶπεν, « εἰς τὸ νὰ κάμετε τσαούτην ἐρώτησιν, εἰπέτε » μας τοῦλάχιστον ποῖαν χρῆσιν μελετᾶτε νὰ κάμετε αὐτῆς. » Ὁ δὲ Περμβέρτων, ὅστις, δι' ἄλλης ταύτης τὰς διαδικασίας, ἐξεπλήρωσε τὸ χρέος του μετὰ γενναϊότητα καὶ ἐπιτηδειότητα, ἀπήντησεν ἀμελλητί. « Κύριοι δικασταί, θέλω ἀποκριθῆ εἰς τὸν κύριον εἰσαγγελέα, διότι θέλω νὰ φερθῶ πρὸς τὸ δικαστήριον εὐλικρινῶς καὶ ἀνυποκρίτως. Ἐὰν οἱ ἐπίσκοποι ἀνεγνώρισαν τὸ ἔγγραφον τοῦτο, ἐπὶ τῆς ὑποσχέσεως τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος, ὅτι δὲν θέλει γίνεαι χορηγία τῆς ὁμολογίας κατ' αὐτῶν, ἐλπίζω, ὅτι οὐδεὶς θέλει ὠφελῆθαι ἀπὸ τοῦ ἀδικίου τοῦτο ὡς πρὸς αὐτοὺς πλεονέκτημα. » « Ἀποδέετε » εἰς τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα πράξιν, τὴν ὅποιαν οὐδὲ νὰ ὀνομάσω τολμῶ, » εἶπεν ὁ Οὐίλλιαμς. « Καὶ ἐπειδὴ τοσοῦτον ἐπιμένετε, ἀπαιτῶ, ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως, νὰ καταχωρισθῇ ἡ ἐρώτησις εἰς τὸ πρωτόκολλον. » « Ἦ θέλετε μὲ τοῦτο, Κύριε ἀντιστασιαστῆ, » εἶπεν ὁ Σαουέρος, παρεμβάλλων ἑαυτόν. « Ἐγὼ τὸ ἤξεύρω, τί θέλω, » ἀπήντησεν ὁ ἐξωμότης. « Ἀπαιτῶ ὡστε ἡ ἐρώτησις νὰ καταχωρισθῇ εἰς πρωτόκολλον. » « Γράψατε ὅσα πρωτόκολλα θέλετε, δὲν οἶα φοβοῦμαι καθόλου, » Κ^ο Βίσαγγελεῦ, » εἶπεν ὁ Περμβέρτων. Καὶ ἐπῆλθε τότε ἕρις ὀξεία καὶ σφοδρὰ, τὴν ὅποιαν μετὰ κόπου ἠδυνήθη νὰ καταπαύσῃ ὁ πρόεδρος. Εἰς ἄλλας περιστάσεις, ἤθελεν αὐτὸς πιθανώτατα διατάξει νὰ συνταχθῇ περὶ τῆς ἐρωτήσεως ἐκθεσις καὶ νὰ φυλακισθῇ ὁ Περμβέρτων· ἀλλὰ, κατὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην ἡμέραν, κατέλαβεν αὐτὸν φόβος· πολλακίς ἐρίψεν ὄμμα λοξὸν πρὸς τὴν πυκνὴν φάλαγγα τῶν κομητῶν καὶ τῶν βαρῶνων, ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐπετηρεῖτο, κατὰ δὲ τὴν προτεχῆ βουλευτικὴν σύνοδον ἠδύνατο νὰ δικασθῇ· καὶ ἐνόμιζε, λέγει τις τῶν παρισταμένων, ὅτι ἅπαντες οἱ παρόντες πατριῶτες ῥι-

ραυοὺν ἀγγέλους εἰς τοὺς κόλπους αὐτῶν. Τελευταίον δὲ Βλαθουάτιος ἠναγκάσθη νὰ ἐκθέσῃ ἀκριβῶς ἅπαντα τὰ διατρέξαντα, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐξήχθη, ὅτι ὁ Βασιλεὺς δὲν ἀνέλαθε μὲν ῥητὴν ὡς πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους ὑποχρεῖσιν, ὅτι ὁμοῦς οἱ Ἐπίσκοποι ἠδύνατο εὐλόγως νὰ πιστεύσωσιν ὅτι ὑπῆρχεν ὑποχρεῖσις σιωπῆρα. Ἰφώντι, ἀπὸ τῆς ἀδημονίας μὲ τὴν ὅποιαν ἡ εἰσαγγελία κατέφυγεν εἰς τὴν μαρτυρίαν τοῦ γραμματέως τοῦ συμβουλίου καὶ ἀπὸ τῆς σφοδρότητος μὲ τὴν ὅποιαν ἐξανέστη κατὰ τῆς ἀντεξέτασεως τοῦ Περμβέρτωνος, κατέστη πρόδηλον, ὅτι καὶ αὐτὴ ἦτο τῆς αὐτῆς γνώμης.

Ἐντούτοις ὁ χαρακτήρ τῆς χειρὸς ἀπεδείχθη ἀλλὰ τότε παρήχθη ἄλλη σπουδαία ἐνοστασις. Δὲν ἤρκει νὰ ἀποδειχθῇ, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι ἔγραψαν τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος λίβελλον, ἐπρεπε πρὸς τοὺς τοὺς ἀποδείχθῃ, ὅτι ἔγραψαν αὐτὸν ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς Μιδδλεσεξίας. Οὐ μόνον δὲ ὁ εἰσαγγελεὺς καὶ ὁ ἀντιστασιαστῆς δὲν ἦσαν εἰς κατάστασιν νὰ ἀποδείξωσι τοῦτο, ἀλλ' ἐξεναντίας οἱ κατηγορούμενοι ἠδύνατο νὰ ἀποδείξωσι τὸ ἐναντίον· διότι συνέπεσον ὁ Σαυκρόφτος νὰ μὴ λείψῃ οὐδ' ἀπαξ ἀπὸ τοῦ ἐν Λαμβέθῳ παλατιοῦ αὐτοῦ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐφάνη τὸ περὶ τῆς ἀναγνώσεως τῆς συγγωρητηρίου διακηρύξεως Βυζιλικόν διάταγμα, μέχρι τῆς ἐποχῆς; καθ' ἣν εἶχεν ἤδη παραδοθῆ εἰς χεῖρας τοῦ Βασιλέως ἡ ἀναφορά. Ἄπαντα λοιπὸν ἡ κατηγορία ἀνετράπη οὕτως ἐκ βάθρων καὶ τὸ ἀκροατήριον περιέμενε, μετὰ πολλῆς ἀγαλλιάσεως, ταχεῖαν τὴν ἀθώωσιν.

Τότε ἡ εἰσαγγελία μετέβαλεν αὐθις τὰ ὄπλα αὐτῆς, καὶ παραιτήσασα ὀλοσχερῶς τὴν κατηγορίαν ὅτι ἔγραψε λίβελλος, ἐπεχείρησε νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι ἐδημοσίευσαν λίβελλον ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς Μιδδλεσεξίας. Ἦ ἐπιχείρημα ἦτο δυσχερῆστατον. Ὁ νόμος ἐθεώρει βεβαίως τὴν εἰς τὸν βασιλεῖα παρεῖσθαι τῆς ἀναφορᾶς ὡς δημοσίευσιν. Ἄλλὰ ἵπως νὰ ἀποδειχθῇ ἡ παράδοσις αὐτῆ; εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ ἐδόθη ἡ βασιλικὴ ἀκρόασις, ἐκτὸς τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἐπισκόπων, οὐδεὶς ἄλλος ἦτο παρὼν. Ὁ βασιλεὺς δὲν ἠδύνατο νὰ ὀρκισθῇ· ὅθεν τὸ γεγονός τῆς δημοσίευσως δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποδειχθῇ εἰμὴ διὰ τῆς ὁμολογίας τῶν κατηγορουμένων. Ὁ Βλαθουάτιος ἠρωτήθη πάλιν, ἀλλὰ ματαίως. Ἐνεθυμῆτο μὲν, εἶπε, καλῶς, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι εἶχον ἀναγνωρίσει τὸν χαρακτήρα τῆς ἰδίας χειρὸς, δὲν ἐνεθυμῆτο ὁμοῦς ἀνεγνώρισαν τὸ ἔγγραφον, τὸ ὅποιον ἔκειτο ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ μυστικοῦ συμβουλίου, ὡς αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον παρεδόθη τῷ βασιλεῖ, οὐδ' ἀνῆρωτήθησαν κἂν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Πολλοὶ ἄλλοι ὑπάλληλοι, παρευρεθέντες εἰς τὴν συνεδρίασιν τοῦ συμβουλίου, προσεκλήθησαν, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ὁ γραμματεὺς τοῦ Ναυτικοῦ Διευθυντηρίου Σαμουήλ Πέπυς, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν εἰμύπορεσε ν' ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην του, ὅτι ἐρῆθη τι περὶ παραδόσεως. Μάτην ὁ Οὐίλλιαμς ὑπέβαλε παραπειστικὰς ἐρωτήσεις, μέχρις οὗ οἱ δικηγόροι ἀπεφάνησαν, ὅτι τοιαῦτα στροφαὶ καὶ διαστροφαὶ οὐδέποτε συνέβησαν εἰς δικαστήριον, αὐτὸς δὲ ὁ Οὐρίγιτιος

ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ὁ νόμος τοῦ ἐξετάζειν τὸν ὅποιον μεταχειρίζεται ὁ ἀντιστασιαστῆς· εἶναι παντάπασιν ἀτακτος. Ἀφ' οὗ δὲ ἀλλεπάλληλοι μάρτυρες ἀπήντησαν ἀρνητικῶς, ἀπέσεισαν τὴν αἴθυσαν θορυβώδεις καγχασμοὶ καὶ ἀλαλαγμοὶ ἐπινίκιοι τοὺς ὁποίους οὐδ' ἐπεχείρησαν νὰ κατασιγήσωσιν οἱ δικασταί.

Ἐφαίνετο ἄρα ὅτι νίκη ἐστεφάνωσε τελευταίον τὴν πεισματώδη αὐτὴν μάχην. Ὁ ὑπὲρ τοῦ στεμμάτος ἀγων εἶχεν ἐξαντληθῆ. Καὶ ἀν' οἱ συνήγοροι τῶν κατηγορουμένων ἐσιώπων, ἢ ἀθώωσις ἦτο βεβαία, διότι καὶ ὁ ἐξωλέστερος καὶ ὁ ἀναίσχυντότερος δικαστῆς δὲν ἠδύνατο νὰ τολμήσῃ νὰ ὀνομάσῃ τὰ προσαχθέντα νόμιμον ἀποδείξιν τῆς δημοσίευσως. Ὁ πρόεδρος ἤρξατο νὰ διμιλῇ πρὸς τοὺς ἐνόρκους καὶ ἤθελεν ἀναμφιβόλως προσκαλέσει αὐτοὺς νὰ ἀθώωσωσι τοὺς κατηγορουμένους· ἀλλ' ὁ Φίνχιος, ὁξὺς ὢν, καὶ τούτου ἐνεκεν ἔχι ἀποκρῶντως συνετός, ἀναστάς, ἀπήτησε νὰ ἀκουσθῇ. « Ἐὰν θέλετε νὰ ἀκουσθῆ, » εἶπεν ὁ Οὐρίγιτιος, « θέλετε βεβαίως ἀκουσθῆ; ἀλλὰ δὲν καταλαμβάνετε τὸ ἴδιον ὑμῶν » συμφέρον. « Οἱ ἄλλοι συνήγοροι τῆς ὑπερασπίσεως ἠνάγκασαν τὸν Φίνχιον νὰ καθῆται καὶ παρεκάλειαν τὸν πρόεδρον νὰ ἐξακολούθῃ τὸν πρὸς τοὺς ἐνόρκους λόγον. Παρεσκευάζετο δὲ ὁ πρόεδρος νὰ πράξῃ τοῦτο, ὅτε προσήλθεν εἰς τὸν ἀντιστασιαστῆα κλητῆρ ἀναγγέλλων, ὅτι ὁ Λόρδος Συνδερλάνδιδος εἰμύπορε νὰ ἀποδείξῃ τὴν δημοσίευσιν, καὶ ἐπὶ τούτῳ φθάνει ἀμελλητί εἰς τὸ δικαστήριον. Ὁ Οὐρίγιτιος εἶπε τότε κακεντρέχως εἰς τοὺς δικηγόρους τῆς ὑπερασπίσεως, ὅτι αὐτοὶ καὶ μόνοι εἶναι παρτίτιοι τῆς μεταβολῆς τὴν ὅποιαν λαμβάνει τὸ πρᾶγμα. Τὰ πρόσωπα τοῦ πλῆθους ἐκατηφίσταν. Ὁ Φίνχιος ὑπῆρξεν ἐπὶ τινὰς ὥρας ὁ μισσητότερος ἄνθρωπος τῆς Ἀγγλίας. Διὰ τί δὲν εἰμύπορεσε νὰ καθῆται ἡσυχος, ὡς ἔπραξαν ἄλλοι καλύτεροὶ τοῦ ἀνδρός, ὁ Σαουέρος, ὁ Περμβέρτων καὶ ὁ Πολλεξφίνιος; Ἦ ἐπιθυμία του νὰ ἀναμειχθῇ εἰς τὴν συζήτησιν, ἢ φιλοτιμία του νὰ ῥητορεύσῃ κατέστρεψαν ὅλην τὴν ὑπόθεσιν.

Ἐν τούτοις ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, εἰσῆλθεν ἐπὶ φορείου, εἰς τὸ δικαστήριον· διερχομένου δὲ αὐτοῦ οὐδεὶς πῖλος ἐκινήθη, καὶ ἐξ ἐναντίας πολλοὶ φωναὶ ἀνέκραξαν· « Παπιστάνικιο σκυλί! » Ἦτο δὲ ὄχρος καὶ ἔντρομος, ἐκύτταζεν ἀκαταπαύστως κατὰ γῆς καὶ ἔδωκε τὴν μαρτυρίαν του μὲ φωνὴν διατάζουσαν, ὁμόσας, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι εἶχον ἀναγγελεῖ εἰς αὐτὸν τὴν πρόθεσιν τῶν τοῦ νὰ παραδώσωσιν ἀναφορὰν εἰς τὸν Βασιλέα, καὶ ὅτι ἐπὶ τούτῳ εἰσῆχθησαν εἰς τὸ βασιλικὸν δωμάτιον. Ἦ περιστασις αὐτῆ, συνδυαζομένη μὲ τὴν περίστασιν, ὅτι, μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ βασιλικῦ δωματίου ἀναχώρησιν αὐτῶν, εὐρέθη εἰς χεῖρας τοῦ βασιλέως ἀναφορὰ παρ' αὐτῶν ὑπογεγραμμένη, ἀπετέλει ἀποδείξιν, τῆς ὅποιαν τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων ἠδύνατο νὰ θεωρήσῃ ἀποκρῶσαν ὡς πρὸς τὸ γεγονός τῆς δημοσίευσως.

Ἦ δημοσίευσιν λοιπὸν, ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς Μιδδλεσεξίας, ἀπεδείχθη. Ἄλλὰ τὸ τοιοῦτοτρόπως δημο-

αιεθὲν ἐγγραφον. ἦτον ἄρα γε λίβελλος ψευδολόγος, κακόβουλος καὶ στασιαστικός; Μέχρι τοῦδε ἡ συζήτησις περιεστράφη περὶ γεγονότος, τὸ ἐποῖον ὅλος ὁ κόσμος ἤξευρεν ὅτι εἶναι ἀληθές, προσέκειτο δὲ μόνον νὰ ἀποδείχθῃ κατὰ τινὰς δικαστικούς τύπους ἢ ἢ δὲ προέκυψε συζήτησις πολὺ σπουδαιότερα, διότι ἀναγκαίως ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῶσι τὰ ὅρια τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας καὶ τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας, ἀναγκαίως, ἐπὶ λατῆ, ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῇ μέχρι τίνος ὁ βασιλεὺς εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαλλάτῃ τῆς ἐκτελέσεως τῶν νόμων, μέχρι τίνος ὁ ὑπῆκοος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐξαιτηθῆ τὴν θεωρίαν τῶν γενομένων ἀδικημάτων. Ἐπὶ τρεῖς ὄρας, ὡρας, οἱ συνηγόροι τῶν κατηγορουμένων ἠγωνίσθησαν συντόμως ὑπὲρ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ συντάγματος καὶ ἀπέδειξαν ἀπὸ τῶν πρακτικῶν τῆς βουλῆς, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι δὲν ἐθεβρίωσαν εἰμὴ τὴν ἀλήθειαν, παραστήσαντες εἰς τὸν βασιλέα, ὅτι αἱ βουλαι ἀπερήναντο κατ' ἐπανάληψιν παράνομον τὸ παρ' αὐτοῦ σφετεριζόμενον δικαίωμα τῆς ἀργεύσεως τῶν νόμων. Τελυταῖον ἀνέστη ὁ Σομερσιος. Ὁ νέος οὗτος δὲν ἐλάλησεν εἰμὴ πέντε περιόχου λεπτοῦ, ἀλλὰ πᾶσα αὐτοῦ λέξις εἶχε τσαούτην βαρύτητα, ὡστε ὅταν ἐκάθησεν, ἡ φῆμη αὐτοῦ ὡς ῥήτορος καὶ δημοσιολόγου ἦτο τεθεμελιωμένη. Ἐξετάζων τὰς φράσεις, τὰς ὁποίας τὸ κατηγορητήριον μετεγερίζετο διὰ νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν ἀποδιδουμένην εἰς τοὺς ἐπισκόπους ἀθέμιτον πράξιν, ἀπέδειξεν, ὅτι πᾶσα αὐτοῦ λέξις, εἴτε οὐσιαστικὸν, εἴτε ἐπίθετον, ἦτον ὅλος ἀέθλου ἀτοπος. Ἡ κατηγορία ἰσχυρίζεται, ὅτι ἐγγράφῃ λίβελλος ψευδολόγος, κακόβουλος, στασιαστικός. Τὸ ἐγγράφον δὲν εἶναι ψευδολόγον, διότι πᾶν παρ' αὐτοῦ ἀναφερόμενον γεγονός, ἀποδεικνύεται ἀληθές ἀπὸ τῶν πρακτικῶν τῆς βουλῆς. Τὸ ἐγγράφον δὲν εἶναι κακόβουλον, διότι οἱ κατηγορούμενοι δὲν ἐζήτησαν ἀφορμὴν ἔμιδος, ἀλλὰ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐβλήθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην, ἢ νὰ ἀντιταχθῶσιν εἰς τὴν βασιλικὴν θέλησιν, ἢ νὰ προδώσωσι τὰ ἱερῶτατα καθήκοντα τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς τιμῆς. Τὸ ἐγγράφον δὲν εἶναι στασιαστικόν, διότι δὲν διεσπάρη ὑπὸ τῶν συντακτικῶν εἰς τὸν ὄχλον, ἀλλὰ ἰδίᾳ παρεδόθη εἰς χεῖρας τοῦ βασιλέως καὶ δὲν εἶναι λίβελλος, ἀλλὰ ἀναφορά κοινία, ὅπως, κατὰ τοὺς νόμους τῆς Ἀγγλίας, κατὰ τοὺς νόμους αὐτῆς τῆς αὐτοκράτορος. Ῥώμης, κατὰ τοὺς νόμους ἑλλων τῶν πεπολιτισμένων ἐπικρατειῶν, πᾶς ὑπῆκοος, νομίζων ἑαυτὸν ἠδικημένον, δικαιούται νὰ υποβάλῃ εὐλαβῶς τῷ ἡγεμόνι. Ὁ ἱταγενεὺς ἀπήντησε συντόμως καὶ ἀσθενῶς, ὁ δὲ ἀντιεσαγγελεὺς ἠγόρευσε ἐκτενέστατα καὶ μετὰ πολλῆς πικρίας, καὶ πολλῆς διεκρόχῃ ὑπὸ τῶν κραυγῶν καὶ τῶν συριγμῶν τοῦ ἀκροατηρίου, διότι καθήκοντα νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι ἐκτὸς τῶν βουλῶν, οὐδεὶς ἄλλος ὑπῆκοος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ υποβάλῃ ἀναφοράν εἰς τὸν βασιλέα. Ὅθεν ἡ ἀγανάκτησις τοῦ παρεστῶτος πλήθους εἶχε φθάσει μέχρι μανίας, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ πρόεδρος ἐξεπλάγη διὰ τὴν ἀναισχυρτίαν τοῦ ἐμπλαίου τούτου ἀνεμοστρόφιγγος. Τελυταῖον ὁ Οὐρίγγιος ἐπεχείρησε νὰ συγκεφαλαιώσῃ τὴν συζήτησιν. Ὁ λόγος αὐτοῦ ἀπέδεικνυεν,

ὅτι ὁ φόβος τῶν ὁποῖον εἶχε ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐμετριάζετο ὑπὸ τοῦ φόβου τῶν ὁποῖον ἐνέπνευεν αὐτῷ τὸ πολυάριθμον, τὸ λαμπρὸν, τὸ συγκεκινημένον ἐκεῖνο ἀκροατήριον. Εἶπε δὲ, ὅτι δὲν θέλει ἐκφέρει γνώμην περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀργεύσεως τῶν νόμων, ὅτι δὲν θεωρεῖ ἀναγκαῖον τούτο, ὅτι ἠδύνατο εἰς πολλὰ νὰ μὴ συμφωνήσῃ μὲ τὸν λόγον τοῦ ἀντιεσαγγελεῖος, ὅτι ἰδίως ὁ ὑπῆκοος εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι, ὅτι ὁμοίως ἢ προκειμένη εἰς τὸ δικαστήριον ἀναφορά εἶναι ἀπρεπὴς συντεταγμένη καὶ θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς λίβελλος. Ὁ ἄλλυθόνος ἦτο τῆς αὐτῆς γνώμης, ἀλλὰ ἀνέδειξε, περὶ τὴν ἐκθεσίαν τοῦ νόμου καὶ τῆς ἱστορίας, ὡστε ἐπέσπασε κατ' ἑαυτοῦ τὴν καταπρόνοιαν ἀπάντων τῶν ἀκροατῶν. Ὁ Ὀλλοσάυς ἀπέφυγε τὸ περὶ τῆς ἀργεύσεως τῶν νόμων ζήτημα εἶπεν ὁμοίως, ὅτι θεωρεῖ τὴν ἀναφοράν τοιαύτην ὁποῖαν δικαιούται νὰ υποβάλωσιν ὑπῆκοοι νομίζοντες ἑαυτοὺς ἠδικημένους, καὶ ὅτι ἐπομύνησεν δὲν εἶναι λίβελλος. Ὁ Προούλλος ἀνεδείχθη τολμηρότερος. Ἀπερήναντο, ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἡ συγχωρητήριος διακέρυξις εἶναι ἄκυρος καὶ μὴ εὐδα. καὶ ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἀργεύσεως τῶν νόμων, ὅπως ἐσχάτως ἐξηκλήθη, εἶναι ἐντελῶς μὲ πάντα νόμον ἀσυμβίβαστον. Ἐὶν συγχωρηθῆ τοιαύτη ὑπέρβασις τῶν δικαιωμάτων τοῦ στέμματος, εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ νὰ καταλυθῶσι τὰ παραμένοντα. Ἄπαντα ἢ νομοθετικὴ ἐξουσία θέλει περιέλθει εἰς χεῖρας τοῦ βασιλέως. « Τὴν περὶ τούτου κρίσιν, κύριοι ἑνορκοί, » εἶπεν, « ἀνατίθωμιν εἰς τὸν θεὸν καὶ εἰς τὴν ὑμετέραν συνείδησιν. »

Ἦγε δὲ ἤδη συσκοτάσει, ὅτι οἱ ἑνορκοὶ ὑπεχώρησαν διὰ νὰ βουλευθῶσι περὶ τῆς ἐτυμηγορίας αὐτῶν. Ἦν νῦξ ἐκεῖνη ἠπῆρξε νύξ δεινοτάτης ἀγωνίας. Σώζονται εἰτέτι ἐπιστολαὶ τινες γραφείσαι κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τῆς ἀμυγανίας, καὶ, τούτου ἕνεκα, μάλιστα περιεργοί. « Εἶναι ἤδη ἐξώρας πολλὴ », ἔγραψεν ὁ κρέτβυς τοῦ Πάπα, « ἡ δὲ ἀπόφρασις, δὲν εἶναι ἀνεκλήμνη γνωστή. Οἱ δικασταὶ καὶ οἱ κατηγορούμενοι ἀπῆλθον οἴκαδε. Οἱ ἑνορκοὶ διαιτλοῦσι βουλεύμενοι. Αὐριον θέλομεν μάθει τὴν ἐκθεσίαν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀγῶνος. »

Ὁ ἐπίτροπος τῶν ἐπισκόπων διενεικτέρισε, μετὰ πολλῶν ὑπηρετῶν, ἐπὶ τῶν βαθυμίδων, αἰτίνες ἦγον εἰς τὸ δωμάτιον τῆς διακέρυξεως τῶν ἐνόρκων, διότι ἦτον ἀπαραίτητον νὰ φρουρηθῶσιν οἱ ὑπάλληλοι οἱ τὰς ὕρας φρουροῦντες, αἰτίνες, θέλοντες πιθανώτατα τὴν ὑπερίτησιν τῆς αὐλῆς, ἠδύνατο νὰ εὐσώσῃ τροφήν εἰς κανένα αὐλικὸν ἑνορκον καὶ νὰ περιποιήσωσιν οὕτως εἰς αὐτὸν τὸν τρόπον τοῦ νὰ λιμοκτονήσῃ τοῦς ἄλλους ἕνδεκα. Ὅθεν ἡ ἐπαγρύπνησις ὑπῆρξεν αὐστηρά. Οὐδὲ λύχνου εἰσόδος ἐπετρέπη διὰ νὰ ἀνάψῃ μία καννοσύριγγ. Περὶ τὴν 4^{ην} ὥραν τῆς πρωίας, ἄφησαν νὰ εἰσέλθωσι λεκάναι τινὲς ὕδατος διὰ πλύσιμον, καὶ οἱ ἑνορκοί, ἔξω ἑαυτῶν ὄντες ὑπὸ τῆς δίψης, ἐβρόβησαν ἀμέσως ὄλον ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ. Μέγα πλήθος λαοῦ περιεφέρετο ἕως εἰς τὰ ἐξημερῶματα εἰς τὰς παρακειμένας ὁδοὺς. Κατὰ πᾶσαν ὥραν

ἤρχετο ἀπὸ Οὐτέλλης ἀγγελιαφόρος, διὰ νὰ ἀκούσῃ τὰ διατρέχοντα. Ἐν τῷ δωμάτιῳ τῆς διακέρυξεως ἠκούσθησαν ἐπανελημμένοι σωναὶ φοδῶρας ἔριδος, ἀλλὰ τίποτε βέβαιον δὲν ἐεδόθη.

Κατ' ἀρχάς 9 ψῆφοι ἦσαν ὑπὲρ τῆς ἀθωώσεως καὶ 3 ὑπὲρ τῆς καταδίκης. Μετ' ὀλίγον ἐπέδωκαν δύο ἐκ τῶν τῆς μειονοψηφίας, ἀλλ' ὁ Ἀρνόλδος ἦτον ἀδυσώπητος. Ὁ Θωμᾶς Αὐστίνος, γαιουκότης εὐπερώτατος, ὅστις εἶχε δώσει πολλὴν προσοχὴν εἰς τὴν περὶ ἀποδείξεων διαδικασίαν καὶ εἰς τὰς ἀγορεύσεις, καὶ εἶχε λάθει πληρεστάτος περὶ πάντων σημειώσεως, ἐπεθύμησε νὰ ἐξετάσῃ μετ' αὐτοῦ τὸ ζήτημα ὁ δὲ Ἀρνόλδος ἀπειποιήθη, εἰπὼν μετ' εὐστροφίας, ὅτι δὲν εἶναι συνειθισμένος νὰ κάμῃ σκέψεις καὶ συζητήσεις ἢ συνειδήσι; του δὲν εἶναι εὐχαριστήριον καὶ δὲν θέλει ἀθωώσει τοὺς ἐπισκόπους. « Ἐὶν τὸ πρᾶγμα ἀέχρ' οὗτοι, κύτταξέ με καλά, » τὸν εἶπεν ὁ Αὐστίνος. « Ἐγὼ εἶμαι ὁ παχύτερος καὶ ὁ βουναλιότερος τῶν ἐδώδεκα, καὶ πρὶν ἀναγνωρίσω ὡς λίβελλον ἀναφορᾶν τοιαύτην, ὁποῖα ἢ παρῆστα, θέλω διαμείνει ἐν ταῦθα μέχρις οὗ καταντίσω λεπτότερος αὐτῆς τῆς κωνοσύριγγος. » Περὶ τὴν 6^{ην} ὥραν ἐγνώσθη, ὅτι οἱ ἑνορκοὶ συνεφώνησαν, ἀλλ' ἐποῖα θέλει εἶναι ἡ ἐτυμηγορία, ἦτον ἀκόμῃ ἄγνωστον.

Περὶ τὴν 10 ὥραν συνήλθε τὸ δικαστήριον ὁ ἐπισωρευθεὶς ὄχλος ἦτο μειῶν ἢ ποτέ. Οἱ ἑνορκοὶ κατέλαθον τὰς θέσεις αὐτῶν, καὶ οἱ ἀπειραρίμοι ἐκεῖνοι ἀνθρώποι ἐσιώπησαν ἀνευστί.

Ὁ Σαμουὴλ Ἀστρὺς εἶπε. « Πείθεσθε ὅτι οἱ κατηγορούμενοι, ἢ ὅστι; ὅποτε ἐξ αὐτῶν, εἶναι ἕνοχοι ἢ ὄχι; » Ὁ δὲ Ρογίρος Ἀγγλιῆς, ἀπεκρίθη. « Ὅχι, δὲν εἶναι ἑνοχοί. » Ἄμα αἱ λέξεις αὐταὶ ἐξήλθον τῶν χειλέων αὐτοῦ, ἀνεκρίστηεν ὁ Ἀλιφᾶξ καὶ ἐτίναξε τὸν πλῆθον. Ἐπὶ δὲ τῷ σημεῖω τούτῳ, ἠλάλαξεν ἅπαν τὸ ἀκροατήριον καὶ ἐν ἀκαταί, 10,000 ἀνθρώπων, συμπιεζομένων ἐν τῷ μεγάλῳ ἐκείνῳ παλατίῳ, ἀπεκρίθησαν δι' ἀλαλαγμοῦ, εἰς τρανωτέρου, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐτρεῖσεν ἡ γεραιὰ ζυλίνη αὐτοῦ στέγη καὶ ἔπειτα, πάλιν ἐν ἀκαταί, ὁ ἀνακρίθηκτος ὄχλος ὁ ἔξω τοῦ παλατίου συναθροόμενος, ἐποίησε κραυγὴν ἐπινίκιον τρίτην ἀκουσθεῖσαν μέχρι τῆς πύλης τοῦ Ναοῦ. Τὰ κλύπτοντα τὸν Γάμψιν κελήτια ἀπήντησαν διὰ παιῶνος χαρμωσύνου. Ἐκπυροκροτήματα ἠκούσθη ἐπὶ τοῦ ὕδατος, καὶ πάλιν ἄλλο, καὶ ἄλλο πάλιν, καὶ οὕτως, ἐν βῆπῃ ὀφθαλμοῦ, ἡ εὐφρόνυρος ἀγγελία ἐφθασεν εἰς τὰ ἀπώτατα τῆς πόλεως ἄκρα. Καθ' ὅσον δὲ διεδίδετο ἡ ἀγγελία, κραυγαὶ ἀγαλλίαςσεως ἠγείροντο εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ εἰς τὰς πλατείας, εἰς τὰς ἀγορὰς καὶ εἰς τὰς κρηνας. Αἱ κραυγαὶ ὁμοίως αὐτὰ ἦσαν ὀλιγώτερον ἀξιοσημειώται τῶν δακρύων διότι τὰ σιθῆματα τῶν ἀνθρώπων εἶχον τοσοῦτον ἐνταθῆ, ὡστε καὶ αὐτὴ ἡ σοβαρὰ ἀγγλικὴ φύσις, ἡ ἤκιστα εἰς τὰ ἐξωτερικὰ σημεῖα τῆς συγκινήσεως εἰδημένη, ἠτήθη, ἐβρόβη, καὶ χιλιάδες ἀνθρώπων ἐθρόνησαν ὑπὸ χερσὶν ἀλάτου καταβληθέντες. Ἐν τῷ μεταξύ ἀνεχώρουν, ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων ἄκρων τοῦ πλήθους, ἱππεῖς δρομαῖοι, διὰ νὰ διασπείρωσιν εἰς ὅλας τὰς λεωφόρους τὴν ἀγγελίαν τῆς νίκης τῆς

ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Ἄλλ' οὐδ' αὐτὴ ἡ καταπληκτικὴ βεβίαις αὕτη ἐμφασις τοῦ κοινοῦ αἰσθηματος, ἠγωνήθη νὰ ποτήσῃ τὸ μικρόλογον καὶ ἀτρόμητον πνεῦμα τοῦ ἀντιεσαγγελεῖος καὶ ἀγωνιστοῦ, νὰ γίνῃ καταληπτὸς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου θορύβου, ἀπήτησεν οὗτος τὴν φυλάκισιν τῶν πρακτικῶν, διὰ κραυγῶν, τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ δικαστηρίου. Συνελήθη λοιπὸν εἰς ἀπὸ τοῦ ἀλαλῶντος πλήθους τὸ δικαστήριον ἕως ἠθύνθη, ὅτι ἦθελον εἰσθαι παρῶλον νὰ τιμωρηθῇ εἰς καὶ μόνος ἀνθρώπος διὰ πλημμύλημα προχθῆν ὑπὸ πολλῶν μυριάδων ἔθεν ἀπλυσε τὸν συλλεθθέντα, μετὰ ἐπισκεπῆ παραίτησιν.

Δὲν ἦτο πλέον δυνατὸν νὰ προχωρήσῃσιν, τὴν στιγμήν ἐκείνην, εἰς κάμειαν ἄλλην ὑπόθεσιν. Ἐβόησαν ὁμοθυμαδὸν τοῦ πλήθους ἦτο τοσοῦτος, ὡστε, ἐν διαστήματι ἡμιτείας ὥρας, οὐδέμια λέξις εἰμπόρεσε νὰ γίνῃ καταληπτὴ ἐν τῷ δικαστηρίῳ. Ὁ Οὐλλίανος ἀπῆλθεν, εἰπὶ τῆς ἀμείρας αὐτοῦ, ἐν τῷ μέσῳ ἀληθοῦς τρικυμίας ἀρῶν καὶ συριγγῶν. Ὁ Καρτουρίγγιος, τοῦ ὁποῖου ἡ περιέργεια ἦτον ἀκκατάχρητος, ἔκαμν τὴν ἀνοήσιαν νὰ εἴθῃ εἰς Ὀβερμίντερον, διὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν ἀπόφασιν. Ἐνωρισθεὶς δὲ ἀπὸ τοῦ ἱερατικοῦ ἔνδυματος καὶ τῆς κλυταρκίας, παρεπίμνη, ὑπὸ γλευκασμῶν, δι' ὄλου τοῦ παλατίου. Ἄ Φυλαχθήσῃ, ἔλεγεν ὁ εἰς ἀπὸ τοῦ προβατοσκήμου τούτου λύκου. « Τόπον. τόπον, » ἔλεγεν ὁ ἄλλος, « εἰς τὸν ἄνθρωπον, » ὅστις φερεὶ τὸν Πάπα ἐντὸς τῆς κοιλίας του. Ὁ ἰσχυροῦς ἀργιρεὶς ἀπέσπασαν ἐκρυτὸς ἀπὸ τοῦ ἐπικλυομένου τὰς εὐλογίας αὐτῶν πλήθους, καταρυνόντες εἰς τὴν πλησιέστεραν ἐκκλησίαν ὅπου ἐτελέσθη δοξολογία. Πολλοὶ δὲ ἐκκλησιαῖται ἦσαν ἀνοικταὶ τὴν πρωίαν ἐκείνην κατ' ἄλλην τὴν πρακτικῶν, καὶ πολλοὶ εὐλαβεῖς ἄνθρωποι προσέβησαν εἰς αὐτὰς. Ἄπαντα τὰ κωδωνοστάσια τῆς πόλεως καὶ τῶν προαυτικῶν ἐκράτησαν. Ἐν τούτοις οἱ ἑνορκοὶ μετὰ κόπου ἠδυνήθησαν νὰ ἐξέλθωσι τοῦ δικαστηρίου, καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ σφιγῶσι τὰς χεῖρας ἐκατοντάδων ἀνθρώπων. Ὁ Θεὸς εὐλογῆσεν ὑμᾶς, ἀνεκράξε τὸ πλῆθος. « Ὁ θεὸς δώσει πάντα τὰ ἀγαθὰ εἰς τὰς οἰκογενεὰς ὑμῶν ἐπράξατε ὡς καλοὶ καὶ χρηστοὶ » πολιταί. Βιώσατε ἅπαντας ἡμᾶς σήμερον. « Οἱ δ' εὐκατρίδαι οἱ παρασταθέντες διὰ νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν ἀγαθὴν μερίδα, ἔταν προέβησαν, ἀπεργόμενοι ἐπὶ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν, ἐβόησαν ἀπὸ τὰς θυρίδας τωρηθῶν ζήτηματα καὶ προσεκέλευσαν τὸν ὄχλον νὰ πῆθῃ εἰς ὑγείαν τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἑνορκῶν. Ὁ εἰσαγγελεὺς ἀπῆλθε: φέρον τὴν εἰδήσιν εἰς τὸν Συνδελφάνδιον, ὅστις ἦτο τὴν στιγμήν ἐκείνην εἰς συνδιάλεξιν μετὰ τοῦ πρέσβους τοῦ Πάπα. « Πρὸς ἀμνημονεύτων χρόνων », εἶπεν ὁ Πόους, « ποτὶ δὲν συνέβη τοιοῦτος ἀλαλαγμὸς, οὐδ' ἐγύθησαν τοσαῦτα » χαρᾶς δάκρυα καθὼς σήμερον. » Ὁ βασιλεὺς εἶχε ἐπισκευθῆ τὴν πρωίαν ταύτην τὴν παρατὴν πόλιν συγκροτημένον ἀπὸ τινος στρατόπεδον. Ὅθεν ὁ Συνδελφάνδιος διεβίβατεν ἀμέσως ἐκεῖ τὴν εἰδήσιν, διὰ ταχυδρομίου. Ὁ Γάκωβος εὐρίσκειτο εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ πλήθους, ἱππεῖς δρομαῖοι, διὰ νὰ διασπείρωσιν εἰς ὅλας τὰς λεωφόρους τὴν ἀγγελίαν τῆς νίκης τῆς

κράξας Γαλλιστί: « τὸς χειρότερα δὲ αὐτοῦς. » Ἐπειτα ἔπεισε νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς Λονδίνον· καὶ ἐνόσω μὲν ἦτο παρῶν, οἱ στρατιῶται, εὐλαβοῦμενοι τὸν ἡγεμόνα, συνεστάλησαν νὰ ἐπιδείξωσι τὰ αἰσθημάτων ἅμα ὁμῶς ἐξῆλθε τοῦ στρατοπέδου, ἤκουσε κατόπιν του κραυγὴν χαρμῶδου μεγάλην. Ἐκπλαγεὶς δὲ ἠρώτησε, τί σημαίνει ὁ θόρυβος αὐτός. « Δὲν « εἶναι τίποτε », ἀπήντησαν οἱ περὶ τὸν Βασιλέα. « Οἱ « στρατιῶται χαίρουσι διὰ τὴν ἀνάσσειν τῶν ἐπισκόπων. » « Ὀνομάζετε τοῦτο τίποτε; » εἶπεν ὁ Γάλλος. Καὶ ἔπειτα ἐπανελάβε πάλιν. « τὸς χειρότερα δὲ αὐτοῦς. »

Ἦγε δὲ δίκαιον νὰ ἦναι δυσηρεστημένος, διότι ἦ ἦτο, ἡ ταπεινότης αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὀλοσχερῆς. Ἐάν οἱ ἀρχιερεῖς ἠθωοῦντο ἕνεκα τυτικῆς τιμῆς περὶ τὴν διεξαγωγὴν τῆς διαδικασίας ἐλλείψεως, ἐάν ἠθωοῦντο διότι δὲν ἔγραφον τὴν ἀναφορὰν ἐν τῇ κομητίᾳ τῆς Μιδδλεσεξίας, ἢ διότι δὲν ἠθέληεν εἶναι δυνατόν νὰ προσαθῇ νόμιμος, καθ' ὅλους τοῦ τύπου, ἀποδείξεις τοῦ ὅτι παρέδωκεν τῷ βασιλεῖ τὸ ἔγγραφον ἕνεκα τοῦ ὁποίου κατηγορήθησαν, ἢ βασιλικῆς ἐξουσίας οὐδεμίαν ἤθιλε πᾶθει προσβολήν. Κατ' εὐτυχίαν ὁ μὲν τοῦ θῆους, τὸ γεγονός τῆς δημοσιεύσεως ὁπεδείχθη ἐπιτελεστικὰ ὅθεν οἱ συνήγοροι τῶν κατηγορουμένων ἠναγκάσθησαν νὰ προσβάλωσι τὸ δικαίωμα τῆς ἀργεύσεως τῶν Νόμων προσέβαλον δὲ τὸ δικαίωμα τοῦτο μετὰ πλείστης πολυμαθείας, εὐγνωστίας καὶ τόλμης· καὶ ἐν γένει ὡμολογεῖτο, ὅτι οἱ συνήγοροι τῆς κυβερνήσεως ἠττήθησαν ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ. Οὐδεὶς ἐκ τῶν δικαστῶν ἐτόλμησε ν' ἀποφανθῆ, ὅτι ἡ συγγραφεὶς διακήρυξις εἶναι νόμιμος. Ἦς δὲ ἀπεβῆται αὐτῇ, γιγνώσκων τῇ φωνῇ, παράνομον· καὶ ἅπαντα ἡ πόλις ἔλεγε, ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἀργεύσεως τῶν νόμων ἔπαθε πληγὴν καιρῖαν Ὁ Φίνχιος, ὅστις τὴν προτεράϊαν ἐλοιδωρεῖτο ὑπὸ πάντων, ἦδη ὑπὸ πάντων ἐμακαρίζετο· διότι δὲν ἠέσχετο, ἔλεγον, νὰ ἀποφασισθῇ ἡ ὑπόθεσις εἰς τρόπον ἀείνοντα ἀμφίβολον τὸ μέγα συνταγματικὸν ζήτημα· ἠθάνθη, ὅτι ἐτυμωροῖα, ἀπολύουσα μὲν τοὺς πελάτας αὐτοῦ, ἀλλὰ μὴ καταδικάζουσα συγχρόνως τὴν συγγραφεὶς διακήρυξιν, ἦθ' ἔλεγε εἶναι νίκη ἀτελής. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ὁ Φίνχιος δὲν ἦτον ἕξιτος οὐδὲ τῶν ἐλέγχων, οἵτινες ἐπισωρεύθησαν κατ' αὐτοῦ, ἐν ὧν ἡ ἔκθεσις ἦτον ἀμφίβολος, οὐδὲ τῶν ἐπαίων τοὺς ὁποίους ἔλαβεν, ὅτε ἡ ἔκθεσις ἀπέβη αἰσία. Ἦτο παράλογον νὰ ἐπιτιμᾶται, διότι ἡ εἰσαγγελία, ἐντὸς τῆς μικρᾶς χρονοτριβῆς εἰς ἣν ἔδωκεν οὗτος ἀφορμὴν, ἀνεκάλυψεν ἀπροσδοκῆτως νέον ἀποδείξεως μέσον παράλογον δ' ἐπίσης ἦτο νὰ παραδέχωνται ἄθῃ, ὅτι αὐτὸς ἐν γνῶσει ἐξέθεσε τοὺς πελάτας του εἰς κίνδυνον, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν καθιέρωσιν γενετικῆς τιμῆς ἀρχῆς, καὶ ἐπὶ παραλογώτερον, νὰ τὸν ἐπαινώσῃ διὰ πρᾶξιν, ἧτις ἠθέληεν εἶναι παράθλασις ἐναργῆς τῶν δικηγορικῶν αὐτοῦ καθηκόντων.

Τὴν εὐφρόσυνον ἡμέραν παρεκολούθησε νύξ αὐχῆτος εὐφρόσυνος. Οἱ ἐπίσκοποι, καὶ τινες τῶν ἐπισημοτάτων αὐτῶν φίλων, ἠγωνίσθησαν ματαίως νὰ ἀποβίωσιν τὰς θερμώδεις ἐνδείξεις τῆς κοινῆς

ἀγαλλιάσεως. Αὐτοὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ πρεσβύτεροι δὲν ἐνεθυμοῦντο νὰ ἐξαστράψωσι ποτε αἱ ὁδοὶ τοῦ Λονδίνου διὰ τοσοῦτων χαρμῶδων πυρῶν, παρ' ἕκαστον τῶν ὁποίων τὸ πλῆθος ἐπινεν ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τῶν ἐπισκόπων, καὶ ὑπὲρ τοῦ ὀλέθρου τῶν καπιστῶν. Ἐφωτισθησαν δὲ λαμπρῶς καὶ αἱ οἰκίαι· καὶ ἕκαστον παραθύρον ἔφερε σειρὰν ἐπὶ κηρίων, ὧν τὸ μέσον, ὑψηλότερον ὢν τῶν λοιπῶν, εἰκόνιζε τὸν μητροπολίτην πάσης Ἀγγλίας. Ὁ κρότος τῶν ὄπλων καὶ τῶν φουσεκίων ἦτον ἀδιάλειπτος. Μέγας φουγῶν σωρὸς ἕκαστε καταντικρὺ τῆς κυρίας τῶν βασιλείων πόλης· καὶ ἄλλοι σωροὶ ἀνήρθησαν εἰς τὰς πύλας καθολικῶν πατριαίων. Ὁ Λόρδος Ἀρυνδέλλιος κατεπρόβλεψε φρονίμως τὸν ὄχλον διὰ χημημάτων τινῶν ἀλλ' ἀπὸ τῆς οἰκίας τοῦ Σαλιςβουρού, τῆς παρὰ τὴν ὄχθον τοῦ ποταμοῦ κειμένης, ἐγένετο ἀκόπειρα ἀντιστάσεως. Οἱ ὑπῆρται τοῦ Λόρδου τούτου ἐφορμήσαντες ἐπυροβόλησαν· δὲν ἐφόνευσαν ὅμως εἰμὴ τὸν δυστυχῆ ὑπῆρτην τῆς ἐκκλησίας· ὅστις εἶχε προέλθει διὰ νὰ σέβῃ τὸ πῦρ· καὶ μετ' ὀλίγον ἀπεκρούσθησαν καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ καταφύγωσι πάλιν εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐκ δὲ τῶν θεματῶν τῆς νοκτῆς ταύτης, οὐδὲν ἑτερῶς τοσοῦτον τὸν κοινὸν ὄμιλον, ὅσον θεάματι, συνηθέστατον μὲν πρό τιμῶν ἐναυτῶν, ἢ δὲ μετὰ μακροχρόνιον ὁπισσοῦν ἀρχεστῆσαι, πάλιν ἀνανωθέν· ἢ πυρπόλησις τοῦ Παπα. Τὸ πάλαι ποτὲ ἐθνικὸν τοῦτο παίγιον δὲν εἶναι γνωστὸν εἰς τὴν παροῦσαν γενεάν εἰμὴ ἀπὸ τῶν σωζομένων αὐτοῦ περιγραφῶν καὶ εἰκονογραφικῶν. Ἦτο δὲ εἰδωλὸν ἐντέχνως ὁπισσοῦν ἐκ κηρίου κατασκευασμένον, καὶ, διὰ δαπάνης οὐ μικρᾶς, μετὰ ἀμφίων καὶ μίτρας κεκοσμημένον, καθήμενον δὲ ἐπὶ θρόνου, ὁμοίου μὲ ἐκεῖνον ἐπὶ τοῦ ὁποίου μέχρι τῆς σήμερον ἀκόμη, εἰς μεγάλας τιμὰς πωτῆται, οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ρώμης κομίζονται, ἀνὰ μέσον τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Πέτρου, εἰς τὸ μέγα Οὐσιαστήριον. Ἡ Αὐτοῦ Παναγιώτης συνωδύετο συνήθως ὑπὸ θεατρίας καρδινάλιων καὶ Ἱερουσιτῶν· παρ' αὐτῇ δὲ ἴστατο γελωτοποιὸς μετημφιεσμένος εἰς διάβολον μὲ κέρατα καὶ μὲ οὐραν. Ἦς· κλόσιος καὶ ζηλωτῆς Προτεστάντης εὐχαρίστως εἶδε τὴν λίραν του εἰς τοιαύτην περίστασιν, καὶ ἐν πιστεύωμεν τὴν φήμην, ἡ δαπάνη τῆς λιτανείας ταύτης συνεποσοῦτο ἐνίοτε εἰς 1000 λίρας. Ἀφοῦ δὲ ὁ πάπας ἐπὶ τινα καιρὸν ἐπέρετο μετὰ πομπῆς ὑπερῶν τῶν κεφαλῶν τοῦ πλῆθους, παρεδίδοτο ἔπειτα, μετὰ πολλῶν χειροκροτήσεων, εἰς τὰς πλύγας. Ἄλλοτε τὸ θεῆμα τοῦτο ἐτελεῖτο κατ' ἔτος εἰς τὸ Λονδίνον, τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων τῆς Ἐλισάβετ· καὶ τὸσον περίφημον ἦτο τὸ φορτικὸν ἐκεῖνο ἔθος, ὡς ὁ πρέσβυς τῆς Γαλλίας Βαριλλὸν ἐκινδύνευσέ ποτε τὴν ζωὴν του, διὰ νὰ τὸ θεωρήσῃ τὸ κράτος τοῦ Ἰακώβου μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἠθωώθησαν οἱ ἐπίσκοποι, ἢ τελετῇ εἶχε περιέλθει εἰς ἀρχησιάν. Ἄλλ' ἤδη ἐπεφάνθησαν πολλοὶ Παπῆαι εἰς διάφορα τοῦ Λονδίνου μέρη. Ὁ πρέσβυς τοῦ ἀρχιερέως τῆς Ρώμης ἠγωνιάθησαν εἰς ὑπερβολὴν καὶ ὁ βασιλεὺς προσεβλήθη διὰ τὸν χλευασμὸν τοῦ-

τον τῆς ἐκκλησίας τοῦ πολὺ πλέον ἢ δι' ὅλας τὰς ἄλλας ὕβρεις ὅσας μέχρι τοῦδε ἔπαθεν. Αἱ ἀρχαῖαι κατ' οὐδὲν ἠθύναντο ν' ἀντιπράξωσιν. Ἡ κυριακὴ εἶχεν ἐξημερώσει, οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν ἐκάλεσαν τοὺς χριστιανούς εἰς τὸν δρόμον, τὰ δὲ πυρὰ δὲν εἶχον ἐτι παῦσαι, οὐδὲ ὁ ὄχλος εἶχε δικλυθῆ. Τότε τελευταίον ἐξεδόθη προκήρυξις κατὰ τῶν παραξίων καὶ συνελήθησαν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον νέοι μαθηταί, ἀλλὰ μ' ὅλας τὰς προπαθείας τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων, ἀπαλύθησαν ὑπὸ τῶν ἐνόρκων.

Ἐν τούτοις ἡ γαροποιὸς ἀγγελία ἀπέπηθ' διὰ τοῦ ταχυδρομείου εἰς ἅπαντα τοῦ βασιλείου τὰ μέρη καὶ πανταχοῦ ἐγένετο δεκτὴ μετ' ἀγαλλιάσεως. Ἡ Γλοκεστρία, ἡ Βεδφορδία, ἡ Αιγφελδία διεκρίθησαν καὶ τὸ Νοροῦϊκον, τὰ ὁποῖα ἦσαν αἱ πλουσιώταται καὶ πολυανθρωπόταται τότε μετὰ τὸ Λονδίνον πόλεις ἀνεδείχθησαν καὶ κατὰ τὸν ἐνθουσιασμὸν, εἰς τὴν εὐφρόσυνον ταύτην περιστάσιν, μάλιστα τοῦ Λονδίνου ἐφάμιλλοι.

Ἡ δίκη τῶν ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων εἶναι γεγονός ἀπαντώμενον εἰς μόνην τὴν ἡμετέραν ἱστορίαν. Αὕτη εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία φορὰ, καθ' ἣν συνεφώνησαν καὶ συνηθώθησαν ἐντελῶς δύο αἰσθημάτων συνηθῶς ἀντίπαλα, ἐξ ὧν ἐν ἕκαστον, ἰσχυρῶς παροῦνθῆν, ἀρκεῖ διὰ νὰ σείτῃ τὴν πολιτείαν. Τὰ αἰσθηματὰ ταῦτα ἦσαν ὁ ἔρωσ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ὁ ἔρωσ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. Ἐπὶ πολλὰς γενεάς, πᾶσα σφοδρὰ ἐκρηγῆς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αἰσθηματος ἀπέβη, ἐκτὸς μίαις καὶ μόνης ἐξαιρέσεως, δυσμενῆς πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν, πᾶσα δὲ σφοδρὰ ἐκρηγῆς τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ζήλου ἀπέβη, ἐκτὸς μίαις καὶ μόνης ἐξαιρέσεως, δυσμενῆς πρὸς τὸ κράτος καὶ τὴν δυνάμιν τῶν ἀρχιερέων καὶ τοῦ κλήρου.

Ἐν ἔτει 1688 ἡ ὑπόθεσις τῆς Ἱεραρχίας καὶ ἡ δημοτικὴ μερὶς ἐταυτίσθησαν ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὑπὲρ τοῦ 9000 κληρικῶν, προεστειμένον τοῦ μητροπολίτου καὶ τῶν ἐπιφανεστέρων αὐτοῦ ἐπισκόπων, ἀπεφάσισαν νὰ πάθωσι δεσμὰ καὶ δήμευσιν ὑπὲρ τῆς μεγάλης καὶ θεμελιώδους ἀρχῆς τοῦ ἐλευθέρου ἡμῶν πολιτεύματος. Ἐντεῦθεν προέκυψε συγχάνουσις περιλαθούσα τοὺς σφοδρότεροὺς ὁπαδοὺς τῆς βασιλείας, τοὺς σφοδρότεροὺς ὁπαδοὺς τῆς δημοκρατίας, καὶ ἅπαντα τὰ ἐν τῷ μεταξύ κείμενα τμήματα τοῦ ἔθνους. Αἱ μερίδες τῆς κοινῆς ὅσαι εἶχον μέγιστον συμφέρον εἰς τὴν διατήρησιν τῆς τάξεως, ὅσαι, ἐν καιρῷ ἀνωμαλίας, ἦσαν συνήθως προθυμότεραι νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν κυβερνήσιν, καὶ εἶχον φυσικὴν πρὸς πᾶσαν στάσιν ἀποστροφὴν, ἐτάχθησαν ἀδιστακτικῶς ὑπὸ τὴν σημαίαν ἀνδρὸς σεβαστοτάτου, τοῦ πρώτου πατριαίου τοῦ κράτους, τοῦ πρώτου τῆς ἐκκλησίας ὑπῆρτου, φιλοβασιλείου τὴν πολιτικὴν, ὁποῖον τὰ ἦθῃ, τὸν ὁποῖον ἡ τυραννία ἀκοντα μετεσχημάτισεν εἰς δημοαγωγόν. Ἀφ' ἑτέρου οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι ἀεὶ ποτε ἐβδελύθησαν τὴν ἐπισκοπικὴν ἐκκλησίαν ὡς λείψανον τοῦ Παπισμοῦ καὶ ὡς ὄργανον

τῆς ἀυθαίρετος ἐξουσίας, ἐπεκαλέσθησαν γονυπετεῖς τὴν εὐλογίαν ἀρχιεπισκόπου, ὅστις ἦτον ἔτοιμος νὰ περιδληθῇ βαρείας ἀλύσει καὶ νὰ κατακλίνῃ τὰ γρηναῖα αὐτοῦ μέλη ἐπὶ λίθων γυμνῶν (σελ. 133 τῆς Πανδώρας) μᾶλλον, ἢ νὰ προδώσῃ τὰ συμφέροντα τῆς Προτεστάντικῆς ἐκκλησίας καὶ νὰ καταστήσῃ τὴν Βασιλικὴν ἐξουσίαν ὑπερτέραν τῶν νόμων. Μετὰ δὲ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τῆς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἀγάπης ἀνεμίχθη, εἰς τὴν μεγάλην ταύτην κρίσιν, ἕτερόν τι αἰσθημα, ἀποτελοῦν μίαν τῶν χρηστοτέρων ἰδιοτήτων τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν χαρακτήρος. Πᾶς ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς βίας καταθλιβόμενος, ὅσο μικρὸν καὶ ἂν ἔχῃ δικαίωμα εἰς τὴν κοινὴν ὑπόληψιν καὶ εὐγνωμοσύνην, τυγχάνει συνήθως παρ' ἡμῖν ζωηροτάτης συμπαθείας. Ὅθεν εἶναι πιθανώτατον ὅτι καὶ ἂν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς κατὰ τῶν ἐπισκόπων δίκης δὲν ἐξηστῶντο μεγάλα πολιτικὰ καὶ θρησκευτικὰ συμφέροντα, ἢ Ἀγγλίαν δὲν ἠθέληεν ἰδεῖ ἀνευ μεγάλου ἐλέους καὶ μεγάλης ἀγαπητικῆς ἀνδραγαθίας πρεσβύτας, καὶ ἀρετῆς ἀμωμῆτου, καταδικωμένου ὑπὸ τῆς ἐκδικήσεως ἡγεμόνος ἀπηνούς, καὶ ἀκάμπτου, ὅστις εἰς τὴν πίστιν αὐτῶν ἀφείλετο τὸ ζεῖμα τὸ ὁποῖον ἔσπερεν.

Ἰπὸ τοιούτων αἰσθημάτων παρετρυνόμενοι ἀντεπεξῆλλον οἱ προπάτορες ἡμῶν ἄνθρωποι κατὰ τῆς κυβερνήσεως. Πᾶσαι τῆς κοινῆς αἱ τάξεις, πᾶσαι αἱ πολιτικαὶ μερίδες, πᾶσαι αἱ προτεστάντικαὶ αἰρέσεις συνεκρότησαν τὴν ἀναριθμητοῦ, τὴν πυκνὴν, τὴν ἰσχυρὰν ἐκείνην φάλαγγα. Καὶ πρωτοστάται μὲν αὐτῆς ἦσαν οἱ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ Λόρδοι. Παρεῖποντο δ' αὐτοῖς οἱ μικρότεροι κτηματῆται καὶ ὁ κλῆρος, τὰ δύο Πανεπιστήμια, ἅπαντες οἱ νομικοὶ σύλλογοι, οἱ ἔμποροι, οἱ κἀπηλοι, οἱ ἀχθοφόροι, οἵτινες ἐταλαιπωροῦντο εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν μεγάλων πόλεων, οἱ γεωργοὶ, οἵτινες ἠροτρίουν τοὺς ἀγρούς ἢ κατὰ τοῦ βασιλέως συμμαχία περιελάμβανε καὶ αὐτοὺς τοὺς ναύτας, οἵτινες ἐπλήρουν τὰ πλοῖα αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς τοὺς δορυφόρους, οἵτινες ἐφρούρουσαν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. Τὰ ὄνοματὰ τῆς Οὐγγικῆς καὶ τῆς Τορκικῆς μερίδος ἐλησημονήθησαν ἐπὶ μίαν στιγμὴν. Ὁ ἀρχαῖος προνομιοῦχος τῆς Ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας προέτινα τὴν δεξιάν εἰς τὸν πρότερον βδελυστόμενον παρ' αὐτοῦ ἑτεροδόξον. Ἐπισκοπικοὶ, Πρεσβυτεριανοὶ, Ἀνεξάρτητοι, Βαπτισταὶ ἐλησημονήσαν τὰς μακρὰς αὐτῶν ἐρίδας καὶ ἐνεθυμήθησαν μόνον, ὅτι εἶναι πάντες προτεστάνται, καὶ ὅτι πάντες κινδυνεύουσιν. Ἱερωμένοι ἀνατραπέντες εἰς τὰς ἀποκλειστικώτερας ἀρχὰς, ὁμίλου ἦδη, γιγνώσκων τῇ φωνῇ, οὐ μόνον περὶ ἀνοχῆς, ἀλλὰ καὶ περὶ συγχωνεύσεως. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐξέδωκεν, ἅμα μετὰ τὴν ἀπόδυσιν αὐτοῦ, ἐπιστολὴν ἐγκύκλιον, ἧτις εἶναι βεβαίως μία τῶν μάλιστα ἀξιοσημειωμένων συγγράφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός εἶχε διατελέσει ἐκ νεότητος εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς ἐτεροδόξοντας, καὶ εἶχε πολλακίς ἐπιτελῆ κατ' αὐτῶν μὲ πικρίαν ἀδικον καὶ ἀντιχριστιανικὴν. Ἄλλ' ἦδη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐμαλάχθη καὶ ἐσωφρονίσθη· ἦδη παρήγγειλεν ἐπισήμως τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κλη-

μικρός να προνοήσι φιλοφρόνως υπέρ των αδελφών αὐτῶν, τῶν ἐπὶ ἐροδοτόντων προτεταντῶν, να ἐπισκέπτονται αὐτούς πολλάκις, να φιλοξενῶσι αὐτούς, να συνδιαλέγονται μετ' αὐτῶν φιλικῶς, και να πείθωσι μὲν αὐτούς, και ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν, να συμβιβασθῶσι μετὰ τῆς ἐπικρατοῦσης ἐκκλησίας, ἀλλὰ ὁσάκις τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν να κατορθωθῇ, να συναγορεύονται μετ' αὐτῶν, ἀπὸ ψυχῆς και καρδίας, τὸν κοινόν και ἐυλογημένον τῆς διακαρτερήσεως ἀγῶνα.

Πολλοὶ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι μετὰ πόθου μικροῦ ἀπέβλεπον βραδύτερον εἰς τοὺς χρόνους ἐκείνους, τοὺς ὁποίους εἰκόμουν ὡς βραχὺ τηλαύγημα αἰῶνος χρυσοῦ μετὰ τῆς σιδηρῶν αἰώνων. Ἡ μεμψιμοιρία αὐτῆ ἦτο μὲν φυσικῆ, συνετὴ ὅμως βεβαίως δὲν ἦτο. Τὴν συγκοινωνίαν τοῦ 1688 ἔτους παρήγαγε τυραννία ἑσπέρου παραρροσύνης και κίνδυνος ἐπικρατούμενος ἐπὶ σύμπαντας τοὺς μεγάλους τῆς πατρίδος θεσμούς, μόνον δὲ τοιαῦται ἀνάγκαι ἤδύναντο να παραγάγωσιν ἁμορροσύνην τοιαύτην. Ἐὰν οὐδέποτε ἔκτοτε συνέθη ὁμοία ἐνώσις, τοῦτο προέκυψεν ἐκ τοῦ ὅτι οὐδέποτε ἔκτοτε ἐκυβερνήθημεν τόσον κακῶς. Μὴ λησμονήσωμεν τῶνάτι, ὅτι ἂν και ἡ ὁμόνοια καθ' ἑαυτὴν ἦναι προτιμότερα τῆς διχονομίας, ἡ διχονομία ὅμως εἰμπορεῖ να ἦναι τεκμήριον καταστάσεως πραγμάτων καλητέρας πλὴν τῆς ὑπὸ τῆς ἁμονομίας δηλωμένην διότι δυστυχία και κίνδυνος ἀναγκάζουσι πολλάκις τοὺς ἀνθρώπους να ἐνωθῶσιν, εὐτυχία δὲ και ἀσφάλεια πολλάκις ἐνωθῶσιν αὐτούς εἰς τὸ να χωρισθῶσιν.

ΠΕΡΙ ΠΕΙΡΑΤΕΙΑΣ.

Ἡ πειρατεία ἦτον τὸ πάλαι ἐπάγγελμα, και ὄχι ἄτιμον ἐθεωρεῖτο μάλιστα πολλάκις και ὡς ἐδὸς φέρουσα πρὸς τὴν δόξαν. Ὅλα σχεδὸν τὰ μικρὰ παρὰ τὴν Κράτη ἐπεῖραντο τὴν θάλασσαν, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν μετέρχοντο τὴν πειρατείαν τοσοῦτω γενικῶς, τοσοῦτω ἀνυποστόλως, ὥστε ὁ ἕνος εἶτε περιηγητῆς, εἶτε ἔμπορος, εἶτε ληστὴς ἦτον, ἀπέλαυνεν ἴσης ὑποδουλώσεως, ἴσης φιλοξενίας.

Ἀπὸ τὸ μέγα κῆδος τῶν Ἀχαιῶν, ὁ Γερήνιος Ἴπποκλής Νέστωρ, ἔδωκεν εἰς τοὺς ἕνους του, τὸν Μέντορα και τὸν Γηλέμαχον, να φάγωσι και να πῶσιν, ὡς λέγει ὁ ποιητῆς, καθίτας αὐτούς εἰς τὴν τράπεζάν του, τοὺς ἠρώτησεν ἐπὶ τέλους, ἂ ἤνοι, ποιοὶ εἴσθε; πόθεν ἔρχεσθε; εἴσθε ἔμποροι, περιηγηταί, ἢ λησταί; ἢ ἄλλ' ὄχι μόνον ἐπὶ τῶν μυθῶν και ἠρωϊκῶν, ἀλλὰ και ἐπὶ τῶν μεταγενεστέρων χρόνων, ὅτε ὁ πολιτισμὸς τῆς Ἑλλάδος εἶχε φθάσει εἰς τὴν ἀκμὴν του, τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πειράτου ἐτίματο. Τὰ ἔργον, λέγει ὁ Θουκυδίδης, ὄχι μόνον δὲν εἶχε καμμίαν αἰσχύνην, ἀλλὰ και δόξαν μάλιστα ἐρερεν, ἡγουμένων ἀνδρῶν οὐ τῶν ἀδυνατωτάτων.

Οἱ Φωκαεῖς ἐτίμων τὰ μέγιστα τὴν πειρατείαν μέχρι τῆς ἐποχῆς αὐτῆς τοῦ Ἰαρχονίου, ὁ δὲ Ἰούλιος Καίσαρ, ὁμιλῶν περὶ τῶν λαῶν τῆς Γερμανίας βεβαίως, ὅτι οἱ ἐπιφανέστεροι αὐτῶν εἶχον καύχημα τὸ να δηγῶσι συμμορίας ληστῶν. Διδώρος ὁ Σικελιώτης ἀναφέρει τὰ αὐτὰ περὶ τῶν Λυσιτανῶν, και ὁ Πλούταρχος περὶ τῶν Ἰβήρων.

Ἡ πρώτη κατὰ πειρατῶν ἐκστρατεία ἐγένετο 1300 περίπου ἐτη Π. Χ. Κατὰ τὸν Θουκυδίδην, ὁ Μίνως, κρατήσας τῆς Ἑλληνικῆς θαλάσσης, κατέστησε τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἡγεμόνας, και καθήρτισεν ἐκείθεν τὸ ληστρικόν. Περί τὴν αὐτὴν ἐποχὴν οἱ Ἀθηναῖοι, ὅσοι διὰ τὴν νεαράν αὐτῶν ἡλικίαν δὲν κατετάσσοντο εἰς τὸν στρατόν, συνέστησαν τὴν φρουράν τῶν περιπόλων, τῆς ὁποίας καθήκον ἦτον πρὸς τοὺς ἄλλοις, και τὸ να ὑπερασπίζεται τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ἐναντίον ἐπιδρομῶν πειρατικῶν.

Ἐπὶ τοῦ μακροῦ πρὸς τοὺς Καρχηδόνιους πολέμου, οἱ Ῥωμαῖοι, ἀναπτύξαντες τὴν ναυτιλίαν αὐτῶν, ἐξησχίθησαν εἰς τοὺς κατὰ θάλασσαν ἀγῶνας. Διακόσια τριάκοντα περίπου ἐτη Π. Χ. ὁ τροπαιοῦχος στόλος τῆς Ῥώμης, κατενεχυμάχησε και ἐκυρίευσεν τὸν μυρίονον πειρατικόν στόλον τῆς ἀλαζόνης Τεύτης, βασιλίδος τῆς Ἰλλυρίας.

Και ὅμως, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Καρχηδόνος και τῆς Κορίνθου, ὁ ἀριθμὸς τῶν πειρατῶν τοῦτων ἐπληρώθη. ἔκτισαν ναύσταθμα και φρουράκις τετελιχομένα, και ἄνδρες ἐκ παντὸς ἔθνους, χροῆμασι δυνατόι και γένεσι λαμπροί, συνεμάχησαν μετ' αὐτῶν. Οἱ στόλοι των διευθύνοντο ὑπὸ ἐμπειρῶν κυβερνητῶν, και τὰ πλοῖα ἦσαν ἐστολισμένα μαγαλαοπερῶς, εἶχον ἰστιά ἀλουργοβαφῆ, πλάτας ἢ κώπας ὑπαργύρους, και στυλίδας χρυσαῖς, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ληστριδῶν νηῶν, τῶν ἐντὸς μόνου τοῦ λιμένος τῆς Σελευκίας, ὑπερέβαινε τὰς χιλιάς. Κυριεύσαντες πολλὰς παραθαλασσίους πόλεις, ἐτόλμησαν να διαρπάσωσι τὰ παράλια τῆς Ἰταλίας, εἰσεχώρησαν μέχρι τοῦ λιμένος τῆς Ἀστίας, και παραδόντες τῷ πυρὶ στόλον Ῥωμαϊκόν, ἀφῆρπασαν δύο στρατηγούς, τὸν Σεξτίλιον και Βελλένιον, μετὰ τῶν ἀκολουθούντων αὐτούς ὑπηρετῶν και ραβδοφόρων.

Ἡ Ῥώμη, κατασπαρτατομένη ὑπὸ τῶν ἐμφυλίων διχονομιῶν τοῦ Σύλλα και τοῦ Μαρίου, δὲν ἐδύνθη ν' ἀντισταθῇ εἰς τὰς προόδους τῶν Κιλικίων πειρατῶν, οἵτινες εἶχον πλημμυρίσει τὴν Μεσόγειον, και διασπείρει τρόμον πανταχοῦ. Ναυποροῦντες πλησίον τῆς νήσου Φαρμακιστῆς ὑπὲρ τὴν Μίλητον, συνέλαβον τὸν Ἰούλιον Καίσαρα ἐπανερχόμενον ἐκ τῆς Ἀδῆς Νικομήδου, βασιλέως τῆς Βιθυνίας. Ὁ Καίσαρ ὅμως δὲν κατεβλήθη, ἀλλ' ἀπειλήσας αὐτούς, πολλάκις ἐτι μελλε να τοὺς ἀπαγγόνισῃ, ὑπεσχέθη ὡς λύτρα πενήτηκοντα τάλαντα, ἀντὶ εἰκοσι τὰ ὁποῖα εἶχον ζητήσῃ, και ἐπλήρωσε μετὰ τριάκοντα ὀκτὼ ἡμέρας αὐτὰ, σταλέντα ἐκ Μίλητου.

Ὁ Καίσαρ δὲν ἐλησμονήσῃ τὴν ἀπειλήν του, διότι, ὡς ἀπεθεῖς, πληρώσας πλοῖα ἐκ τοῦ λιμένος τῶν Μιλησίων, ἐπλευσε κατὰ τῶν πειρατῶν, τοὺς κατέλαβε νουολογόντας, εἰσέτι εἰς τὴν νῆσον, και κρατήσας τῶν πλείστων, μετέφερεν αὐτούς εἰς Πέργαμον, ὅπου τοὺς ἀνεσταύρωσε.

Και ὅμως ἡ τιμωρία αὐτῆ δὲν ἐπέφερε τὸ ποθεύμενον ἀποτέλεσμα. Νεαὶ συμμορίαὶ συνεχροτήθησαν και κατεστάθησαν τρομερώτεραι ὑπὲρ ποτε, αἰχμαλωτίζονται και Ῥωμαίους στρατηγούς, τῶν ὁποίων τὰ λύτρα ἐπλήρωσεν αὐτῆ ἡ δημοκρατία. Ὁ στρα-

τηγὸς Μάρκος Ἀντώνιος, υἱὸς τοῦ ὁμωνύμου βήτορος και πατρὸς τοῦ ἐπίσης ὁμωνύμου τριάνδρου, διορισθεὶς ἀνώτατος ἀρχηγὸς ὄλων τῶν κατὰ τὰς θαλάσσας τοῦ Κράτους δυνάμεων, ἐφάρμησε κατὰ τὸν στόλον τῆς Κρήτης, δευτέρας μετὰ τὴν Κιλικίαν τῶν πειρατῶν πηγῆς, και ἠττηθεὶς συνεφώνησε συνθήκην αἰσχρὰν, ἐπονομασθεὶς διὰ τοῦτο γλευαστικῶς, Κρητικός.

Μετ' ὀλίγον τὸ κράτος τῶν πειρατῶν ἐξηκλώθη καθ' ὅλον τὸ Ὑβήρικόν, τὸ Λιβυκόν, τὸ περὶ Σαρδῶνα, και Κύβρον, και Σικελίαν πέλαγος. Ἡ Ῥώμη, φοβουμένη μὴ καταστροφῇ ἡ ναυτιλία αὐτῆς, ἔδωκεν εἰς τὸν Πομπηϊόν ἀπερίοριστον ἐξουσίαν διὰ να καταπολεμήσῃ τὰ ἐλθῆρα ταῦτα σήμερ. Αὐτὸς δὲ, ἐπὶ κεφαλῆς ἑκατῶν εἰκοσι χιλιάδων ὀπλιτῶν, πεντακισχιλίων ἱππέων, και πεντακοσίων νηῶν, ἀπέπλευσε εἰς τὰ πέλαγη, και διαίρειας τὸ διάστημα τῆς ἐντὸς θαλάσσης εἰς μέρη τρισκαίδεκα, και τάσας ἐφ' ἑκάστου αὐτῶν ὀρισμένον ἀριθμὸν πλοίων και ἴδιον ἀρχοντα, διέφθερε τοὺς πειρατὰς, καταδιώξας αὐτούς μέχρι Κιλικίας, ὅπου αἰχμαλωτίζας ὑπὲρ τὰς εἰκοσι χιλιάδας ἐξ αὐτῶν, και καθυποτάξας τὰς πόλεις των, κατέλυσε τὴν πειρατείαν ἐν διαστήματι τεσσαράκοντα ἡμερῶν.

Ἀλλὰ μὴ θέλων να θανατώσῃ τοσοῦτον ἀριθμὸν ἀνδρῶν, ὡς ἐνόων, ἔτι φῶσε μὲν ὁ ἄνθρωπος οὐδ' ἐπλάσθη, οὐδ' εἶναι ζῶον ἀνήμιον, ἀλλ' ὅτι, ἂν τύχῃ διαίτης πρῶστος, ἐξημερωταὶ και ἀπαιδεύεται τὸ ἀγγρίον και χυλεπὸν τῆς παρὰ φύσιν κακίας, μετέφερν αὐτοῦ ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς γῆν, διὰ να κατοικήσωσι πόλεις, να ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν γεωργίαν, και να γευθῶσι βίου ἐπιαικούς. Αἱ νίκαι αὐταὶ ἔδωκαν ζωὴν εἰς τῆς Ῥώμης τὴν ἀγοράν, ἡ τιμὴ τῶν ὀνίων εὐθὺς ἐξέπεσε, και ἀφθονία διεδέχθη τὴν ἀπορίαν. Ἄλλ' ἐπὶ τῆς τριανθρίας Ὀκταυίου, Ἀντωνίου και Λεπίδου, Πομπηϊὸς ὁ νεώτερος ἐξορισθεὶς, ἐκυρίευσεν πολλὰς νῆας Ῥωμαϊκάς, ἠνώθη μετὰ πειρατῶν, και παρέβλαπτε τὴν Ῥώμην. Ὁ Ὀκταύιος ὅμως, συναθροίσας ἱκανὸν ἀριθμὸν πλοίων, διώρισε ναύαρχον τὸν Ἀγρίππαν, ὁστις κατέστρεψε τὸν στόλον τοῦ ἀντιπάλου του Ἐκτοῦ, ἐπὶ πενήτηκοντα ἐτη και ἐπέκεινα, ἡ ἱστορία δὲν ἀναφέρει ἐὰν ἐξέπλευσαν πλοῖα κατὰ πειρατῶν, ἐκ τῶν λιμένων εἶτε τῆς Ῥώμης, εἶτε ἄλλου τινὸς Κράτους.

Ἐτη τινὰ μετὰ ταῦτα, οἱ Γότθοι και οἱ Βάνδαλοι, συνοικισθέντες εἰς Ἰταλίαν, κατεστάθησαν ἐπιρροβοὶ διὰ τε τὰ πολυπληθεῖς, και τὰ φιλοκίνδυνον, και τὴν σκληρότητα των. Τὰς μυσπάρωνας ἢ τὰ πλοῖα τῶν κατεσχευμένων εἰς τὸν Ἐδξείνον Πόντον ἐκ ἔθλου λεπτοῦ χωρὶς διόλου σιδήρου, και τὰς ἐσχέπαλον δι' ἐλαφρὰς τινος στέγης. Ἐπιβαίνοντες ἐντὸς τῶν θαλασσιῶν τούτων καλυβῶν, ἐπλανῶντο εἰς πελάγη ἀγνωστα. Τρεῖς ἐκ τῶν ἐκστρατειῶν αὐτῶν εὐδοκίμησαν, ἀπειροὶ πόλεις ἐσπληθήθησαν, και ὅλη τῆς Βιθυνίας ἡ ἐπαρχία κατεκλήσθη ὑπὸ Βανδάλων και Γόθων. Ἡ Ἑλλάς και αἱ νῆσοι τῆς ἐλεηλατήθησαν, ἡ Ῥώμη αὐτῆ ἔτρεψε, και μόνος τῆς διχονομίας ὁ δαυλὸς, ἐξάρθεις μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν πειρα-

τῶν, ἐβίασεν αὐτούς να ἀναβάλωσι τὰς κακουργίας των, ἀλλ' ἐπαναλαβόντες μετ' ὀλίγον αὐτὰς, ὤρμησαν ἐπὶ τὴν Θράκην και τὴν Ἑλλάδα, και τὰς διήρπασον, ἔωσον ὁ Ἀυτοκράτωρ Κλαύδιος, πλεύσας κατ' αὐτῶν, τοὺς εὐίχασε μισηθεὶς δὲ τὸ παράδειγμα τοῦ Πομπηϊοῦ, μετέφερε τοὺς ζωγρηθέντας εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ Κράτους, και διὰ να ἐργάζωνται, και διὰ να περιστέλλεται ἀκόλωτορον ὁ φιλοτάραχος χαρακτῆρ των. Φυλὴ τις Φράγκων, πρὸς οὐς εἶχον δοθῆ γαίαι κατὰ τὸν Πόντον, ἀπεφάσισε βεβαιὸν κίνδυνον εἰς τὴν Πατρίδα τῆς. Κυριεύσαντες πλοῖα τινὰ διευθύνθησαν μετὰ πολλῆς πόλεως διὰ τοῦ Βοσπόρου και τοῦ Ἑλλησπόντου, πρὸς τὴν Μεσόγειον, λεηλατήσαντες δὲ τὰ παράλια τῆς Ἀσίας, τῆς Ἑλλάδος και τῆς Ἀφρικῆς, ἐστρεψαν τὰς πρώτας πρὸς τὰς στήλας τοῦ Ἰερακλέους, προσχώρησαν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, διεπέρασαν τὸν βρετανικὸν πορθμὸν, και ἀπέβησαν εἰς τὰ παράλια τῆς Ὀλλανδίας. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης χρονολογοῦνται ἴσως αἱ κατὰ θάλασσαν ἐπιχειρήσεις πολλῶν ἡγεμόνων τοῦ μεσαιῶνος.

Τὸ 450 ἔτος Μ. Χ. ὁ Γενσέρικος, ἀποκατασταθεὶς ἐπὶ τῆς προσθέρου παραλίας τῆς Ἀφρικῆς, ἐξόπισεν στόλον φοβερόν, και ἐτόπη εἰς πειρατείαν, ἡ κατὰ κτησις τῶν Μαυρουσίων λαῶν τῆς διακεκαυμένης ζωῆς, δὲν ἐδελέαζε τὴν φιλοδοξίαν τοῦ βαρβάρου, στρέψας ἄρα τὰ βλέμματά του πρὸς τὴν θάλασσαν, συνέλαβε τὴν ἰδέαν τοῦ να καταρτίσῃ δύναμιν ναυτικὴν ἀξιόμαχον. Γὰ δάση τοῦ βροῦς Ἀτλαντος προήγον φυλείαν ἀφθονον, οἱ ὑπήκοοι του ἦσαν ἐπιτηδείστατοι ναῦται και ναυπηγοί, αὐτὸς δὲ ἐνέπνευσεν εἰς αὐτούς ἔρωτα βίου θαλασσοπλάγτου και στρατιωτικοῦ. Μετὰ τινὰ χρόνον, οἱ στόλοι οἱ ἠρμηθέντες ἐκ τῆς δευτέρας ταύτης Καρχηδόνος, ἐξεπρόρθησαν τὴν Μεσόγειον. Ἄν και σκοπὸς αὐτῶν ἦτον ἡ ληστεία και ἡ ἀρπαγῆ, ἤθελον ἴσως ἀποκτήσῃ δόξαν τινὰ, ἐὰν δὲν ἐμίαινον τὰ κατορθώματά των δι' ἀπανθρώπων κακώσεων. Αἱ ἐπαρχίαι τῆς Αἴγυπτου, τῆς Βερρουρίας, τῆς Καμπανίας, τοῦ Βρεντίου, τῆς Λουκανίας, ἐγένοντο θέατρον σκηνῶν αἱματηρῶν, και τὰ παράλια τῆς Ἰσπανίας, τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἡπείρου, τῆς Σικελίας και τῆς Σαρδόνος, ὑπέπεσον εἰς ὁμοίας δουλειασίας.

Ὁ Γενσέρικος, προσκλήθεις να βοηθήσῃ τὴν Ἀυτοκρατορίδα Ἐυδοξίαν, ἐκβιαζομένην να λάβῃ ἄνδρα τὸν δολοφόνον τοῦ συζύγου τῆς, ἀπέπλευσεν εἰς Ἰταλίαν, ἐνελημμένον εἰς Ἀστίαν, και ἐξεστράτευσεν εἰς Ῥώμην, φθάσας δ' ἐκεῖ, δὲν κατέκωσεν μὲν τὴν πόλιν, ἐπέτρεψεν ὅμως τὴν ἐπὶ δεκατέσσαρας ἡμέρας διαρκῆ γῆν αὐτῆς. Μετὰ τῶν ἀπείρων λησπάρων, ἄτινα συμπαρέλαβον οἱ στρατιῶταί του, ἦσαν και τὰ ἱερὰ σκευὴ τῶν Ἰουδαίων, ἡ χρυσοὴ τράπεζα και ἡ ἐπτάφωτος λυχνία, τὰ ὁποῖα εἶχον μεταφερθῆ 70 ἐτη Μ. Χ. κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Τίτου, ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων εἰς Ῥώμην.

Οἱ Σάξωνες, λαὸς καταγόμενος, ὡς λέγεται, ἐκ τῶν Κίμβρων, ἀλίεις συγγρόνως και πειραταί, ἐπέχρησαν περὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκστρατείας κατὰ

της παρωκεανίδος Γερμανίας, Γαλατίας και Βρετανίας. Και αὐταὶ αὐτῶν αἱ γυναῖκες ἐξετέθησαν εἰς τοὺς κινδύνους τοῦ θαλασσοῦ βίου. Ὁ Σύναρδος βασιλεὺς Γότθας, ἐπειδὴ ἠθέλησε νὰ βιάσῃ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀλουλδαν νὰ λάβῃ σύζυγον τὸν Ἄλφον, υἱὸν τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας Σιγάρου, αὐτὴν διὰ τὴν ἀποφυγὴν τὸν μισητὸν τοῦτον ἱμεναῖον, ἀνεχώρησε λαθραῖως ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ πατρὸς τῆς, καὶ μεταμφιεσθεῖσα ὡς ἀνήρ, ἐπέβη ἐπὶ πλοίου, οὗτινος δλάκλῃρον τὸ πλήρωμα συνεκροτεῖτο ἐκ νέων γυναικῶν. Διατρέξασα ἐπὶ ἑξήμισιν τὰ πελάγη, καὶ συναψασα πολλὰς ναυμαχίας, καθ' ἃς ἐδριάμβευσε πάντοτε, ἀπέβη εἰς νῆσον, ὅπου ἐνέτυχε συμμορίας πειρατῶν, ἀσχολουμένων εἰς τὴν ταρῆν τοῦ ἀρχηγῶ των. Καταπληθέντων ἐκ τῆς ἀσπίδος καὶ ἀνδρώδους ἤθους τῆς Ἀλουλδιδας, ἀνηγόρευσε αὐτὴν δημοφώνως ἀρχηγῶν, καὶ τὴν δυνάμειν τῆς, κατασταθεῖσαν οὕτω φοβερὰν, ἐπέστη νὰ καταπολεμήσῃ ὁ Ἄλφης. Ἡ Ἀλουλδιδας ἀντέστη κατὰ πρῶτον ἐπιτυχῶς· πλὴν κατὰ τινὰ ἐν πῶ κώλῃ τῆς Φινλανδίας αἰματηρὰν ναυμαχίαν, ὁ Ἄλφης, συμπεσὼν κατὰ τῆς ναυαρχίδος ἀντίκρουρας, καὶ δοὺς ἐμβολὴν, ἐρόνευσε πολλοὺς ἐκ τοῦ πληρώματος, καὶ ἀφώπλισε τὸν ναύαρχον, ὅστις ἐβρέθη ὅτι ἦτον ἡ μηστὴ τῶν τὰς ἐπιθυμίας του, ἐξυκνισθεῖσας τότε, εἰσέκρουσε τὴν φορὰν ταύτην ἐμμένεστερον ἢ ἡραία αἰγμάλωτος, καὶ γάμος ἐτελέσθη ἀλίσσεβανος ἐπὶ τῶν βασιλείων τῆς Ἀμφιτριτης.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Θ'. αἰῶνος, αἱ παράλιοι πόλεις τῆς Γαλλίας ἐλαφυραγωγῆθησαν ὑπὸ πειρατῶν Νορμανδῶν, ἢ ἀνδρῶν τῆς ἀρκτου. Κάρολος δὲ μέγας, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὰς ἐπιδρομὰς των, ὠχύρωσε τὰ στόματα τῶν ποταμῶν, καὶ κατεσκεύασε στόλον τετρακοσίων τριήρων ἐξ ὧν τινες ἦσαν ἐξάκροτοι.

Οἱ βάρβαροι, καταπληθέντες ὑπὸ τῶν μεγάλων ταύτων παρασκευῶν, καθὼς καὶ ὑπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀρχηγῶ αὐτῶν Γοδοφρίδου, ἀπεσύρθησαν εἰς Δανίαν· ἀλλ' ἐπανελθόντες μετὰ τινὰ ἔτη, ἐπὶ τῶν ἀθηνῶν διαδόχων τοῦ Καρόλου, διεσκορπίσθησαν εἰς τὰς Γαλατίας ἐπαρχίας, Οὐαϊλάνδος, ὁ ἀρχηγός των, διεχείμασεν εἰς τὰς ἄκρας τοῦ Αἰγύρου, ἐλεγγάτησε τοὺς ἀγροὺς, κατηδάσισε τὰς πόλεις, καὶ ἐφάνευσεν ἢ ἐξηνδραπόδισε τοὺς κατοίκους των.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ Θ'. αἰῶνος, Ἰθροδλφης τις ἢ Πολλόνης, ἐπιπεσὼν κατὰ τῶν παραλίων τῆς Νορθηγίας, κατετροπώθη ἐπὶ τέλους ὑπὸ Ἀρόλδου, βασιλέως τῆς Δανίας. Καταργῶν δὲ εἰς τὴν νῆσον Σοδεράκην, εὗρηκε πολλοὺς τυχοδιώκτας, ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγίαν αὐτῶν, καὶ ἀντὶ νὰ ἀνασπάσῃ τὸ ξίφος κατὰ τοῦ ἡγεμόνος του, ἐστρεψεν αὐτὸ κατὰ τῶν πλουσιωτέρων πόλεων τῆς μεσημβρινῆς Βυρῶνης· μετὰ ταῦτα, διευθυνθεὶς εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐξήπιπες καὶ ἐλάβη ὑπὸ Καρόλου τοῦ Γ'. ὡς ἴδιον τιμῆριον, τὴν ἐπαρχίαν τῆς Νορμανδίας. Συζευχθεὶς δὲ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Πισέλλαν, ὑπετάχθη, πρὸς ἀμοιβὴν τασούτων εὐεργετημάτων, νὰ δεχθῇ τὸ χριστιανικὸν δόγμα, καὶ νὰ θέσῃ οὕτω πέρασ εἰς τὰς ληστρικὰς τῶν Νορμανδῶν ἐπιδρομὰς.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΑ'. αἰῶνος, Ζάχας τις, πειρα

τῆς Σαρακηνός, πληρώσας τεσσαράκοντα πλοῖα, διέπλεε τὸ Αἰγαῖον. Ἐκπορθήσας δὲ πολλὰς νήσους, καὶ ἀναγορευθεὶς τῆς Σμύρνης ἡγεμόν, κατεστάθη τοσοῦτον ἰσχυρός, ὥστε ὁ Σουλτάνος τῆς Νικαίας Σολιμάνης, υἱὸς τοῦ μεγάλου Σολιμάνου, ἐπέζητησε τὴν συμμαχίαν του, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν γυναικᾶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ θυγατέρα· μαθὼν ὅμως μετὰ ἐν ἔτος ὅτι ὁ νέος τῆς Ἰωνίας συγγενῆς του ἐπαφθαλμία τὸ Κράτος του, τὸν ἐθανάτωσε.

Μεγάλαι ὑπῆρξαν ἔκτοτε αἱ πρόοδοι τῆς ναυτιλίας, καὶ ἡ πειρατεία· ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἐμπορίας, εἰσῆχθη μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Γενούης καὶ τῆς Φλωρεντίας. Ἐκεῖ τυχοδιώκται ἐφώπλιζον πλοῖα, καὶ ἐμίσθουν αὐτὰ εἰς ἔθνη διαμαχόμενα τὰ ἐμίσθουν ὅμως δακίς ἢ ἐκστρατεία ὑπέσχετο λάφυρα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπεχείρησαν τὸ πρῶτον τὰς εὐσεβεῖς (1) ἐκστρατείας των οἱ σταυροφόροι. Τὰ μέγα τοῦτο συμβεβηκὸς τοῦ μεσαιῶνος συνετέλεσε πρὸ πάντων εἰς τὴν ἐξόντωσιν τῆς πειρατείας, περιορισθέντων τῶν πλοίων εἰς μετακόμισιν τῶν προσκυνητῶν, οἵτινες συνέβησαν πανταχόθεν σωρηδὸν εἰς Παλαιστίνην.

Πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ 15'. αἰῶνος, ἐνῶ Ἀρουτῆς ὁ ἐπιλεγόμενος Βαρβερούσης, διοικῶν συμμορίαν πειρατῶν, ἐκυρίευσε τὴν Μεσόγειον, ἄλλοι πειραταὶ, καλούμενοι Οὐσκόκοι, κατεμάστιζον τὴν Ἀδριατικὴν ἐγένοντο μάλιστα ἐν ὀλίγῳ διαστήματι τοσοῦτον ἐπίφοβοι, ὥστε ὁ πάπας Παῦλος ὁ Β'. καθὼς καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Φερδινάνδος, προέτρεψαν τὸν ἀρχιδούκα νὰ τοὺς παραλάβῃ μισθωτοὺς. Οὗτος δὲ, ἐνοήσας πόσον ἦτον ἐπωφελὲς τὸ νὰ ἔχῃ τοιοῦτους συμμαχοὺς, τοὺς διώρισεν ὀροφύλακας, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς μισθοὺς ἀδράς, καὶ πόλιν ὀχυρὰν διὰ νὰ κατοικήσωσιν.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐντὸς ὀλίγου συνηροίσθη πολὺ πλῆθος ἐκεῖ, ἢ δὲ πόλις δὲν ἐχώρει πλέον αὐτὸ, οἱ Οὐσκόκοι ἐκυρίευσαν καὶ ἄλλας πόλεις καὶ φρούρια, καὶ ἐξέτειναν τὰς κατακτήσεις αὐτῶν μέχρι Δαλματίας καὶ τινῶν νήτων Βενετικῶν. Ὁ Δόγης Γριμάλδης ἐστειλε κατ' αὐτῶν στόλον διοικούμενον ὑπὸ τοῦ Φιλίππου Πασκουάλη, ὅστις τοὺς κατεδίωξε μέχρι τῆς φωλεῆς των· μόλις ἔμως ἀπεσύρθησαν αἱ δυνάμεις τῆς Βενετίας, καὶ οἱ πειραταὶ ἐπανέλαβον τὰς ληστείας των.

Διέβησαν διὰ τῆς κατὰ τὴν Δαλματίαν Ἐπιδαυρίας χώρας, καὶ ἐπιπεσόντες αἰφνης κατὰ τῶν ἐν Βοσνίᾳ Γούρκων, διήρπασαν τὸ στρατόπεδόν των, καὶ ἐπανήρχοντο φέροντες πλουσιώτατα λάφυρα· ἀλλὰ προσ-

(1) Ἐπρεπε νὰ εἴπω τὰς ἀσεβεῖς, διότι αὐταὶ ἐκλήθησαν τὰ θεμέλια τῆς Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας, καὶ προετοίμασαν τὴν πύξιν αὐτῆς. Μεταξὺ τῶν χριστιανῶν ἱστοριογράφων τῆς ἀείως, οἵτινες ἐβελήθησαν, καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, ἀπέπαικται καὶ ἔδωκεν μάλιστα δικαστὰ τῶν συναδέλφων χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, ὀλίγοι, καὶ τὸς μόνον ὁ Michael και ὁ Pajoulat ἀπολόγησαν τὴν ἀλήθειαν ταύτην. Βυζαντινὰς ἐπεβράστομας τῆς ἐκείνης ταύτης διὰ νὰ ἀναφέρω μετὰ πολλῆς εὐγνωμοσύνης τὰς ἰδίας αὐτῶν λέξεις. « A cette époque la réunion des Grecs et des Latins aurait pu porter les derniers coups à la domination musulmane; mais les Français ne purent jamais en déposséder. » Hist. des croisades, Chap. X.

βληθέντες ὑπὸ δώδεκα νηῶν Βενετικῶν, ἐνίκηθησαν κατὰ κράτος, ἀπολέσαντες δύο πλοῖα καὶ ἐξήκοντα ἀνδρας. Ἐπειδὴ δὲ αἱ χῆραι τῶν περὶ τῶν ἀπῆρσαν ἐπιμόνως ἐκείνην, οἱ πειραταὶ παρατηρήσαντες τὴν ναυαρχίδα τῆς δημοκρατίας πλεύσαν παρὰ τὸ παράλι των, ἐπέπεσον κατ' αὐτῆς· μετὰ τασούτης μανίας, ὥστε οἱ Βενετοὶ, καταπληθέντες, καὶ ἀγνοοῦντες ὅτι οἱ πολέμοι ἐφλέγοντο ὑπὸ πάθους ἐκδικήσεως μᾶλλον ἢ λαφυραγωγίας, ὑπετάχθησαν μετὰ μικρὰν ἀντίστασιν. Ὁ γενναῖος Βενετῆς, ὅστις ἐκυβέρνα τὸ πλοῖον, ἔγγονος τοῦ ὀμωνύμου ναύαρχου καὶ τοῦ ἐπίσης ὀμωνύμου Δόγου, ἐσφάγη μετ' ἄλων τῶν αὐτῶ τεσσαράκοντα ἐπιβατῶν καὶ ναυτῶν· αἱ γυναῖκες ἐξυβρίσθησαν, καὶ οἱ πειραταὶ, συγκροτήσαντες συμπόσιον Κανιβάλων, κατέφαγον τὴν καρδίαν τοῦ Βενετῆ, καὶ ἔβαψαν τὸν ἄρτον αὐτῶν εἰς τὸ αἷμά του. Ἡ σύγκλητος, παροργισθεῖσα, ἐξήτησεν ἱκανοποίησιν παρὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν πειρατῶν, οἵτινες ἀπειποιήθησαν αὐτὴν, μὴ ἀποδόντες μῆτε τὴν ναυαρχίδα, μῆτε τὰ ἐν αὐτῇ χάλασα ἔπλα. Ἀλλὰ τὸ 1618, συμμαχήσαντες ὅ τε ἀρχιδούξ τῆς Αὐστρίας καὶ ἡ δημοκρατία, διέφθειρον τοὺς Οὐσκόκους.

Ἐκτοτε ἡ πειρατεία ἐνεφώλευσε εἰς τὸ Βαρβαρσικὸν Κράτος, θεμελιωθὲν τὸν 15'. αἰῶνα ὑπὸ Βαρβερούσου, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Καίρ' Ἐδδόν. Οἱ πειραταὶ οὗτοι, οἵτινες εἶχον κατασταθῆ τρομεροὶ διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς θηριωδίας των, ἐπεθύμουν νὰ διατρέξωσι στάδιον ἐνδοξότερον, ὄχι μόνον πλανώμενοι κατὰ θάλασσαν, ἀλλὰ καὶ καθιδρόντες πόλιν παρὰ τινὰ καραλίαν τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου ν' ἀποθέτωσι τὰ λάφυρά των. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀλγερίας, προσβληθέντες ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν, ἐπεκατέστησαν τὴν βοήθειαν τοῦ ἀκαταμαχῆτου Βαρβερούσου. Ὁ φιλόδοξος πειρατῆς παροδέθη ἀμέσως τὴν πρόκλησιν, καὶ ἀποδιώξας τοὺς ἀντικαλοὺς των, ἤρπασε τὴν ἡγεμονίαν τοῦ τόπου των, ὀνομασθεὶς Δεῆς· φρονισθέντα δὲ ἀρχότερον ὑπὸ τῶν ὑπηκόων του, διεδέχθη αὐτὸν ὁ ἀδελφός του, ὅστις, διὰ νὰ στερεώσῃ ἐτι μᾶλλον τὴν ἐξουσίαν του, ἐγένετο ὑποτελής τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ Ἀλγερία μετεβλήθη εἰς καταγωγίον ληστρικόν, τὸ ἔποιον ὑπῆρξε τρομερωτάτη μάλιστα τῆς κατὰ τὴν μεσόγειον ναυτιλίας. Τὸ 1541, Κάρολος ὁ Β'. τῆς Ἰσπανίας, θελήσας νὰ καθυποτάξῃ τὴν πόλιν ἐκείνην ἐνίκηθη, καὶ ἡ Εὐρώπη ἔκυψεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὸν τραχὺλόν τῆς (πρῶτον ἀπορον) μετ' ἀναξητήτου ἀναληθείας καὶ ανοχῆς, εἰς τὴν αἰσχρὰν ταύτην τυραννίαν, πληρῶνουςα καὶ φόρον εἰς τοὺς πειρατάς. Ἐπὶ τέλους, Λοδοβίκος ὁ ΙΔ'. τῆς Γαλλίας, συλλαβὼν τὴν φιλόφρονον ἰδέαν τοῦ νὰ καταστρέψῃ τὰ κατὰ τὴν Ἀλγερίαν πειρατήρια, ἐστειλε κατ' αὐτῶν στόλον, ὅστις, κυβερνώμενος ὑπὸ τοῦ ναύαρχου Δυκίγου, κατεχεραυνοδόλησε καὶ κατέκαυσεν αὐτὰ τὸ 1683. Ἀλλὰ μόλις ὁ πόλεμος οὗτος ἐτελείωσε, καὶ οἱ Ἀλγερῖνοι, ἀνάψαντες ἐκ νέου τὴν ἀγανάκτησιν τῶν χριστιανικῶν λαῶν, ἐπέδειξαν, ὅτι ματαίᾳ ἦτον πᾶσα μετ' αὐτῶν συνθήκη ἀναχωχῆς ἢ εἰρήνης. Νέος λοιπὸν ναύαρχος τῆς

Γαλλίας, ὁ Βοστραῖος, ἀπετέφρωσε τὴν πόλιν των, ἐνῶ οἱ κακούργοι, κατασφάζοντες ἄλλους τοὺς αἰγμάλωτους Γάλλους, καὶ δάσαντες καὶ αὐτὸν τὸν πρόξενόν των εἰς στόμιον κανονίου, τὸν ἐξεσφενδόνισαν κατὰ τοῦ στόλου. Τὸ 1816 Μοῖρα Ἀγγλικὴ ὑπὸ τὸν λόρδον Βεζμούθην, καταπολεμήσασα ὑπέβαλε τὴν Ἀλγερίαν εἰς συνθήκας ἐπιζήμιους. Καὶ ὅμως οἱ προμαχῶνές τῆς ἀνεκτίσθησαν ἐντὸς ὀλίγου, καὶ ὁ στόλος τοῦ Ὀμῆρ' παρὰ ἀνεφάνη τρομερώτερος ἢ ἄλλοτε.

Ἡ Γαλλία ἐκαθάρτισεν ἐπὶ τέλους τὴν θάλασσαν ἀπὸ τῶν ἀγρίων τούτων πειρατῶν. Ἡ ἐκστρατεία τοῦ 1830, καὶ ἡ κατάκτησις τῆς Ἀλγερίας, συντρέψασα τὰ δεσμὰ τῆς κατὰ τὴν Μεσόγειον ναυτιλίας, κατέστρεψεν διὰ παντὸς τὴν μάλιστα, ἢ ὑπαρξίς τῆς ὁποίας ἐδόξατο δικαίως νὰ θεωρηθῆ ὡς βλαστὸς τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν.

Ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος, ἡ δυστυχία τὴν ὁποίαν ἐγέννησεν ὁ πολυχρόνιος πόλεμος, ἐδίασε πολλοὺς, κατὰ τὰ ἔτη κυρίως 1826 καὶ 1827, πρὸ πάντων ἐκ τῶν ἀτυχῶν καὶ λιμνωτῶν τῶν Ψυρράνων, νὰ παρεκτραπῶσιν εἰς πράξεις πειρατικὰς. Ἡ ναυτιλία τῆς Βυρῶνης εἶχε σχεδὸν ἐξαφανισθῆ κατὰ τὸ Αἰγαῖον καὶ τὰ παραλία τῆς μικρᾶς Ἀσίας, καὶ πλοῖα πολεμικὰ τῶν ἑνῶν Δυνάμεων περιπέτρων, καταδιώκοντα ἐπὶ ματαίᾳ τοὺς πειρατάς. Διαπλέουτες τὰ πελάγη ἐπὶ νηῶν, μικρῶν μὲν ἀλλὰ πολυσκάλων καὶ ταχυνουτουσῶν, τὰς ὁποίας ὠνάμεζον μυστικὰ, ἐφάρμων κατὰ πλοίων ἀνυπερέτω μεγάλη τέρων, μετὰ τῆς αὐτῆς ἀνδρείας καὶ τόλμης, μετ' ἧς κατεναυμάχουν καὶ ἐκυρπόλουν τὰ τρίκροτα τῶν ἐχθρῶν. Ἡ ἀναγνώρισις τῆς Ἑλληνικῆς αὐτονομίας, ἢ ἐγκαθιδρύσις τακτικῆς Κυβερνήσεως, αἱ προσπάθειαι τοῦ ἐνδόξου ναύαρχου Μιαούλη κατὰ τὰς βορείους Σποράδας, καὶ πρὸ πάντων ἢ μετὰ τῆς Τουρκίας εἰρήνη, ἣτις ἀπῆκεν ἐλευθερὰς τὰς θαλάσσης τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Εὐξείνου εἰς τοὺς ἐπιχειρηματίας ναυτικούς τῆς Ἑλλάδος, ἐξώντωσαν τὴν πειρατείαν, τὴν ὁποίαν εἶχον κυοφορῆσει ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ ἐνδεια.

Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἡ πειρατεία ἀνεφάνη συστηματικῶς κατὰ τὰ πελάγη τῆς Κίνας. Ὁ Σαπουνοσάης, καταρτίσας στόλον τρομερὸν ἐκ διακοσίων καὶ ἐπέκεινα Ἰογκῶν, καὶ ὑποβοηθούμενος, ὡς ὑποτίθεται, ὑπὸ μανδαρῶν, ἐλήστευε τὰ πλοῖα, καὶ ἀποβαίνων εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς τοῦ οὐρανοῦ Κράτους, ἐλαφυραγωγῆ, ἐρόνευε, ἐκυρπόλει καὶ ἐξηνδραπόδισε γυναῖκας καὶ παῖδια. Καταπολεμηθεὶς περὶ τὰ τέλη τοῦ 1849 ὑπ' ἐνὸς βρικίου καὶ δύο ἀτμοπλοίων ἀγγλικῶν, ἀπώλεσε τὰ δύο τρίτα τῆς δυνάμεώς του, αὐτὸς δὲ διασωθεὶς μετὰ τῆς λοιπῆς, κατέσυγε πρὸς τὴν μεσημβρινὴν θάλασσαν, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι οἱ Ἀγγελοὶ, μὴ γνωρίζοντες ἀρκούντως αὐτὴν, δὲν ἤθελον τὸν καταδιώξει. Ἐμμένων εἰς τὴν προτέραν θηριωδίαν του, ἤρῃωσε πόλεις δλοκλήρους, καὶ ἐσφάζεν ἀνελῶς τοὺς κατοίκους των. Ἀλλ' οἱ Ἀγγελοὶ, ἔχρηλατήσαντες τὸν στόλον του, συνήντησαν αὐτὸν ἐξερχόμενον μεγάλου λιμένος, οὗτινος εἶχε ληλατήσει

πρό μικροῦ τὰ παρλίια τὰ πειρατικά, ἐξήκοντα δύο τὸν ἀριθμὸν, παρατηρήσαντα τὰ ἀγγλικά πλοία, ἐπα- νέκαμψαν ἀμέσως εἰς τὸ δριμυτήριον. Ἰὸ στόμιον τοῦ λιμένας, ἔχον πολλὴν ἰλὸν καὶ θίνα, καθίστα χα- λεινὸν καὶ βραδυπρόρον τὸν εἰσπλοῦν· καὶ ὅμως οἱ Ἄγγλοι, ὀδηγούμενοι ὑπὸ ναυαγῶν ἑγγωρίων, εἰ- σήλθον εἰς αὐτὸν, καὶ ἐξέβησαν τὴν ἀγκυραν ἀντικρὺ τοῦ πειρατικοῦ στόλου, εἰς βοῤῥης κανονίου. Οἱ πειραταὶ ἔδωκαν πρῶτον τὸ σημεῖον τῆς μάχης· ἡ συμπλοκὴ εἶχε καταστήσει πεισματώδης καὶ ζωηρά, ὅτε βολή, ῥιπθεῖσα εὐστόχως ὑφ' ἑνὸς τῶν ἀγγλικῶν πλοίων, διέβηκε τὴν ναυαρχίδα, καὶ κατέκαυσε αὐτὴν μετ' ὄλου τοῦ πληρώματος. Ὁ πάταγος ὑπῆρξε φοιτώδης ὅταν δὲ διεσκέδασθη ὁ καπνός, ἐσώζετο μόνον τὸ πρὸς τὴν πρῶτην ἰκρίον, ἐφ' οὗ ἐκυμάτιζεν εἰς τετὶ ἀναμέσον γλωσσῶν πυρός, ἡ σημαία τοῦ ἀλαζόνος καὶ αἰμοδόρου ναυάρχου.

Ἐνῶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς ναυ- μαχίας, ὁ ἀγγλικὸς στόλος κατεγίνετο εἰς τὸ νὰ ἐξουτάσῃ τὸν ἐχθρικόν, οἱ κάτοικοι τῆς παραλίας, πτόντες ἐκδίκησιν κατὰ τῶν ἀπανθρώπων πειρατῶν, κατέσφαζον ὅλους τοὺς καταφεύγοντας εἰς τὴν ξηρὰν. Ἰόγκαι, λέμβοι, πάντα κατεκάλησαν ὑπὸ τῶν Ἄγγλων. Ἐὰς νύκτας τὸ θέαμα ἦ-ον λαμπρότατον· ὁ αὐρανὸς ἐγίνετο περιπύρρον· τὸ πῦρ ἐκοιπέε τὰ ἀπύρηνα, καὶ τὰ πλοία, φερόμενα ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ὑπὸ τοῦ βέουματος πρὸς τὸ πέλαγος, καὶ ἐκφυροσκοροῦντα ἀλληλοδιαδόχως, ἐφαίνοντο συνοδεύοντα· πομπήν, ἡ πανηγυρίζοντα ἐσπρὴν τοῦ Οὐρανίου Αὐτοκράτορος.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν ὁ Σκπουτσάης κατώρθησε νὰ σοιῆ, καταφυγὼν εἰς λιμένα ὅπου ἐπισκευάζοντο πέντε ἢ ἑξὶ πλοία του· ἡ ἀγγλικὴ ὁμοῦ μοῖρα, χωρὶς ν' ἀπαυδῆσῃ, ἔτρεξεν ἐκ νέου κατόπιν του, καὶ τὸν ἐβίασε νὰ ὑποταγῇ εἰς τοὺς Μαυδαρινούς τῆς Κυ- νώτης, αἵτινες ἀπένειμον, πρὸς ἀμοιβὴν τῆς ὑποταγῆς του, πρὸς αὐτὸν μὲν τὸ παράσημον τῶν εὐγενῶν, Κυανῶν Κομβίων ἐπονομαζόμενον, πρὸς δὲ τοὺς πρῶ- τους τῶν ἀξιοματικῶν του, τὸ τοῦ Λευκοῦ καὶ Χρυσοῦ Κομβίου.

N. Δ.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΕΒΑΣΤΟΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΝ ΤΟΥ ΖΩΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΗΠΟΥ.

Ἐν Λονδίῳ, τὴν 30 Μαΐου 1850. (Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.)

Κύριε!

Ὁ Κ. Ἄβελ, ἐπιχειρήσας νὰ περιγράψῃ τὸν ἀπὸ Βορνεοῦ μέχρι Λονδίνου διάπλοον μου, (1) ὑπέπεσε, εἴτε ἀκουσίως εἴτε ἐκούσιως δὲν ἐξετάζω, εἰς ἐλλεί- ψεις, τὰς ὁποίας οὐδ' οἱ ἄνθρωποι συγχωροῦσιν εἰς τοῦ· ἱστορικοῦς, τοὺς ἀναλαβόντας μάλιστα τὴν ἐξι- στόρησιν ὑποκειμένων ὀλίγων γνωστῶν εἰς τὸ κοινόν, οὐδ' ἐγὼ δύναμαι ν' ἀποσιωπήσω, καθόσον προσβλ-

(1) Ἰδιὰ Παύλου φιλολογίας Δ' σελ. 83.

λοῦσι καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἱστορίας, τὴν ὁποίαν περὶ πολλοῦ ποιοῦνται καὶ οἱ ὁμοεθνεῖς μου, καὶ τὴν ἰδιαιτέραν φιλοτιμίαν μου. Ἐὰν ὁ Κ. Ἄβελ ἐξέ- λαβε τὸ ἔθνος τῶν Οὐραγγουτάγκων ὡς ἔθνος Λα- κόνων, Σαμογέδων, ἢ Βικιμάων, ἠπατήθη μεγαλω- λυποῦμαι δὲ τοσοῦτω μᾶλλον περὶ τῆς ἀπάτης του αὐτῆς, καθόσον εἶχον ἐξ ἀρχῆς συλλάβει ἰδέαν ἐ- νοικοιωτάτην περὶ τῆς δευδερχείας του. Ἐὰν δὲ μερο- ληπτικῶς ἢ ζηλοτύπως φερόμενος, παρέλειψε τὴν ἐκθεσιν πολλῶν μου ἰδιοτήτων ἢ μᾶλλον προτερημά- των σπανιωτάτων μεταξὺ καὶ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, ἐπράξεν ἐγκλημα ἀδικίας, σύνθετος μὲν εἰς τοὺς ὁμο- εθνεῖς του, οὗ τινος ὅμως τὸν εἶχον νομίζει κατ' ἐξαι- ρεσιν ἐχθρὸν ἄσκοπον.

Κατ' ἀρχὰς ἠθέλησα νὰ μεταχειρισθῶ τὸ μέσον τῶν ἐρημευδίων διὰ νὰ ἀναπληρώσω τὰς ἐλλείψεις ταύτας. Ἐνθυμηθεὶς ὁμοῦ μετὰ ταῦτα ὅτι ἡ διατη- ρουμένη ἀδυστηρότης εἰς καταστήματα ὅποια ἐκείνο ἐν ᾧ ζῶ, ἀπαιτεῖ πρὸ πάντων ἀκριθεῖ ὑποταγὴν εἰς τοὺς κανόνας τῆς πειθαρχίας, ἐπροτίμησα νὰ ὑποβά- λω τὰ παράπονά μου ἀπ' εὐθείας πρὸς ὑμᾶς, καὶ νὰ εἶς παρακαλέσω νὰ τὰ διακρινώσετε καὶ εἰς τὸν Κ. Ἄβελ, εἰάν κατὰ τύχην δὲν μετέστη εἰς τὰς αἰω- νίους μονάς, καθὼς καὶ εἰς τὸ δημόσιον.

Καὶ πρῶτον μὲν ὁ Κ. Ἄβελ δὲν ἐξέδωκε τὴν εἰ- κὼνα μου ἢ παρέλειψεν αὐτὴ μ' ἐξέπληξεν ὅσον ἐνδύ- χεται, καθόσον αὐτὸς ὁ ἴδιος, θαυμάσας τὸ πνευμα- τώδες τῆς φυσιογνωμίας μου, τὴν γλυκύτητα τῶν χα- ρακτήρων τοῦ κρασίου μου, τὸ εὐδύλερον τῶν ὀ- ρθαλμῶν μου, τὸ κομψοπρεπὲς λεπτόν τῶν χειλέων μου, καὶ τὸ εὐπλόκαμον τῆς ξανθῆς κόμης μου, μὲ καθιπέτευσε πολλάκις γονυκλιτῶν, νὰ συγκατανεύσω εἰς τὸ νὰ μὲ ζωγραφίσῃ περιώνυμος τις ζωγράφος, συμπλωτῆρ αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. Ὁμολογῶ ὅτι, καὶ χα- ριν τῆς πρὸς τὸν Κ. Ἄβελ ἀγάπης μου, καὶ χάριν τῆς ἐμφύτου φιλαυτίας εἰς πᾶν ὄν λογικόν ὡς ἐμὲ, ἐπεθύμουν νὰ ἐνδώσω εἰς τοῦ εὐγενεοῦ φίλου μου τὰς παρακλήσεις. Ἀλλ' ὄρκος τις, τὸν ἵποσον ὡμοσα εἰς Βορνεόν, ὅταν ἐπρόκειτο ν' ἀποχωρισθῶ τὴν φι- λτάτην μου ἀλλ' εἰς ἄκρον ζηλότυπον Ρακουφατάγκην, τοῦ νὰ μὴ ἐπιτρέψω εἰς κανένα, εἴτε ἄνδρα εἴτε γυ- ναῖκα, νὰ μὲ ἀποκτήτῃ μηδὲ καθ' ὁμοίωμα, μὲ ἡ- νόγκασε ν' ἀποβάλω τὴν αἴτησιν. Ὁ ζωγράφος ὁ- μως, παραμονεύσας με ἐνῶ ἔτρωγον ἡσυχῶς τὸ βόσρημά μου, ὑψήρπασεν, ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς ὅλους τοὺς ἐνδέξους ἄνδρας, τὴν εἰκόνα μου, τῆς ὁποίας συγκατένευσε μετὰ ταῦτα νὰ μ' ἐπαφήσῃ τὸ ἐγκλειόμενον ἀντίτυπον.

Δεύτερον δὲ ὁ Κ. Ἄβελ, τὸν ὅποιον τσακίς ἐφιλο- ζήνησα εἰς τὴν ἐν Βορνεῷ οἰκίαν μου, δὲν ἀνέφερε τι, ὡς ὄφειλε, περὶ τῆς σπανίας καὶ παραδειγματικῆς ὁ- μονοίας, ἣτις ὑπῆρχε μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῆς ἀγαπη- τῆς μου συμβίας, περὶ τοῦ διατύρου πρὸς ἐμὲ ἐρωτῶς τῆς, περὶ τῆς σεμνότητος καὶ τοῦ κάλλους τῆς, καὶ μάλιστα περὶ τῆς οἰκειακῆς μου εὐδαιμονίας, ἀφ' ἧς μὲ ἀπέσπασεν ἀπκτήσας με ὡς ἄλλον Ἀβδὲλ-Καδέρ. Ὁ Κ. Ἄβελ δὲν ἔπρεπε νὰ λησμονήσῃ ὅτι ἀσθενήσας ποτὲ, ἐπὶ παρουσίᾳ του, ἀπὸ φρικτῶν ὀδοντόπονον, εὐτυχον ὁ-

λιον, τῶν πλέον προθύμων καὶ πλέον φιλοφρόνων περὶ ποιήσεων, ἐκ μέρους τῆς χαριτοδότητος Ρακουφατάγκης μου, ὅτι ἐκάθητο αἰωνίως εἰς τὸ πλευρόν μου, ὅτι μὲ περιεπύσαστο περιπαθῶς καὶ περιπαθίστερον μὲ κα- τερίλει, καὶ ὅτι, πρὸς ἀνακούρισιν τῶν πόνων μου, συστέλλουσα καὶ ἐνυγγοποιούσα τὰ βόδοχρα καὶ δοσοδόξα χεῖλη τῆς, τὰ εἰρήνη χαριέντας εἰς τὸ φλογίζόμενον στόμα μου.

Ὁ Κ. Ἄβελ ἐξώκειλεν εἰς ἀνεξήγητον κατάχρη- σιν λεκτικῆν, κρενεύρας εἰς τὴν διήγησίν σου, ὅτι ἐκλεπτον φιάλας ῥακίου· καὶ ὁμοῦ ἐνθυμοῦμαι ὅτι αἰωνίως ἐφυλλολόγει συντακτικὰ, γραμματικὰ καὶ λεξικὰ, καὶ μὲ συνίστα θερμῶς τὴν φραστικὴν ἀ- κριβολογίαν. Ἐγὼ νὰ κλέψω! ἀπαγε τῆς βλαστηγ-

μίας! Ἐξ ἐναντίας, δοξάζων ὡς ὄρθεν τὸ κοινώτατον ἐκεῖνο ἀξίωμα, τὸ λέγον « αἰ ἐγύθηκε τὸ λάδι μιν πῆγεν εἰς τὴν μαγειρίαν μας, » τὸ ὅποιον πολλοὶ ἄλλοι ἐπρόσβουταν πρὸ ἐμοῦ, καὶ ὑπουργοὶ μάλιστα συνταγματικῶν ἐπικρατειῶν, κηρύξαντες ἀπὸ τοῦ βήματος ὅτι δὲν ὑπαρχει κανὲν ἄτοπον εἰάν τινα τῶν δημοσίων μεταφράζωνται ἐνίστα ἐπιτηδείως ἀπὸ τοῦ κοινού θησαυροφυλακείου εἰς τὰ ἰδιωτικά βαλάντια, (ὅχι ὁμοῦ καὶ ἐναλλάξ), ἐθειώρησα προτιμότερον νὰ πῶ ἐγὼ, ὁ ἀποτακτὴν μέρος τοῦ πληρώματος, ὁ συνάδελφος τῶν γυυτῶν, ὁ ἐπιστήμιος φίλος τοῦ ναυ- κλήρου, τὸ ῥακίον, παρὰ ν' ὄψω νὰ τὸ κεράσω ἐν εἰς ἑξίους μετὰ τὴν ἀρίστην μας εἰς Λονδίον. Ἀλλὰ τὸ γελοιοδίστερον, τὸ ἀνοητότερον μέρος

τῆς διηγήσεως τοῦ Κ. Ἄβελ, ἠξέυρετε, Κ. Διευθυν- τῶν, ποῖον εἶναι. Ὁμιλῶν περὶ τῆς πράττης σου χα- κτήρῳ μου, προσθέτει ὅτι, δασίς με ἠρέθισε τις, ὠργιζόμεν εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὅστε αἰ- ἡμην ὄν λογικόν, ἤθελον γενεῖ αὐτόχειρ. Δὲν θέλω εἶπαι ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀποεσθίει νὰ γείνη αὐτόχειρ, τοῦ παρόντος νὰ συζητήσω τὸν πρῶτον ὄρον τῆς δι- εβασιαυσεῖς του ταύτης· ἀρκοῦμαι μόνον νὰ εὐχηθῶ εἰς πολλούς, ἀπειροῦς τῶν λογικῶν ὄντων, νὰ ἔχωσιν τὴν λογικότητα τὴν ὅποιαν μ' ἐχάρισεν ὁ Θεός· ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ δεύτερον, ὅτι ἤθελον γενεῖ αὐτόχειρ; Τισαύτης ἀναισχύνητον παραβάσεως τῶν θείων νόμων, τισαύτης ἀποτροπαίου παραφροσύνης; κανεὶς ποτε δημοσιεύσει καθ' ἑκάστην αἰ ἐφημερίδας τῶν Πα- τῶν Οὐραγγουτάγκων, ἢν καὶ συκοφαντούμενον ὡς

ἀλόγων, δὲν κατέστη ἔνοχος. Ἀλλ' ἐπικαλοῦμαι τὴν προσηγορίαν σου καὶ εἰς ἄλλο τι περιεργότερον ὁ- λοὶ ἢ τοῦλάχιστον οἱ πλειότεροι φιλόσοφοι καὶ φυσιο- λόγοι οἱ γραφάντες περὶ αὐτοχειρίας, ἀπερῆθησαν εἰμὴ μετ' ἀξιοσημειώτων ἀλλοιωτῶν τῶν αἰσθητικῶν τοῦ δυναμίου, ἤγουν τοῦ λογικοῦ του· ἀρα ὁ αὐτο- κτονούμενος δὲν εἶναι ὄν λογικόν, ἀλλ' ἄνογον· ἀρα ἐγὼ ὁ ὀργιζόμενος καὶ μὴ αὐτοκτονούμενος, δὲν εἶμαι ἀλογος ἀλλὰ λογικός, καὶ ἐπομένως λογικώτερος τοῦ φασοῦ ὄλων ἐκείνων τῶν ὁποίων τὰς αὐτοχειρίας δημοσιεύσει καθ' ἑκάστην αἰ ἐφημερίδας τῶν Πα- τῶν Οὐραγγουτάγκων. Τὸ συμπέρασμα, Κ. Διευ-